

T.C.

GİRESUN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI

**1997 SONRASI YÖK TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMLARI
İLE MEB TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMLARININ EŞ
GÜDÜMLÜLÜK AÇISINDAN İNCELENMESİ**

**EXAMINATION OF YÖK TURKISH TEACHING UNDERGRADUATE
PROGRAMS AND MEB TURKISH COURSE CURRICULUM IN TERMS OF
CO-ORDINATION AFTER 1997**

EDANUR AYDIN TARANOĞLU

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Dursun ŞAHİN

GİRESUN - 2022

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 25.01.2022 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Türkçe Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Edanur AYDIN TARANOĞLU'nun 1997 Sonrası YÖK Türkçe Öğretmenliği Lisans Programları ile MEB Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Eş Güdümlülük Açısından İncelenmesi başlıklı tezini incelemiş olup aday 03.02.2022 tarihinde, saat 13.00'te jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Dr. Öğr. Üyesi Bircan EYÜP	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Miriam Zeliha STEBLER	
Üye	Dr. Öğr. Üyesi Dursun ŞAHİN	

ONAY

03/02/2022

Prof. Dr. Güven Özdem
Enstitü Müdürü V.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “1997 Sonrası YÖK Türkçe Öğretmenliği Lisans Programları ile MEB Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Eş Güdümlülük Açısından İncelenmesi” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

03/02/2022

Edanur AYDIN TARANOĞLU

ÖN SÖZ

Eğitim sisteminin hedeflerine ulaşması nitelikli öğretmenler ile mümkündür. Öğretmenlerin istenilen niteliklere sahip olabilmesi için geçmişten günümüze “öğretmen yetiştirme” konusuna önem verilmiş ve bu konunun üzerinde durulmuştur. Öğretmen yetiştirmenin temelinde öğretmenin hizmet öncesi aldığı eğitim gelmektedir. Bu eğitim ise lisans programları ile gerçekleşmektedir. Öğretmen yetiştiren kurumların birçok kez değişip yenilendiği ülkemizde istenilen yeterliliklere sahip öğretmen yetiştirmek için lisans programları da birçok kez yenilenmiştir.

Ana dili, bireyin yaşam boyunca öğrenmesini, duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlar. Bunların yanı sıra ana dili, bireyin içinde bulunduğu toplumla bağ kurmasını sağlar. Ana dili öğretimi, anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilip alışkanlık haline getirilmesini hedefler. Türkçe öğretmenleri, ana dil öğretimini sistemli bir şekilde gerçekleştirebilecek beceriye sahip olmalıdır. Bu nedenle Türkçe öğretmeni yetiştirme ve Türkçe dersi öğretim programları konusuna önem verilmelidir.

Bu çalışmanın amacı, 1997 sonrası YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları ile MEB Türkçe dersi öğretim programlarının incelenerek eş güdümlülüklerinin tespit edilmesidir.

Araştırma, YÖK’ün 1997 yılında eğitim fakültelerini ve lisans programlarını yeniden yapılandırması çerçevesinde 1997 yılı sonrası oluşturulan programları kapsamaktadır. Bu programlar: 1997, 2006, 2015, 2017, 2018 ve 2019 Türkçe öğretim programları ve 1997, 2006, 2011 ve 2018 Türkçe öğretmenliği lisans programlarıdır. İnceleme neticesinde her iki kurumun oluşturduğu programlardaki eş güdümlülük sorgulanmış, programlar arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya koyulmaya çalışılmıştır. YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları ve MEB Türkçe dersi öğretim programları incelenerek teoride ve uygulamada yaşanan sorunlar belirlenmeye çalışılmıştır. Tespit edilen sorunlara yönelik getirilen öneriler çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Çalışma, dört bölümden oluşmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın genel çerçevesi üzerinde durulmuş; problem durumu, araştırmanın

amacı, önemi, sınırlılıkları ve varsayımları hakkında bilgi verilmiştir. İkinci bölümde kuramsal çerçeveyi oluşturan öğretmen yetiştirme konusuna değinilmiş, MEB Türkçe dersi öğretim programları (1997 İlköğretim Okulu Türkçe Eğitimi Yazı Dersi Öğretim Programı, 2006, 2015, 2017, 2018 ve 2019 Türkçe dersi öğretim programları) ve YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları (1997, 2006, 2011 ve 2018 Türkçe öğretmenliği lisans programları) ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Üçüncü bölümde araştırmanın modeli, veri kaynağı, veri toplama tekniği ve veri analizi açıklanmıştır. Dördüncü bölümde her iki kurumun oluşturduğu programlar incelenerek eş güdümlülük açısından karşılaştırılmıştır.

Araştırmada edinilen bulgulara göre öğretmenlerin hizmet öncesi aldıkları eğitimin niteliğini arttırmak için alan eğitimi derslerinde uygulama ders saatlerin eklenmesi ve staj deneyiminin artırılması gerektiği tespit edilmiştir. Lisans programlarının ve öğretim programlarının işlevselliği için her iki kurumunda daha eş güdümlü çalışması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu çalışmanın sonuçlanmasında, başta bilgi birikimi ve tecrübeleri ile bana her zaman yol gösteren, ilgi ve yardımlarını benden hiçbir zaman esirgemeyen saygıdeğer danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Dursun Şahin'e sonsuz teşekkür eder ve şükranlarımı sunarım. Çalışmama değerli katkılar sağlayan Doç. Dr. Mehmet Alver'e, Dr. Öğr. Üyesi Bircan Eyüp'e ve Dr. Öğr. Üyesi Miriam Zeliha Stebler'e teşekkürlerimi sunarım. Yüksek lisans eğitimim süresince desteklerini esirgemeyen değerli eşim Tarık Taranoğlu'na ve aileme teşekkür ederim.

ÖZET

Öğretmen yetiştirme kurumları geçmişten günümüze değişiklikler ve yenilikler göstermiştir. Öğretmen yetiştirmede önemli unsurlardan biri öğretmen yetiştirmede uygulanan programlardır. Bu programlar da geçmişten günümüze birçok kez yenilenmiş ve güncellenmiştir. Yükseköğretim Kurulu, 04.11.1997 tarih ve 97.39.2761 sayılı karar ile eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma sürecini başlatmıştır. 1998–1999 eğitim-öğretim yılından itibaren de eğitim fakülteleri programlarında birlikteliği sağlamak amacıyla programlar yeniden düzenlenmiş ve uygulamaya konulmuştur. Bu sebeple araştırmada, 1997 sonrası Türkçe öğretmenliği lisans programları ve 1997’den itibaren çeşitli sebeplerle güncellenen MEB Türkçe dersi öğretim programları incelenmiştir.

Çalışmanın amacı, 1997 sonrası YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları ile MEB Türkçe dersi öğretim programlarının incelenerek eş güdümlülüklerinin tespit edilmesidir. Nitel bir çalışma olan araştırmada durum yöntemi kullanılmıştır. Veriler doküman incelemesi ile toplanmış, verilerin analizi içerik analiziyle yapılmıştır.

Yapılan çalışma sonunda her iki kurumun oluşturduğu programlarda tam anlamıyla eş güdümlülük görülmemiştir. 2006 ve 2018 yıllarında yapılandırılan programlar dışında aynı yıllarda oluşturulan program tespit edilmemiştir. Lisans programlarında alan eğitimi derslerinin uygulamalarının azaltılması ya da kaldırılması, staj süresinin iki yarıyılla kısıtlı olması öğretmen adaylarının hizmet öncesi tecrübe edinmesini güçleştirmiştir. Bu duruma bağlı olarak Türkçe öğretim programında yer alan kazanımların edinilmesini zorlaştıracak sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma, lisans programlarını ve öğretim programlarını oluşturan her iki kurumun da daha eş güdümlü ve iş birliği içerisinde çalışması gerektiğini ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Türkçe öğretimi, Türkçe öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği Lisans Programları, Türkçe Dersi Öğretim Programları.

ABSTRACT

Teacher training institutions have shown changes and innovations from the past to the present. One of the important elements in teacher training is the programs implemented in teacher training. These programs have also been renewed and updated many times from past to present. The Council of Higher Education started the restructuring process in education faculties with the decision dated 04.11.1997 and numbered 97.39.2761. Since the 1998-1999 academic year, the programs have been rearranged and put into practice in order to ensure unity in the education faculties programs. For this reason, Turkish teaching undergraduate programs after 1997 and MEB Turkish curriculum updated for various reasons since 1997 were examined in the research.

The aim of the study is to examine the Turkish language teaching undergraduate programs of YÖK after 1997 and the Turkish course teaching programs of the Ministry of National Education and to determine their co-ordination. The case method was used in the research, which is a qualitative study. The data were collected by document analysis, and the analysis of the data was made by content analysis.

At the end of the study, there was no complete coordination in the programs created by both institutions. Except for the programs structured in 2006 and 2018, the programs created in the same years have not been determined. Reducing or removing the applications of field education courses in undergraduate programs, and the fact that the internship period is limited to two semesters made it difficult for pre-service teacher candidates to gain experience. Depending on this situation, it was concluded that the acquisitions in the Turkish curriculum would make it difficult to acquire. This study revealed that both institutions that make up undergraduate programs and teaching programs should work in a more coordinated and collaborative manner.

Keywords: Turkish, Turkish education, Turkish teacher, Turkish teaching undergraduate program, Turkish lesson curricula.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ	VII
TABLolar DİZİNİ	VIII
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1.ARAŞTIRMANIN GENEL ÇERÇEVESİ	4
1. 1. PROBLEM DURUMU.....	4
1. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1. 3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1. 4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	5
1. 5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI	5
İKİNCİ BÖLÜM	6
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2. 1. ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMLARI.....	6
2. 1. 1. Türkçe Dersi Öğretim Programları	9
2. 1. 2. 1997 İlköğretim Okulu Türkçe Eğitimi Yazı Dersi Öğretim Programı....	9
2. 1. 3. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı (6, 7, 8. Sınıflar).....	12
2. 1. 4. 2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı	22
2. 1. 5. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)	28
2. 1. 6. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)	32
2. 1. 7. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)	39
2. 2. YÖK TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMLARI.....	43
2. 2. 1. 1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı	44
2. 2. 2. 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı	49

2. 2. 3. 2011 Yılı Müfredatı Türkçe Öğretmenliği Programı.....	56
2. 2. 4. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı	59
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	69
3. YÖNTEM.....	69
3. 1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	69
3. 2. VERİ KAYNAĞI.....	70
3. 3. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ	70
3. 4. VERİLERİN ANALİZİ	71
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	73
4. BULGULAR VE YORUM.....	73
4. 1. YÖK TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI VE MEB TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN EŞ GÜDÜMLÜLÜK AÇISINDAN İNCELENMESİ	73
4. 1. 1. YÖK ve MEB Programlarının Yıllara Göre Karşılaştırılması.....	73
4. 1. 2. Programların Güncellenme Gerekçeleri	74
4. 1. 3. Lisans Programlarındaki Derslerinin Öğretim Programına Etkisi.....	76
4. 1. 3. 1. Alan Eğitimi Derslerinin Öğretim Programına Etkisi.....	76
4. 1. 3. 2. Meslek Bilgisi Derslerinin Öğretim Programlarına Etkisi	80
4. 1. 3. 3. Genel Kültür Derslerinin Öğretim Programlarına Etkisi	83
4. 1. 4. Öğretmenlerin Hizmet Öncesi Eğitimdeki Staj Azlığı	85
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	86
KAYNAKÇA	91

KISALTMALAR VE SİMGELER DİZİNİ

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

TDK: Türk Dil Kurumu

Vb.: Ve benzeri

YÖK: Yüksek Öğretim Kurumu

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. İlköğretim Türkçe (Yazı) 5-8 Dersi Programı Amaç ve Davranış Sayıları.	11
Tablo 2. 2006 İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) Öğretim Programı'ndaki hedef ve kazanımların öğrenme alanlarına göre gösterimi	19
Tablo 3. 2015 Türkçe Öğretim Programı sınıf seviyelerine göre kazanımların ve alt kazanımların gösterimi.....	27
Tablo 4. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8.sınıflar) kazanımlar tablosu	32
Tablo 5. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programının (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8.Sınıflar) Öğrenme Alanları Kazanımları	36
Tablo 6. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programının (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8.Sınıflar) Öğrenme Alanları Kazanımları	42
Tablo 7. Yıllara ve Sınıflara Göre Kazanım Sayıları	42
Tablo 8. 1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı derslerinin yarıyıllara göre gösterimi.....	45
Tablo 9. 1997 programı zorunlu derslerin teorik, uygulama, kredi ve saat açısından gösterimi.....	48
Tablo 10. 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı derslerin yarıyıllara göre gösterimi.....	50
Tablo 11. 2006 programı derslerin teorik, uygulama, kredi ve saat açısından gösterimi.....	54
Tablo 12. 2011 Yılı Müfredatı Türkçe Öğretmenliği Programı'nda yarıyıllara göre verilen dersler.....	56
Tablo 13. 2011 Yılı Müfredatı Türkçe Öğretmenliği Programı'nda Seçmeli Dersler	58
Tablo 14. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda yarıyıllara göre verilen dersler.....	60
Tablo 15. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nın teorik, uygulama, kredi ve saat bilgileri.....	62
Tablo 16. YÖK ve MEB Programlarının Yıllara Göre Karşılaştırılması.....	73
Tablo 17. YÖK programların güncellenme gerekçeleri.....	74

Tablo 18. MEB programların güncellenme gerekçeleri.....	75
Tablo 19. 1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda Yarıyıllara Göre Zorunlu Alan Eğitimi Derslerinin Gösterimi	76
Tablo 20. 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda Yarıyıllara Göre Alan Eğitimi Derslerinin Gösterimi.....	77
Tablo 21. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda Yarıyıllara Göre Alan Eğitimi Derslerinin Gösterimi.....	79
Tablo 22. 1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Öğretmenlik Formasyon Derslerinin Yarıyıllara Göre Gösterimi	80
Tablo 23. 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerinin Yarıyıllara Göre Gösterimi	81
Tablo 24. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Meslek Bilgisi Derslerinin Yarıyıllara Göre Gösterimi	82
Tablo 25. 1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Genel Kültür Derslerinin Yarıyıllara Göre Gösterimi	83
Tablo 26. 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Genel Kültür Derslerinin Yarıyıllara Göre Gösterimi	83
Tablo 27. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Genel Kültür Derslerinin Yarıyıllara Göre Gösterimi	84

GİRİŞ

Dil, iletişimi sağlayan canlı bir varlıktır. Dilin tanımı “İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.” (Ergin, 2013: 3) şeklinde yapılmaktadır. Dil, kültür aktarımını ve bireylerin toplumlaşmasını sağlar.

Aile ortamında başlayıp yakın çevrede devam eden ana dili eğitimi, okullarda sistemli ve programlı bir hal alır. Ana dili, bireyin yaşam boyunca kullandığı, her alanda öğrenmeyi sağladığı dildir. Ana dili öğretimi, anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilip alışkanlık haline getirilmesini hedefler. İyi bir ana dili öğretimi; ülkenin geleceği, kültür ve bilgi birikiminin bir sonraki nesle aktarılması, eğitim kalitesinin iyi olması bakımından millî bir mesele olarak da görülmelidir. (Yağmur Şahin ve Abacı, 2019: 286). Marshall (aktaran Aykaç ve Stebler, 2019) 1994’e göre “Ana dil öğretimi bir yol kavşağıdır. Oraya uğramadan geçen hiçbir ders yoktur. Bütün dersler ana diliyle anlatılır. 2019 Türkçe dersi öğretim programı, tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinmenin ön şartı olarak dil becerilerinin ve yeterliliklerin geliştirilmesini gösterir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019: 8). Bu yüzden ana dili öğretimi büyük bir öneme sahiptir. Nitelikli ana dili öğretimi nitelikli Türkçe öğretmenleri ve Türkçe dersi öğretim programları ile gerçekleştirilecektir. Bu sebeple Türkçe öğretim programlarının, Türkçe öğretmeni yetiştirme programlarının ve öğretmen yetiştiren kurumların üzerinde durulması gerekir.

Ülkemizde öğretmen yetiştirmenin, Selçuklu Devleti’nde Nizamiye Medresesinde usta-çırak ilişkisi şeklinde ortaya çıkıp geliştiği bilinmektedir (Işık, 2019: 23). Osmanlı Devleti’nde öğretmen yetiştirme programı, Fatih Sultan Mehmet döneminde uygulamaya konulmuştur (MEB, 2017a: 4). Tanzimat’tan sonra, Rüşdiyelere öğretmen yetiştirmek için Dârümuallimîn adıyla İstanbul’da Maarif Nezaretine bağlı olarak ilk öğretmen okulu açılmış, bunu 1870 yılında açılan Dârümuallimat kız öğretmen okulu takip etmiştir (Alver ve Aydın, 2019: 125). Cumhuriyet Dönemi’nde 1927 yılında Köy Muallim Mektepleri açılmıştır (MEB, 2017a: 5). Daha sonra Konya’da iki yıllık “Orta Muallim” mektebi kurulmuş

sonrasında bu okul Ankara'ya taşınarak “Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü” olmuştur (Millî Eğitim Dergisi, 2003: 160). Okul, 1940'lı yıllara kadar sadece Türkçe öğretmeni yetiştirmiştir (Baskan, 2001: 18).

1926 yılında eğitim tarihindeki yerini “Orta Muallim Mektebi” adıyla alan eğitim enstitüleri sayısı 1940'lı yıllarda artmıştır (Uçgun, 2008: 31). 1940 yılında Köy Enstitüleri kurularak Köy Muallim Mektepleri, Köy Enstitülerine dönüştürülmüştür (MEB, 2017a: 5). 1968'te eğitim enstitülerin eğitim süresi 3 yıla çıkarılmıştır. 1978-1979 yıllarında eğitim enstitüleri yüksek öğretmen okullarına dönüştürülmüştür. Bu öğretim yılından itibaren öğrenim süresi 4 yıla çıkarılmıştır (Uçgun, 2008: 161).

1981 yılında Eğitim Enstitüleri, Eğitim Fakültelerine dönüştürülerek 1982 yılında üniversitelere dâhil olmuştur (MEB, 2017a: 5).

1982'den sonra Gazi ve Buca Eğitim Fakültelerinde Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalına bağlı Türkçe öğretmenliği programları açılmıştır. 1992-1993 eğitim-öğretim yılında, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü içerisinde Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nın kurulmasıyla, “Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı” eğitime başlamıştır (Güzel, 2003: 15). Türkçe öğretmenliği lisans programına başka üniversitelerde yer vermeye başladı ve 1997'de eğitim fakültelerinin bünyesinde “Türkçe Eğitimi” adıyla bölüm hüviyetini kazanmıştır (Çiftçi, 2011: 404).

Bu durum öğretmen yetiştirmede köklü bir geçmişe sahip olduğumuzun göstergesidir. Öğretmen yetiştirme kurumları geçmişten günümüze değişiklikler ve yenilikler göstermiştir. Buna bağlı olarak Türkçe öğretmeni yetiştirme programları da geçmişten günümüze birçok kez yenilenmiştir. Yapılan yenilenmelerin eğitim sistemini iyileştirme ve çağın gereksinimlerine cevap vermek için olduğu açıktır. Eğitim sisteminin başarıya ulaşması ve istenilen niteliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi, nitelikli öğretmenler ile sağlanacaktır.

Bu amaçla öğretmen yetiştirme programları ve öğretim programları önemli bir role sahiptir. 20. Millî Eğitim Şûrası'nda öğretmen yetiştirilmesinde niteliği artırmak için Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler ve tüm kuruluşların eş güdümlülüğü ve iş birliği artırılarak çalışmaların geliştirilmesi belirtilmiştir (MEB, 2021: 11). Güncel gelişmeler dikkate alındığında “öğretmenlerin

değişen beklentilere cevap verecek şekilde yeniliklere açık olması ve yenilikçi öğretmen özelliklerini göstermesi” gerekmektedir (Eyüp, 2020: 537). Millî Eğitim Bakanlığının ve üniversitelerin öğretmenlerin gelişimleri ile yakından ilgilenmesi önemli bir ihtiyaç hâlini almıştır (Eyüp, 2020: 537).

Araştırmanın amacı, 1997 sonrası YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları ile MEB Türkçe dersi öğretim programlarının incelenerek eş güdümlülüklerinin tespit edilmesidir. Türkçe lisans ve Türkçe öğretim programları incelenmiş, programlar karşılaştırılarak eş güdümlülükleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Böylelikle çalışma, yeni oluşturulacak programların nitelikli ve işlevsel olmasını sağlayacak ayrıca her iki kurumunda iş birliği içerisinde uyumlu çalışması gerektiğini ortaya koyacaktır. Araştırmanın verileri doküman incelemesi ile toplanmış, verilerin analizi içerik analizi ile yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.ARAŞTIRMANIN GENEL ÇERÇEVESİ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, sınırlılıklar ve varsayımlara yer verilmiştir.

1. 1. PROBLEM DURUMU

Türkçe dersi, ana dili öğretimi ve dil becerilerinin kazandırılması açısından oldukça önemlidir. Bu beceriler hayat boyu öğrenmeyi ve etkili iletişim kurmayı sağlar. Dört temel dil becerisi üzerine yapılandırılan Türkçe öğretim programı, duygu ve düşünceleri hem sözlü hem de yazılı ifade etme becerisini kazandırmayı hedefler. Dil becerileri ve zihinsel becerileri kullanarak bireyler, kişisel ve sosyal yönden kendilerini geliştirebilirler (MEB, 2019: 8). Program, etkili iletişim kurmanın yanı sıra okuma ve yazma alışkanlığı edinmeyi esas alır. Bilim ve teknolojiye yaşanan değişimler, bireyin ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilikler programların yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmıştır (MEB, 2019: 3). Türkçe öğretim programları, Cumhuriyetten günümüze kadar olan süreçte birçok kez yeniden yapılandırılmıştır.

Türkçe öğretmenleri, Türkçe öğretim programının uygulayıcısıdır. Türkçe öğretmenleri ana dili öğretimini gerçekleştirebilecek, istenilen becerileri kazandırabilecek bilgi ve beceriye sahip yetiştirilmelidir. Bu sebeple Türkçe lisans programları da üzerinde durulması gereken önemli bir konudur. Lisans programları da öğretim programları gibi yenilenmiştir.

1997 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çerçevesinde bu çalışma, 1997 sonrası YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları ve MEB Türkçe dersi öğretim programlarını kapsamaktadır.

Çalışmanın amacı, 1997 sonrası YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları ile MEB Türkçe dersi öğretim programlarının incelenerek eş güdümlülüklerinin tespit edilmesidir. İnceleme neticesinde programlardaki benzerlikler ve farklılıklar incelenmiş, teoride ve uygulamada yaşanan sorunlar tespit edilmiştir. Bu sorunların tespitiyle sorunlara öneriler getirebileceği çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

1. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı, 1997 sonrası YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları ile MEB Türkçe dersi öğretim programlarının incelenerek benzerliklerin ve farklılıklarının ortaya koyulması ve programların eş güdümlülüklerinin tespit edilmesidir. Bu amaca ulaşabilmek için, 1997 sonrası oluşturulan YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları ve MEB Türkçe dersi öğretim programları belirlenerek incelenmiştir. Daha sonra programların eş güdümlülüğü sorgulanmıştır. Bu çalışma, daha iyi bir lisans programı ve öğretim programı oluşturmak için öneriler sunmaktadır.

1. 3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Türkçe lisans programlarının ve Türkçe öğretim programlarının eş güdümlülüğünün sorgulanmasıyla elde edilen sonuçlar, yeni oluşturulacak programların daha nitelikli ve işlevsel olması gerektiğini ortaya koymaktadır. Teori ve uygulamada yaşanan sorunların tespitiyle bu sorunların çözümüne yönelik öneriler getirilmesi çalışmanın önemini göstermektedir. Ayrıca bu çalışma, her iki kurumun da daha ciddi iş birliği içerisinde eş güdümlü çalışması gerektiğini ortaya koymaktadır.

1. 4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1997 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılandırılması çerçevesinde bu çalışma, 1997 sonrası YÖK Türkçe Öğretmenliği Lisans Programları ve MEB Türkçe Dersi Öğretim Programlarını kapsamaktadır.

Bu çalışma, 1997 İlköğretim Okulu Türkçe Eğitimi Yazı Dersi Öğretim Programı, 2006, 2015, 2017, 2018 ve 2019 Türkçe öğretim programları ve 1997, 2006, 2011 ve 2018 Türkçe öğretmenliği lisans programları ile sınırlıdır.

1. 5. ARAŞTIRMANIN VARSAYIMLARI

Bu çalışma, 1997 sonrası YÖK Türkçe Öğretmenliği Lisans Programları ve MEB Türkçe Dersi Öğretim Programlarının uyumlu oldukları kadar eş güdümlü olmadıkları varsayımından yola çıkılarak yapılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2. 1. ÖĞRETMEN YETİŞTİRME VE TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMLARI

Cumhuriyet öncesi öğretmen yetiştirmede en eski deneyimlerin 11. yüzyılda kurulan Selçuklu Devleti döneminde Nizamiye Medresesinde usta-çırak ilişkisi şeklinde ortaya çıkıp geliştiği bilinmektedir. Nizamiye Medresesi bir devlet politikası neticesinde kurulmuş ve dini temelli eğitim faaliyetlerini 16. yüzyıla kadar sürdürmüştür (Işık, 2019: 23). Devamında Osmanlı Devleti’ndeki medreseleri görebiliriz. Öğretmen yetiştirme programı, Fatih Sultan Mehmet döneminde uygulattırılmıştır. Fatih Sultan Mehmet, sıbyan mekteplerinde öğretmenlik yapacaklar için Ayasofya ve Eyüp Medreselerinde öğretmenlik meslek bilgisi dersi olarak nitelendirilebilecek “Âdâb-ı Mubâhese (Tartışma Kuralları) ve Usul-i Tedris” (Öğretim Metodu) yer almakta, diğer medreselerde okutulan “Fıkıh” dersi bulunmamaktadır (MEB, 2017a: 4).

Tanzimat’tan sonra, II. Mahmut devrinde 16 Mart 1848 tarihinde Rüşdiyelere öğretmen yetiştirmek için Dârülmualimîn adıyla İstanbul’da Maarif Nezaretine bağlı olarak ilk öğretmen okulu açılmış, bunu 1870 yılında açılan Dârülmualimat kız öğretmen okulu takip etmiştir (Alver ve Aydın, 2019: 125).

Cumhuriyet Dönemi’nde 1927 yılında Köy Muallim Mektepleri açılmıştır (MEB, 2017a: 5).

Ortaokul kademesine doğrudan öğretmen yetiştiren bir kurum cumhuriyetin ilk yıllarında mevcut değildir. İlköğretmen Okullarından mezun olanlar ve üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olanlar, lise ve ortaokullarda öğretmenlik yapıyorlardı. Bu sebeple ortaokula öğretmen yetiştirme ihtiyacı 1920’li yıllarda sıkça gündeme gelmiştir. 1926-1927 eğitim-öğretim yılında Konya’da 2 yıllık “Orta Muallim Mektebi, “Ortaokul Türkçe Öğretmeni” yetiştirmek amacıyla kurulmuş, daha sonra bu okul Ankara’ya taşınmış; 1929’da yeni bölümler de eklenerek adı “Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü” olmuştur. 1935’te bu okul “Gazi Orta

Öğretmen Okulu ve Eğitim Enstitüsü” olmuş ve “Gazi Eğitim Enstitüsü” adını alarak eğitime devam etmiştir. Gazi Eğitim Enstitüsü, ortaokul öğretmeni yetiştiren ilk eğitim enstitüsü olmuş ve 1940’lı yılların sonlarına doğru 2-3 yıl öğrenim süresini kapsayan değişik bölümleriyle bütün ortaokul dersleri için öğretmen yetiştiren kurum olmuştur (Millî Eğitim Dergisi, 2003: 160). Eğitim enstitülerinin öğrenim süresi 4 yıla çıkarılarak 1978-1979’da ismi “Yüksek Öğretmen Okulu” şeklinde değiştirilmiştir. Bu dönemde Türkçe bölümü daha çok Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni yetiştirmeye yöneliktir (Uçgun, 2006: 229). 1990’lı yıllara kadar bu durum devam etmiştir.

1940 yılında 3803 sayılı Kanunla Köy Enstitüleri kurularak Köy Muallim Mektepleri, Köy Enstitülerine dönüştürülmüştür (MEB, 2017a: 5). 1954’te 6234 sayılı Kanunla öğretmen yetiştiren bütün kurumlar, “İlköğretmen Okulu” olarak birleştirilmiştir. Öğretmenlere yükseköğrenim görme şartı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu ile getirilmiştir. 1974 yılında ise İlköğretmen Okulları, Eğitim Enstitülerine, 1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Kanunla da eğitim enstitüleri eğitim fakültelerine dönüştürülmüştür (MEB, 2017a: 5). Öğretmen yetiştiren tüm kurumlar, 1982 yılı 41 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle üniversitelere katılmıştır. Öğretmen yetiştiren tüm yükseköğretim kurumları, 1989-1990 yıllarından itibaren öğrenim süresini en az lisans seviyesine yükseltmiştir (MEB, 2017a: 5).

Türkçe öğretmenin yetiştirilmesi 1980’li yıllara kadar ihmal edilmiştir (Uçgun, 2006: 375). Eğitim Enstitüleri döneminde okutulan derslerden “Özel Öğretim Yöntemleri” dersi bu dönemde “Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi” adıyla okutulması bunun göstergesidir (Uçgun, 2006: 261). 1982’den sonra Gazi ve Buca Eğitim Fakültelerinde Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalına bağlı Türkçe öğretmenliği programları açılmıştır. Türkçe öğretmenliği lisans programı, 1989’da Gazi Üniversitesi’nde açılmıştır. 1992-1993 eğitim-öğretim yılında, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı bölümü içerisinde Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalının kurulmasıyla, “Türkçe Öğretmenliği Ana Bilim Dalı” eğitime başlamıştır (Güzel, 2003: 15). Buca’da açılan bölümün, 1994-1995 eğitim öğretim yılında oluşturulan programına bakıldığında Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü etkisinde olduğu söylenebilir. 1997’de eğitim fakültelerinin bünyesinde Türkçe Eğitimi adıyla bölüm hüviyetini kazanmıştır (Çiftçi, 2011: 404). 1998’de

eğitim fakülteleri açılmış, Türkçe Eğitimi bölümlerinin kontenjanı artırılmış, 2005-2006'da ise bu kontenjanlar daha da artırılmıştır (Uçgun, 2006: 271).

Cumhuriyet sonrası eğitim ve öğretmen yetiştirme politikaları millî eğitim şûraları ve kalkınma planları ile gerçekleştirilmekte, eğitim ve öğretmen yetiştirme felsefesinin temellerinin oluşmasında Talim ve Terbiye Kurulunun aldığı kararlar da etkili olmaktadır (Işık, 2019: 28).

Öğretmen yetiştirme kurumları geçmişten günümüze değişiklikler ve yenilikler göstermiştir. Öğretmen yetiştirmede önemli diğer unsur ise öğretmen yetiştirmede uygulanan programlardır. Bu programlar da geçmişten günümüze birçok kez yenilenmiştir. Çalışma gereği Türkçe öğretmenliği lisans programları incelenmiştir.

Türkçe öğretmeni yetiştirme programları; 1931, 1941, 1944, 1948, 1949, 1957, 1966, 1968 yıllarında yenilenmiştir. Bu tarihten sonra ise Türkçe öğretmeni yetiştirme programlarının, 1991-1992, 1992-1993, 1994-1995, 1997-1998, 2006-2007 eğitim-öğretim yılından ve 2009'dan itibaren geçerli olacak şekilde programların yeniden yapılandırıldığı görülmüştür (Alver ve Aydın, 2019: 339). 1996 yılında yeniden yapılandırılmaya gidilerek öğretmen yetiştirmenin uygulama ağırlıklı olması süreci yeterince gerçekleştirilememiş, temel neden ise eğitim fakültelerindeki öğretim üyesi azlığı olarak gösterilmiştir (Abazoğlu, Yıldırım ve Yıldızhan, 2016: 151). 1997 yılının on birinci ayında Yükseköğretim Kurulu, 97.39.2761 sayılı karar ile eğitim fakültelerinde yeniden yapılanma sürecini başlatmıştır. 1994 yılı sonunda başlayan ve 1998 yılında tamamlanan YÖK Dünya Bankası Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi Projesi kapsamında eğitim fakültelerinde işlevsiz olduğu düşünülen bölümler kapatılmış, yeni bölümler açılarak öğrenim süresi eğitim fakültelerinde 4 yıl olan okulöncesi öğretmenliği, ilköğretim sınıf, Türkçe, matematik, sosyal bilgiler ve fen bilgisi öğretmenliği bölümleri kurulmuştur (Abazoğlu, Yıldırım ve Yıldızhan, 2016: 148). Bu yapılanmanın amacı öğretmen eğitiminin niteliğinin artırılmasıdır. Eğitim fakültelerinde birlik sağlanması, modern eğitim yaklaşımlarını uygulamak, eğitimi çağdaş hale getirmek amacıyla programlar yeniden düzenlenmiştir (Uçgun, 2006: 292). Ayrıca Yükseköğretim Kurulu ile Millî Eğitim Bakanlığı arasındaki verimli iş birliği kurulması amaçlanmıştır (Abazoğlu,

Yıldırım ve Yıldızhan, 2016: 150). Ancak bu süreçte Millî Eğitim Bakanlığı ile yeterli düzeyde iş birliği yapılmamıştır (Yeşilyurt, 2010: 18).

2. 1. 1. Türkçe Dersi Öğretim Programları

Türkçenin eğitimi ve öğretimi alanında hedeflerin başarıya ulaşması nitelikli öğretim programları ile sağlanacaktır. Buna bağlı olarak uygulanan Türkçe öğretim programlarının incelenmesini, eksikliklerin giderilerek geliştirilip yenilenmesini gerektirir.

Türkçe dersi öğretim programları Cumhuriyet Dönemi'nde, ilköğretim birinci ve ikinci kademe şeklinde ayrılmıştır. İlköğretim birinci kademe Türkçe dersi öğretim programları: 1340 (1924) İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı, 1926 İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı, 1930 İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı, 1936 İlkokul Türkçe Programı, 1948 İlkokul Türkçe Programı, 1968 İlkokul Türkçe Programı şeklindedir. İlköğretim ikinci kademe Türkçe dersi öğretim programları ise: 1340 (1924) Lise Birinci Devre Müfredat Programı, Lise Müfredat Programlarının Esbâb-ı Mûcibe Lâyihası, 1929 Ortaokul Türkçe Programı, 1931-1932 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı, 1938 Ortaokul Türkçe Programı, 1949 Ortaokul Türkçe Programı, 1962 Ortaokul Türkçe Programı şeklindedir (Temizyürek ve Balcı, 2015: 21-234).

İlköğretim birinci ve ikinci kademenin bir bütün olarak ele alındığı Türkçe dersi öğretim programları şunlardır: 1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı, 1997 İlköğretim Okulu Türkçe Eğitimi Yazı Dersi Öğretim Programı'dır (Temizyürek ve Balcı, 2015: 282-376). Bu programları 2006, 2015, 2017, 2018, 2019 Türkçe dersi öğretim programları takip etmiştir.

2. 1. 2. 1997 İlköğretim Okulu Türkçe Eğitimi Yazı Dersi Öğretim Programı

1997 programı Türkçe dersi için bulunan toplam ders saatinin bir saatini "yazı"ya yer verecek şekilde düzenlenmiştir. Bu dersin amacı, programda öğrencilerin, düzgün, okunaklı ve hızlı yazma becerisi kazandırmaktır. Programda yazı yazma çalışmalarının öğrencilerin kişiliklerine olumlu katkılar olacağı belirtilmiştir (Temizyürek ve Balcı, 2015: 376).

Program, davranışçı yaklaşım çerçevesinde hazırlanmış, ilkokul ve ortaokul kademeleri bir bütün olarak ele alınmıştır.

Programda bulunan başlıklar şunlardır:

Yazı Yazmaya Hazır Bulunuşluk

Kullanılacak Araç ve Gereçler

Düzeltilme Sembolleri ve Anlamları

Yazı Öğretiminde İzlenecek Sıra (1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf, 4. sınıf, 5. sınıf, 6. sınıf, 7. sınıf ve 8. sınıf)

Ders Kitapları

Genel Amaçlar

İlköğretim Türkçe (Yazı) 1-8 Dersi Programı Amaç ve Davranış Sayıları

Özel Amaçlar

Yazı Örnekleri

Yazı yazmaya hazır bulunuşluk bölümünde yazı yazarken fiziken nasıl oturulması gerektiği, göz ile kağıt arasındaki mesafe ve doğru kalem tutuş teknikleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca öğrencide güzel yazı yazma isteğinin uyandırılmasının önemli olduğuna değinilmiştir. Düzgün ve okunaklı yazma becerisi; okuyucuya verilen değeri gösterir, okuyucunun zamandan tasarruf etmesini ve yazının okuyucuda bıraktığı etkinin artmasını sağlar (Temizyürek ve Balcı, 2015: 376-377).

“Kullanılacak Araç ve Gereçler” bölümünde yazı araç gereçlerine değinilmiştir. Bunlar; kil, plâstilin, fasulye, plastik çöpler, yazı defterleri ve kağıtları, kılavuz karton, yazı kağıt ve kartonları, alıştırma kitapları, küçük ve büyük fişler, küçük ve büyük harfler tablosu, yazı kalemleri, boya kalemleri, dolma kalem, silgiler, kalemtıraşlar, kalem uçları, yuvarlak tablalı uçlar, kesik (yassı) uçlar, kalem sapları, yazı mürekkepleri, cetvel, yazı tahtası, tebeşirler, tahta silgileri, düzeltme sembolleri tablosu’dur (Temizyürek ve Balcı, 2015: 377-381). Bu araç-gereçlerin özelliklerine de değinilmiştir.

“Düzeltilme Sembolleri ve Anlamları” bölümünde düzeltme sembolleri verilmiş ve kullanışı ile ilgili “Atatürk Diyor Ki” metni örnek olarak verilmiştir.

“Yazı Öğretiminde İzlenecek Sıra” başlığı altında sınıf düzeylerine göre yapılması gerekenler anlatılmıştır. 5. sınıfta daha önceki çalışmalara devam edilir. Hızlı yazmaya da önem verilir. 5. sınıf öğrencilerinin dakikada 17 hece yazması beklenir. 6. sınıflarda tablalı uç kullanımına başlanır, dik temel yazı küçük ve büyük

harfleri, eğik temel yazı küçük ve büyük harfleri yazma becerisi kazandırılır. Bu becerileri kazanırken kullanılacak araç ve gereçler de belirtilmiştir. 7. sınıfta Z, N ve tipi kesik uçlarla yazma çalışmaları yapılır. Bezeme, marka, afiş, amblem çalışmalarına yer verilir. 8. sınıfta ise çalışmalar kazanılan beceriler ile programa göre ilerler (Temizyürek ve Balcı, 2015: 387-389).

Programda on genel amaca yer verilmiştir. Bu amaçlar: kurala uygun oturarak düzgün, okunaklı, hızlı yazma ve eğik yazı yazabilme, yazı araç gereçlerini tanıma ekonomik kullanma, kuralına uygun imza atabilme, imla, noktalama ve rakamları matematik işaretlerini kullanma, dekoratif yazı yazma ve eleştiriye açık olma'dır (Temizyürek ve Balcı, 2015: 388-389).

Tablo 1. İlköğretim Türkçe (Yazı) 5-8 Dersi Programı Amaç ve Davranış Sayıları

Sınıf	Konu	Amaç	Davranış
5	6	8	29
6	6	13	54
7	6	11	51
8	4	6	26
Toplam	51	88	370

(Temizyürek ve Balcı, 2015: 389).

Tabloda görüldüğü üzere 5. sınıflarda 6 konu, 8 amaç, 29 davranış; 6. sınıflarda 6 konu, 13 amaç, 54 davranış; 7. sınıflarda 6 konu, 11 amaç, 51 davranış; 8. sınıflarda ise 4 konu, 6 amaç ve 26 davranış bulunmaktadır. Programda kazanımlar, davranış olarak nitelendirilmiştir. Programda 8. sınıflarda konu, amaç ve davranışların azalması dikkat çekicidir.

Program, 1 ve 8. sınıflara göre düzenlenen bütün bir programdır. 2006 programı ise 6 ve 8. sınıflara göre düzenlenmiştir. Türkçe dersi öğretim programı 2015, 2017, 2018 ve 2019 yıllarında tüm sınıf düzeylerine göre düzenlenmiştir.

“Özel Amaçlar” başlığı altında sınıf düzeylerine göre amaçlar, konu dağılımları, davranışlar, işleniş (örnek), araç ve gereçler, öğrenme/öğretme etkinlikleri ve örnek ölçme soruları, değerlendirme ve belirtke tablosu gösterilmiştir. Özel amaçlar, genel amaçlar çerçevesinde şekillendirilmiştir.

Programın son bölümünde ise yazı örneklerine yer verilmiştir.

2. 1. 3. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı (6, 7, 8. Sınıflar)

2005-2006 öğretim yılında hazırlanan program, tüm okulların 6. sınıflarında uygulanmaya başlanmıştır. İlköğretim I. kademe (1-5. sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2005 yılında yayınlanmış ve 2009 yılında güncellenmiştir. İlköğretim II. kademe (6-8. sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programı, 2006 yılında yayınlanmıştır. Program, birinci ve ikinci kademe ayrı olarak iki program şeklinde hazırlanmıştır. Bu programda ilk kez geleneksel eğitim yaklaşımı terk edilerek yapılandırmacı yaklaşım esas alınmıştır. Bu yıldan itibaren hazırlanan Türkçe dersi programlarında “yapılandırıcı yaklaşım merkeze alınarak çoklu zekâ, öğrenci merkezli öğrenme, beyin temelli öğrenme, bireysel farklılıklara duyarlılık, sarmal ve tematik yaklaşım, beceri yaklaşımı” gibi çeşitli yaklaşım ve modellerden yararlanılmıştır (Alver ve Bıçak, 2018: 2482-2483). Yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanan programda yer alan başlıklar şunlardır:

Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları

Türkçe Dersi Öğretim Programı

Giriş

Programdaki Temel Yaklaşım

Programın Yapısı

Genel Amaçlar

Temel Beceriler

Öğrenme Alanları

Dinleme/İzleme

Konuşma

Okuma

Yazma

Dil Bilgisi

Kazanımlar

Etkinlikler

Açıklamalar

Ara Disiplinler

Atatürkçülük

Öğrenme ve Öğretme Süreci

İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programına Göre
Hazırlanacak Kitapların Forma Sayıları

Kazanımlar Etkinlik Örnekleri Açıklamalar

Programın Uygulanmasında Öğretmenin Rolü

Aile İle İş Birliği

Okuma Metinlerinde Bulunması Gereken Özellikler

Dinlenecek/İzlenecek Materyallerin İçeriğinde Bulunması Gereken Özellikler

6, 7 ve 8. sınıflarda Yer Verilmesi Gereken Türler

Temalar

Yöntem ve Teknikler

Etkinlik Örnekleri

Okuma Gelişim Dosyası

Ölçme ve Değerlendirme

Ders İşleniş İle İlgili Açıklamalar

Ders İşleniş Örneği

Sözlük

Kaynakça (MEB, 2006).

2006 programı “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ile başlamaktadır. 2006 programında giriş olarak nitelendirebileceğimiz tek başlık “Türk Millî Eğitimin Genel Amaçları” başlığıdır. 2015 programı “Türkçe Dersi Öğretim Programı” ile 2017 programı “Öğretim Programının Temel Felsefesi” başlığı ile başlar. 2018 ve 2019 programlarında “Öğretim Programlarının Amaçları” başlığı “Millî Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları” başlığından sonra verilmiştir. Ayrıca 2018 ve 2019 programlarında 2006’dan farklı olarak programın hazırlanmasında “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri”nin esas alındığı ifadesine değinilmiştir. 2006 programında “1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu’na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” şeklinde ifade edilmiş ve üç maddeye yer verilmiştir (MEB, 2006: 1). 2018 ve 2019 programlarında genel amaçlar, okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyine göre 4 madde olarak verilmiştir. Bu programlarda genel amaçlar bölümünde ortaokulu ve liseyi tamamlayan öğrencilerin “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi’nde beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmasını sağlamak” ifadesine yer verilmiştir (MEB, 2019: 3).

“Türkçe Dersi Öğretim Programı” başlığı altında dilin tanımı yapılmış, Türkçe öğretiminin dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisi öğrenme alanları ile yapılacağı ifade edilmiştir. Programda dil öğretiminin hedefi, öğrencilerin kendilerinin ifade edebilmeleri, dilin farklı bağlamlardaki görünümünü kavramaları şeklinde açıklanmıştır (MEB, 2006: 2).

Programda Türkçe dersi öğretim programının amaçları: öğrencilerin bilgileri birikimler üzerine inşa etmeleri, karşılaştıkları sorunlara alternatif ve yaratıcı çözümler üretmeleri, beraber çalışma bilinç ve cesaretine ulaşmaları, üretme ve tartışma etkinliklerine katılmaları, farklı araştırma yöntem ve tekniklerini kullanmaları, olay ve durumları kendi deneyimlerinden hareketle doğru olarak anlamaları, disipliner bakış kazanmaları olarak ifade edilmiştir (MEB, 2006: 2).

Program hazırlanırken yapılandırmacı yaklaşım esas alınmıştır. Programda dil becerilerinin yanı sıra zihinsel becerilerin geliştirilmesi de hedeflenmiştir. Öğrenme öğretme etkinliklerinde öğrencinin gelişim düzeyi dikkate alınmalı, öğrenci derste etkin olmalıdır. Programın temel hedefi, öğrencinin, öğretmen rehberliğinde etkili iletişim kurması, grup çalışmalarında bulunması ve öğrendiklerini bilgi birikiminin üzerine eklemesidir (MEB, 2006: 3).

Program, etkinlik ağırlıklıdır. Kazanılan bilgi ve becerilerin kalıcı olması için etkinliklere yer verilmiştir.

Programın yapısını, “genel amaçlar, temel beceriler, öğrenme alanları, dil bilgisi ve bu öğrenme alanlarına yönelik kazanımlar, etkinlikler ve açıklamaları” oluşturmaktadır (MEB, 2006: 3).

2006 programında genel amaçlarda “kitle iletişim araçlarına” vurgu yapılmıştır. 2015 programında “basılı materyaller ve çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi kullanma ve üretme becerileri geliştirme”, “çoklu medya ortamlarına aktarılanları sorgulama” kazanımları 2006 programından farklıdır. 2017, 2018 ve 2019 programlarında bu amaçlar birleştirilerek “basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi düzenleme, sorgulama, kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilmesi” şeklinde verilmiştir. 2006 programında 2015, 2017, 2018 ve 2019 programlarının amaçlarından farklı olarak “Dilimizin, milli birlik ve bütünlüğümüzün temel unsurlarından biri olduğunu benimsemeleri” ifadesi

yer almıştır. Diğer maddeler 2017, 2018 ve 2019 programlarında birleştirilerek verilmiştir.

Öğrenme alanları ayrı bir başlık altında ele alınmıştır. Öğrenme alanları beş başlıktan oluşmaktadır. Bunlar: dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisidir. Dil bilgisi, 2006 programında özerk öğrenme alanı olarak değerlendirilmiştir.

Bu programda öğrenme alanlarında kazanımlarla ilgili etkinliklerden bahsedilmiş, etkinlikler programda ayrı bir bölüm olarak ele alınmıştır. Bu bakımdan 2006 programı 2015, 2017, 2018 ve 2019 programlarından farklıdır. Programda dil bilgisi etkinliklerinin örneklendirilmesi programın ayırıcı özelliklerden biridir.

2006 programında öğrenme alanlarında ölçme ve değerlendirmeden bahsedilmiş ve ölçme değerlendirme araçları örneklendirilmiştir. 2015 programında öğrenme alanlarında ölçme ve değerlendirmeden bahsedilmemiş, yöntem teknik ve stratejilerden bahsedilmiştir. 2017, 2018 ve 2019 programlarında genel olarak ölçme değerlendirme, “ölçme değerlendirme yaklaşımı” bölümünde açıklanmıştır.

2006 programında yazma öğrenme alanında bitişik eğik yazının tüm derslerde kullanılması gerektiğine vurgu yapılmıştır. 2015, 2017, 2018 ve 2019 programlarında böyle bir zorunluluğun olmadığı görülmektedir.

Öğrenciler için hem ders kitabı hem de çalışma kitabı hazırlanmış, öğretmenler için de “Öğretmen Kılavuz Kitabı” hazırlanmıştır (Eyüp, 2008: 11).

Dinleme/İzleme

Becerinin tanımıyla bölüm başlamaktadır. Görsel işitsel araçlara vurgu yapılmıştır. Bu becerinin geliştirilmesiyle, öğrencilerden “dinlediklerini/izlediklerini sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişkilendirme, eleştirme ve bunlarla ilgili çıkarımlarda bulunma” gibi üst becerileri gerçekleştirmesi beklenmiştir (MEB, 2006: 5). Bu bakımdan 2015 programının sözlü iletişim bölümüyle benzerlikler göstermektedir.

Programın bu öğrenme alanıyla ilgili amaçlarından bahsedilmiştir. Bunlar: “dinleme/izleme kurallarını uygulama, anlama ve çözümleme, değerlendirme, söz varlığını zenginleştirme, etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma” dır.

2015, 2017, 2018 ve 2019 programlarında da olduğu gibi öğrencilerin düzeylerine uygun kazanımların düzenlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Dinleme/izleme etkinliklerinin aşamalı bir süreç izleyen sıralamayla verilmesi ifade edilmiştir.

Değerlendirmenin ise etkinlik değerlendirmeye yönelik formlardan yapılacağı bilgisi yer almıştır.

Konuşma

Konuşma öğrenme alanı konuşma becerisinin tanımıyla başlamaktadır. Programda konuşma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin Türkçenin estetik zevkine vararak ve zengin söz varlığından faydalanarak kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri, sosyal hayatta karşılaşacakları sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2006: 6). Bu amaçlar bakımından 2015 programı sözlü iletişim öğrenme alanıyla 2017, 2018 ve 2019 programlarıyla benzerdir.

Konuşma öğrenme alanına yönelik olarak “konuşma kurallarını uygulama, sesini ve beden dilini etkili kullanma, hazırlıklı konuşmalar yapma, kendi konuşmasını değerlendirme, kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma” amaçlarına yönelik kazanımlar yer almıştır.

Konuşma öğrenme alanı, öğrencilerin iletişim kurmaları, iş birliği yapmaları, ortak karar vermeleri ve karşılaştıkları sorunları çözmeleri açısından önemlidir (MEB, 2006: 6). Bu öğrenme alanının diğer öğrenme alanlarıyla desteklenmesi gerektiğine değinilmiştir.

Bu öğrenme alanında ölçme değerlendirme yaklaşımında akran ve öz değerlendirmeden bahsedilmiştir.

Okuma

Becerin tanımıyla bölüm başlamaktadır. Programda okuma öğrenme alanıyla, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde ve uygun yöntemleri kullanarak okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirmeleri, okumayı alışkanlık hâline getirebilmeleri hedeflenmiştir (MEB, 2006: 6). Bu öğretim programında etkinliklere ve etkinliklerde kullanılacak metinlerin özelliklerine yer verilmiştir. Türkçeyi bütün zenginlikleriyle ve doğru bir şekilde yansıtması gerektiğinde dikkat çekilmiştir.

Okuma becerisinin alışkanlık hâline getirilmesi amacıyla hazırlanan etkinlik örnekleri ve formları, okuma sürecinin değerlendirilmesine ve öğrencilerin dil gelişimini izlemeye yardımcı olacaktır (MEB, 2006: 7).

Yazma

Türkçe öğretim programında yazma becerisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, hayal, tasarı ve izlenimlerini yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, kendini ifade etmede yazmayı alışkanlık hâline getirmeleri ve bu becerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir (MEB, 2006: 7). Yazma becerisinin de diğer öğrenme alanlarıyla birlikte verilmesi gerektiğinden söz edilmiştir. Diğer öğrenme alanlarında olduğu gibi öz değerlendirme ve akran değerlendirmeden bahsedilmiştir.

Bitişik eğik yazı zorunludur. Ancak 6, 7, 8. sınıflarda öğretmek amacıyla ayrı bir zaman dilimi ayrılmayacağına dikkat çekilmiştir.

Dil Bilgisi

Dil bilgisi öğrenme alanı, 2015, 2017, 2018 ve 2019 programlarında ayrı bir öğrenme alanı olarak verilmezken 2006 programında özerk öğrenme alanı olarak verilmiştir.

Dil bilgisi öğretiminin uygulamaya dayalı olması gerektiğine değinilmiştir. Örneklerden hareket edilmesi gerektiği, çalışma kağıtlarının kullanılması, konuların görsel materyallerle desteklenmesinin öğrenmeyi kolaylaştıracağı belirtilmiştir.

Dil bilgisiyle ilgili kazanımların değerlendirilmesinde, kuralların metin ve cümle bütünlüğü bağlamı içerisinde ele alınması, diğer becerileri desteklemesi açısından önemli olduğu ifadesine yer verilmiştir (MEB, 2006: 8).

2006 İlköğretim (6, 7, 8. Sınıflar) Türkçe Dersi Öğretim Programının Öğrenme Alanları Kazanımları

Dinleme/İzleme

Amaç ve Kazanımlar

1. Dinleme/izleme kurallarını uygulama (4 alt kazanım)
2. Dinleneni/izleneni anlama ve çözümleme (25 alt kazanım)
3. Dinlediklerini/izlediklerini değerlendirme (3 alt kazanım)
4. Söz varlığını zenginleştirme (6 alt kazanım)
5. Etkili dinleme/izleme alışkanlığı kazanma (4 alt kazanım)

Konuşma

Amaç ve Kazanımlar

1. Konuşma kurallarını uygulama (13 alt kazanım)
2. Sesini ve beden dilini etkili kullanma (9 alt kazanım)
3. Hazırlıklı konuşma yapma (12 alt kazanım)
4. Kendi konuşmasını değerlendirme (4 alt kazanım)
5. Kendini sözlü olarak ifade etme alışkanlığı kazanma (4 alt kazanım)

Okuma

Amaç ve Kazanımlar

1. Okuma kurallarını uygulama (5 alt kazanım)
2. Okuduğu metni anlama çözümleme (31 alt kazanım)
3. Okuduğu metni değerlendirme (2 alt kazanım)
4. Söz varlığını zenginleştirme (4 alt kazanım)
5. Okuma alışkanlığı kazanma (9 alt kazanım)

Yazma

Amaç ve Kazanımlar

1. Yazma kurallarını uygulama (11 alt kazanım)
2. Planlı yazma (12 alt kazanım)
3. Farklı türlerde metinler yazma (4 alt kazanım)
4. Kendi yazdıklarını değerlendirme (3 alt kazanım)
5. Kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma (10 alt kazanım)
6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama (2 alt kazanım) (6. sınıf)
6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama (2 alt kazanım) (7. sınıf)
6. Yazım ve noktalama kurallarını uygulama (2 alt kazanım) (8. sınıf)

Dil Bilgisi

Amaç ve Kazanımlar

6. sınıflar

1. Kelimenin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama (7 alt kazanım)
2. Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama (9 alt kazanım)

7. sınıflar

1.Kelime türleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama (8 alt kazanım)

2.Fiillerin yapı özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama (2 alt kazanım)

3.Fiill kiplerinde zaman ve anlam kaymasıyla ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama (3 alt kazanım)

4.Ek fiille ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama (4 alt kazanım)

5.Zaman ve kip çekimlerindeki birleşik yapıların özellikleriyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama (3 alt kazanım)

8. sınıflar

1.Fiilimsiler ile ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama (4 alt kazanım)

2.Cümleyle ilgili bilgi ve kuralları kavrama ve uygulama (11 alt kazanım)

3.Anlatım bozukluklarını belirleme ve düzeltme (2 alt kazanım) şeklindedir (MEB, 2006).

Tablo 2. 2006 İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7, 8. sınıflar) Öğretim Programı'ndaki hedef ve kazanımların öğrenme alanlarına göre gösterimi

Hedef/ Kazanım	Dinleme/İzleme	Okuma	Konuşma	Yazma	Dil Bilgisi
Hedef	5	5	5	6	6. sınıf 2 7. sınıf 5 8. sınıf 3 Toplam 10
Kazanım	42	52	42	42	6. sınıf 16 7. sınıf 20 8. sınıf 17 Toplam 53

Yukarıdaki tabloya bakıldığında dil bilgisi öğrenme alanı dışındaki kazanımlar sınıf seviyesine göre verilmemiştir. Dil bilgisi öğrenme alanında toplam 10 hedefe, 53 kazanıma yer verilmiştir. Tablo geneline bakıldığında toplam 31 hedef, 231 kazanım mevcuttur. En çok kazanım okuma öğrenme alanında mevcuttur.

Programda Atatürkçülük ile ilgili her sınıfta bir zorunlu temaya yer verilmiştir.

“Türkçe Dersi Öğretim Programında Yer Alan Ara Disiplin Alan Kazanımları” başlığında sınıf seviyelerine göre “Afetten Korunma ve Güvenli

Yaşam, Girişimcilik, İnsan Hakları ve Vatandaşlık, Kariyer Bilinci Geliştirme, Özel Eğitim, Rehberlik ve Psikolojik Danışma, Sağlık Kültürü, Spor Kültürü ve Olimpik Eğitim” kazanımlarına yer verilmiştir.

“Programın Uygulanmasında Öğretmenin Rolü” başlığında, öğretmenin öğrenci merkezli etkinliklere yer vermesi, öğrencilerle yapıcı iletişim kurması, rehberlik servisi ile iş birliği yapması, öğrencilerle çalışma planı hazırlaması, öğrenci seviyelerine uygun kitap listesi düzenlemesi, öğrencilerin okul içerisinde Türkçenin doğru, güzel ve etkili kullanılmasını takip etmesi gibi maddelere yer verilmiştir (MEB, 2006: 55).

“Aile ile İş Birliği” başlığı altında ise öğretmen, dilin güzel ve bilinçli kullanılması amacıyla aileyle iş birliği içerisinde olmalıdır.

Okuma metinlerinde bulunması gereken özellikler 28 madde ile açıklanmıştır. Dinlenecek/izlenecek materyallerin içeriğinde bulunması gereken özellikler, 13 madde ile sıralanmıştır.

Programda 6, 7 ve 8. sınıflarda yer verilmesi gereken metin türleri şu şekildedir:

- 6. Sınıfta; şiir, hikâye, anı, masal, fabl, deneme, tiyatro, mektup
 - 7. Sınıfta; şiir, hikâye, anı, deneme, tiyatro, sohbet (söyleşi), gezi yazısı, biyografi
 - 8. Sınıfta; şiir, hikâye, anı, makale, roman, deneme, sohbet (söyleşi), eleştiri, destan
- (MEB, 2006: 57).

Ders kitaplarının işlenişinde 4 metin, 2 ek metne yer verilmiştir. Programda 14 ana temaya ve alt temalara yer verilmiştir. Her temada farklı türlerden en az üç okuma, bir dinleme/izleme metnine/materyaline yer verilmiştir. Her sınıfta biri zorunlu Atatürk teması olmak üzere 6 ana tema ele alınmıştır. 6. sınıfta “Sevgi”, 7. sınıfta “Millî Kültür”, 8. sınıfta “Toplum Hayatı” zorunlu ana temalardır.

“Yöntem ve Teknikler” bölümünde öğrenme alanlarına göre yöntem ve teknikler verilmiştir. Bu bölümden sonra programda dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma ve dil bilgisi etkinliklerine yer verilmiştir. Bu programdan sonraki programlarda böyle bir bölüm bulunmamaktadır. 2017, 2018 ve 2019 programlarında öğrenme alanları içerisinde verilmiştir.

“Ölçme ve Değerlendirme” bölümünde ölçme ve değerlendirmenin öğretimin başında, öğretim sürecinde ve sonunda yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Kazanımların değerlendirilmesinde kullanılabilen bazı ölçme araçları ve yöntemleri

hakkında kısa bilgiler ile form örnekleri verilmiştir (MEB, 2006: 216-226). Bu yıldan sonra oluşturulan programlarda böyle bir bölüm yoktur.

Programın son bölümünde ise ders işleniş örneklerine yer verilmiştir.

2006 programından sonra Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2009 yılında İlköğretim Türkçe (1-8. Sınıflar) Dersi Öğretim Programında 2010-2011 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere birtakım değişiklikler yapılmasını kararlaştırmıştır (MEB, 2009: 128).

2009'daki düzenlemeyle yapılan değişiklikler şunlardır:

“Temel Dil Becerisi”, “Öğrenme Alanı” olarak değiştirilmiştir.

Temel dil becerilerine yönelik aynı nitelikteki kazanımlar ilk ele alındığı temel dil becerisinde etkinlikle verilmelidir.

Ders kitabı forma sayısı 6-8 iken 7-9 olarak düzeltilmiştir.

Temel dil becerilerine ve dil bilgisine yönelik oranları gösteren tablo çıkarılmıştır.

Ders kitaplarında işleniş verilen 4 metin dışında 2 ek metne yer verilecektir. Bu metinler, öğretmenin isteğine bağlı olarak ve etkinlikleri öğretmen tarafından düzenlenerek işlenecektir. Bu iki metin farklı türde olmalıdır, metinlerin türleri temada verilen diğer metin türleriyle aynı olabilir.

“Her sınıfta biri zorunlu Atatürkçülük teması olmak üzere 6 ana tema ele alınır” ifadesi düzenlemeyle “Her sınıfta biri zorunlu Atatürk teması olmak üzere 6 ana tema ele alınır” şeklinde değiştirilmiştir.

Temalara içeriği yansıtmak kaydıyla programda belirtilen adlar dışında özgün adlar verilebilir.

Temel dil becerisi dinleme/izleme alanında yapılan değişiklikler şunlardır:

Eski hali “2. 9. Doğrudan söylenmeyen yargılar bulunur.” ifadesi değişiklikle “2. 9. Cümlede doğrudan söylenmeyen ancak cümlenin anlamından çıkarılabilecek diğer yargılar bulunur.” şeklinde ifade edilmiştir.

Eski hali “4. 1. Eş anlamlılık, yakın anlamlılık, karşıt anlamlılık, eş seslilik ilişkileri üzerinde durulur. 7. sınıfta fiil çekimiyle ilişkilendirilerek olumsuz anlamın zıt anlam olmadığı vurgulanır.” ifadesi yeni haliyle “4. 1. Eş anlamlılık, yakın anlamlılık, karşıt anlamlılık, eş seslilik ilişkileri üzerinde durulur. Kazanım ele alınırken bütüncül bakış açısıyla yaklaşılarak bir örnekten hareketle diğer anlam ilişkilerine de

farklı metin parçalarıyla değinilebilir. 7. sınıfta fiil çekimiyle ilişkilendirilerek olumsuz anlamın zıt anlam olmadığı vurgulanır.” şeklinde değiştirilmiştir.

Temel dil becerisi okuma alanında yapılan değişiklikler şunlardır:

Eski hali “2.10. Doğrudan söylenmeyen yargılar bulunur.” şeklindedir. Yeni hali ise “2.10. Cümlede doğrudan söylenmeyen ancak cümlenin anlamından çıkarılabilecek diğer yargılar bulunur.” şeklindedir.

““4.1. Eş anlamlılık, yakın anlamlılık, karşıt anlamlılık, eş seslilik ilişkileri üzerinde durulur. 7. sınıfta fiil çekimiyle ilişkilendirilerek olumsuz anlamın zıt anlam olmadığı vurgulanır.” ifadesi düzenlemeyle “4. 1. Eş anlamlılık, yakın anlamlılık, karşıt anlamlılık, eş seslilik ilişkileri üzerinde durulur. Kazanım ele alınırken bütüncül bakış açısıyla yaklaşılarak bir örnekten hareketle diğer anlam ilişkilerine de farklı metin parçalarıyla değinilebilir. 7. sınıfta fiil çekimiyle ilişkilendirilerek olumsuz anlamın zıt anlam olmadığı vurgulanır.” şeklinde ifade edilmiştir.

Temel dil becerisi yazma alanında yapılan değişiklikler şunlardır:

Eski hali “Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.” ifadesi değiştirilerek “Sınıflara göre dağılımı gözden geçirilecek.” şeklinde düzenlenmiştir (MEB, 2009: 139-140).

2. 1. 4. 2015 Türkçe Dersi (1-8. Sınıflar) Öğretim Programı

MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 05/08/2015 tarihli 71 sayılı kararı ile 2016-2017 eğitim ve öğretim yılından itibaren 1 ve 5. sınıflardan başlamak üzere kademeli olarak uygulanacak olan İlköğretim Türkçe Dersi (1- 8. Sınıflar) Öğretim Programı kabul edilmiştir. Program, önceki programdan farklı olarak birinci ve ikinci kademeyi kapsayacak şekilde düzenlenmiştir.

Programda Yer Alan Başlıklar:

Türkçe Dersi Öğretim Programı

Programın Temel Yaklaşımı

Programın Genel Amacı

Programın Yapısı

Öğrenme Alanları

Ders ve Öğretmen Kılavuz Kitabına Alınacak Metinlerin Nitelikleri

İlk Okuma Yazma Süreci

Ölçme ve Değerlendirme

Türkçe Dersi 1. Sınıf Kazanımları

Türkçe Dersi 2. Sınıf Kazanımları

Türkçe Dersi 3. Sınıf Kazanımları

Türkçe Dersi 4. Sınıf Kazanımları

Türkçe Dersi 5. Sınıf Kazanımları

Türkçe Dersi 6. Sınıf Kazanımları

Türkçe Dersi 7. Sınıf Kazanımları

Türkçe Dersi 8. Sınıf Kazanımları

Türkçe Dersi 1-8. Sınıflar Kazanımlar Tablosu

2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda giriş kısmı bulunmamaktadır. Program “Türkçe Dersi Öğretim Programı” başlığıyla başlamaktadır. Bu başlık altında programın nasıl yapılandırıldığı açıklanmış, dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesinin önemi ifade edilmiştir. Programın vizyon ilkeleri, sözel iletişim, okuma ve yazma öğrenme alanlarındaki becerilerin bütünlük içerisinde ele alınması gerektiği vb. gibi konular da bu başlık altında verilmiştir. Program, “öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri sözlü iletişim, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini” sağlayacak şekilde yapılandırılmıştır (MEB, 2015: 3). Dil becerilerin yanı sıra düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma, değerlendirme gibi zihinsel becerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir (MEB, 2015: 3).

Programda kazanımlar, sarmal bir şekilde ilerleyen kazanım hiyerarşisi şeklinde verilmiştir.

2015 programında Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu, 6 madde ile açıklanmıştır. Bu duruma benzerlik 2017 programında “Öğretim Programlarında Temel Beceriler” bölümü ile sağlanmış, 2018 ve 2019 programlarında “Öğretim Programlarının Perspektifi” başlığı altında “değerler” ve “yetkinlikler” açıklanarak sağlanmıştır. 2018 ve 2019 programlarında yer alan “Yetkinlikler” başlığı 2015 programında ve diğer programlarda yer almamaktadır. 2006 programındaki vizyon ilkeleri: Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanan, kendini ifade eden, iletişim kuran,

iş birliği yapan, girişimcilik ve sorun çözme kapasitesi gelişmiş, bilimsel düşünen, araştıran, sorgulayan ve yorumlayan, haklarını ve sorumluluklarını bilen, öz güveni yüksek, çevresiyle uyumlu, görüş ve tezlerini gerekçe ve kanıtlarla destekleyerek yazılı ve sözlü olarak ifade edebilen, okuduklarını anlayarak eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirebilen, sentezleyebilen, okuma ve öğrenmeden zevk alan, bilgi teknolojilerini güvenli bir şekilde kullanarak bilgi edinme, oluşturma ve paylaşma becerileri gelişmiş bireyler yetiştirmektir (MEB, 2015: 3).

2017, 2018 ve 2019 programlarında giriş bölümündeki başlıklarda öğretim programlarının geneli için bilgiler aktarılırken 2015 programında giriş kısmında bulunan “Türkçe Dersi Öğretim Programı” başlığı sadece Türkçe dersini kapsamaktadır.

2015 programında ikinci başlık olarak “Programın Temel Yaklaşımı” ele alınmıştır. Bu bölümde programın amacı açıklanmış, öğrenme alanları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. Programın bu bölümünde programın amacının “basılı ve elektronik ortamlarda dinlediklerini ve okuduklarını anlayan, kendilerini yazılı ve sözlü olarak ifade eden; eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünen, millî, manevi ve evrensel değerlere duyarlı bireylerin yetiştirilmesi” olduğu ifade edilmiştir (MEB, 2015: 4). Programda tematik yaklaşım esas alınmıştır. 2015 programının hangi yaklaşıma göre hazırlandığı programda açıkça belirtilmemiş yalnızca öğrenci merkezli eğitime vurgu yapılmıştır (Alver ve Sancak, 2016: 38).

Programın ikinci bölümü olarak adlandırabileceğimiz bölümde yer alan “Türkçe Dersi Öğretim Programının Özel Amaçları” başlığı altında ise Türkçe dersinin özel amaçlarına ulaşabiliriz.

Programın genel amacı 13 madde açıklanmıştır. Bu maddeler içerisinde en çok dikkat çeken ifade ise önceki programda “kitle iletişim araçları” şeklinde geçen ifadenin 2015 programında “çoklu medya” olarak değiştirilmiş olmasıdır (Alver ve Sancak, 2016: 38). 2015 programında amaçlar bölümünde yer alan “basılı materyaller ile çoklu medya kaynaklarından bilgiye erişme, bilgiyi kullanma” ve “çoklu medya ortamlarına aktarılanları sorgulamalarını sağlamak” amaçları 2017, 2018 ve 2019 programlarında birleştirilerek tek madde ile verilmiştir. 2017, 2018 ve 2019 programlarında özel amaçlar, 10 madde ile verilmiştir. 2015 programındaki amaçlar, daha sonraki programlarda derlenerek verilmiştir.

2015 programında 3 öğrenme alanından (sözlü iletişim, okuma ve yazma) bahsedilirken 2017, 2018 ve 2019 programlarında 4 öğrenme alanından (dinleme/izleme, konuşma, okuma, yazma) bahsedilmiştir.

Programın yapısı bölümünde kazanım ve alt kazanımların şematik yapısı gösterilmiştir.

Bu programda öğrenme alanlarında kazanımlarla ilgili etkinliklerden bahsedilmemiş, etkinlikler programda yer almamıştır.

Ders ve öğretmen kılavuz kitabına alınacak metinlerin nitelikleri 14 madde ile açıklanmıştır. Bazı maddeler önceki programdan farklıdır. Bu maddelerden biri 2015 programındaki 4. madde de “Türkçenin dönemsel ve tarihî değişimini gösteren söyleyişler ve yazımlar orijinal metindeki haliyle muhafaza edilmeli” ifadesi önceki programda yoktur.

Programda 8 temaya yer verilmiştir. Temalara uygun konu örnekleri de programda verilmiştir. Temalar: biz ve değerlerimiz, dünya ve çevre, millî kültürümüz, millî mücadele ve Atatürk, vatandaşlık bilinci, sağlık, spor ve oyun, sanat ve toplum, bilim ve teknoloji. Sanat ve toplum teması hariç diğer tüm temalar bütün sınıf düzeylerinde verilmiştir. Sanat ve toplum teması sadece 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda verilmiştir.

Programda sınıf düzeylerine göre ders kitaplarında yer alacak okuma ve dinleme metinlerin türleri ve dağılımı da verilmiştir. 5 ve 6. sınıflarda dinleme/izleme alanında 8 hikâye edici, 4 bilgi verici, 4 şiir olmak üzere toplam 16 metin; okuma alanında 14 hikâye edici, 14 bilgi verici, 8 şiir olmak üzere toplam 36 metin verilmiştir. 7 ve 8. sınıflarda dinleme/izleme alanında 8 hikâye edici, 4 bilgi verici, 4 şiir olmak üzere toplam 16 metne; okuma alanında 14 hikâye edici, 14 bilgi verici, 8 şiir olmak üzere toplam 36 metne yer verilmiştir.

Ölçme ve değerlendirme bölümünde ölçmenin öğrenme sürecinin başında, sürecinin içerisinde ve sürecinin sonunda olmak üzere üç aşamada verilmiştir. Öncelikle sözlü iletişim, okuma yazma öğrenme alanlarıyla ilgili ölçme ve değerlendirme süreci aktarılmıştır. Öz değerlendirme ve akran değerlendirme etkinlikleri tüm öğrenme alanlarında kullanabileceği gibi yazma becerilerinin geliştirilmesinde de kullanılmalıdır. Öğrenme sürecinin sonunda yapılacak ölçme ve

değerlendirmenin kazanımların ne düzeyde gerçekleştiği, bilgi ve becerilerin ne ölçüde edinildiği ile ilgili bilgi edinmemizi sağlar (MEB, 2015: 15).

Sözlü İletişim

Bu öğrenme alanı dinleme/izleme ve konuşma öğrenme alanlarının birleştirilmesiyle oluşturulmuştur.

2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda sözlü iletişim becerisinde konuşma becerisini geliştirerek öğrencilerin kendilerini doğru ve rahat ifade edebilmeleri, sosyal hayatta karşılaşacakları sorunları konuşarak çözebilmeleri, yorumlayıp değerlendirebilmeleri amaçlanmaktadır (MEB, 2015: 6).

Öğrencilerin tümünün söz alarak çalışmalara katılması gerektiği vurgulanmıştır. Sözlü iletişim öğrenme alanının öneminden bahsedilmiş ve sözlü iletişim öğrenme alanının okuma ve yazma becerileriyle pekiştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

Öğrenme alanında kullanılması gereken yöntem teknikler ve stratejiler belirtilmiş, yöntem teknik ve stratejilerin kullanımında sınıf seviyesinin gözetilmesi gerektiğine değinilmiştir.

Okuma

Programda bu öğrenme alanıyla “öğrencilerin yazılı metinleri doğru, akıcı bir biçimde okuyabilmeleri, okuduklarını değerlendirip dönemin zihniyetini, kültürel, ekonomik, sanatsal, siyasi, ahlaki vb. değerleri nasıl yansıttığının farkında olarak okumayı bir alışkanlık hâline getirmeleri” amaçlanmıştır (MEB, 2015: 6).

Okuma öğrenme alanında kazanımlar anlama, akıcı okuma ve söz varlığı olarak üç alt grupta düzenlenmiştir.

Kazanımların işlenişinde sınıfın düzeyine uygun yöntem teknik ve stratejilerin kullanılması ifade edilmiştir.

Yazma

Programda yazma becerisiyle; öğrencilerin duygu, düşünce vb. bir konuda görüşlerini yazılı anlatım kurallarına uygun şekilde anlatmaları, kendini ifade etmede yazmayı alışkanlık haline getirmeleri ve bu becerileri geliştirmeleri amaçlanmıştır (MEB, 2015: 7).

Yazma becerisinin de diğer öğrenme alanlarında olduğu gibi öğrenme alanlarıyla desteklenmesi ve bütünleştirilmesi gerektiği söylenmiştir. Akran değerlendirme ve öz değerlendirmeden bahsedilmiştir.

Yazma öğrenme alanında “süreç temelli yazma modeli” esas alınmıştır. Kazanımlar, “birbiriyle ilişkili birçok becerinin art arda kullanılmasıyla gerçekleşen bir süreç” şeklinde tasarlanmıştır (MEB, 2015: 7).

Tablo 3. 2015 Türkçe Öğretim Programı sınıf seviyelerine göre kazanımların ve alt kazanımların gösterimi

Hedef/ Kazanım	Sınıflar	Sözlü İletişim	Okuma			Yazma
			Anlama	Akıcı Okuma	Söz Varlığı	
Hedef	5	12	13	4	6	13
	6	13	19	3	5	13
	7	12	19	4	5	11
	8	11	25	3	3	12
Toplam		48		109		68
Kazanım	5	5		-		16
	6	5		-		16
	7	4		-		18
	8	5		-		18
Toplam		19		-		68

Programda 5.sınıfta 48, 6. sınıfta 53, 7. sınıfta 51 ve 8. sınıfta 54 kazanıma yer verilmiştir. Kazanımların önceki programa göre azaltıldığı görülmektedir. Programda sözlü iletişim alanında 48 kazanım 19 alt kazanıma, okuma alanında 109 kazanıma, yazma alanında ise 49 kazanım 68 alt kazanıma yer verilmiştir. Ayrıca okuma öğrenme alanında anlama başlığı altında 5. sınıfta 13, 6. sınıfta 19, 7. sınıfta 19, 8. sınıfta 25; akıcı okuma başlığı altında 5. sınıfta 4, 6. sınıfta 3, 7. sınıfta 4, 8. sınıfta 3; söz varlığı başlığı altında 5. sınıfta 6, 6. sınıfta 5, 7. sınıfta 5 ve 8. sınıfta 5 kazanım bulunmaktadır (Alver ve Sancak, 2016: 39).

2. 1. 5. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)

Program, 2017 yılında yayınlanmış, 2018 yılında yapılan değişikliklerle uygulamaya konulmuştur.

Programda ilkokul ve ortaokul kademeleri bir bütün olarak ele alınmıştır.

Programda şu başlıklara yer verilmiştir:

Giriş

Öğretim Programının Temel Felsefesi

Öğretim Programında Temel Beceriler

Öğretim Programında Değerler Eğitimi

Öğretim Programında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanması

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Genel Amaçları

Öğrenme Öğretme Yaklaşımı

Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Uygulamada Dikkat Edilecek Hususlar

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Yapısı

Öğretim Programının Yapısı

Kazanımların Yapısı

Kazanımlar ve Açıklamaları

1. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

2. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

3. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

4. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

5. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

6. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

7. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

8. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın giriş kısmında öğretim programının temel felsefesi, temel becerilere, değerler eğitimine, ölçme değerlendirme yaklaşımına ve rehberlik kısmına yer verilmiştir.

“Öğretim Programının Temel Felsefesi” başlığında bireyi öğrenmeye iten unsurun “merak” duygusu olduğuna değinilmiştir. Öğretim programlarında “birey olmanın aynı zamanda dünya ailesine ait olmak olduğunun bilince varacak, toprağına samimi bir hisle bağlanacak, bilim ve teknolojiyi etkin şekilde kullanarak gerekli bilgi, birikim, beceri ve yeterliliklere sahip kuşaklar yetiştirmek” amaçlanmıştır (MEB, 2017b: 4). Programda değişen eğitim anlayışının bilginin birey için anlamlı ve yaşantısal olması gerektiğine değinilmiştir. Eğitim felsefesindeki bu değişiklik eğitim sistemlerinin yenilenmesini zorunlu kılmıştır (MEB, 2017b: 4). Programda hayata dönük eğitim anlayışıyla; yenilikçi düşünme becerilerini benimsemesi, estetik haz, sanatsal duyarlılık eğilimiyle, birey ve toplumun birbirine karşı sorumluluklarını gözetken eğitim amacıyla, bireyde tarih bilinci oluşturma hedefiyle önceki programdan farklıdır (Aydın, 2017: 50).

Öğretim programlarındaki kazanımların kapsadığı temel beceriler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi esas alınarak ele alınmıştır (MEB, 2017b: 5). “Öğretim Programında Temel Beceriler” başlığı altında Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi’nde belirtilen 8 yetkinliğe yer verilmiştir. Bunlar:

Ana Dilde İletişim

Yabancı Dilde İletişim

Matematiksel Yetkinlik ve Bilim/Teknolojide Temel Yetkinlikler

Dijital Yetkinlik

Öğrenmeyi Öğrenme

Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yeterlilik

İnisiyatif Alma ve Girişimcilik Algısı

Kültürel Farkındalık ve İfade’dir (MEB, 2017b: 5-6).

“Öğretim Programında Değerler Eğitimi” başlığı altında değerlerin eğitim süreci içerisinde kazandırılması ve yeni nesillere aktarılması hedeflere ulaşmada ve kültürel devamlılık açısından önem taşıdığı belirtilmiştir. Programda öğretim programının uygulayıcısı olan öğretmenin değerler eğitimine olan farkındalığı, yeterliliği ve becerisi süreç için önemli olduğu açıklanmıştır. Öğretmen, programdaki bilgi ve becerileri rehber ve model olarak etkinlikler yoluyla sunabilecek yeterlilikte olmalıdır (MEB, 2017b: 7).

“Öğretim Programında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı” başlığı altında ölçme ve değerlendirme faaliyetleri; tanıma, izleme ve sonuç odaklı olarak üç aşamada ele alınmıştır. Bu ölçme ve değerlendirme uygulamalarının amaçları ve araçları da programda belirtilmiştir (MEB, 2017b: 8). Öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Öz değerlendirme, akran değerlendirme ve grup değerlendirmenin verimli olabilmesi için üç aşama ifade edilmiştir. İlk aşamada sözel, ikinci aşamada ürüne yönelik değerlendirme son aşamada ise dereceli puanlama anahtarı, öz değerlendirme formları, dereceleme ölçekleri gibi araçlar kullanılarak puanlamanın yapabileceği ifade edilmiştir (MEB, 2017b: 8).

Programda “rehberlik” bölümüne yer verilmesi programın ayırıcı özelliğidir. Türkçe öğretiminde rehberliğin öneminden bahsedilmiştir.

“Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Genel Amaçları” başlığında 10 genel amaca yer verilmiştir. Bu amaçlar 2018 ve 2019 programlarındaki amaçlarla aynıdır.

2017 programında “Öğrenme Öğretme Yaklaşımı” başlığında özel eğitime ihtiyaç duyan öğrenciler için Türkçe dersi öğretim programı temel alınarak “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)” ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı öğretme-öğrenme yaklaşımında etkinlik çeşitliliğine vurgu yapmıştır (Ayrancı ve Mutlu, 2017: 124).

4-8. sınıflarda ölçme ve değerlendirmenin sonuç odaklı yaklaşımın olması gerektiğine değinilmiştir. Ölçme araçları hakkında bilgiler de bu bölümde aktarılmıştır. Bilişsel düzeydeki becerilerin ölçülmesinde yazılı sınavlardan, dil becerilerinin ölçülmesinde öğrenci ürün dosyalarından ve elektronik portfolyolardan yararlanabileceği açıklanmıştır.

Programda temalarla ilişkilendirilen şu değerlere yer verilmiştir: dürüstlük, yardımlaşma, merhamet, paylaşma, sevgi, cömertlik, sorumluluk, öz güven ve sabırdır (MEB, 2017b).

Programda öğrenme alanları, beceriler başlığı olarak düzenlenmiştir. 2015 programında üç öğrenme alanı bulunurken (Sözlü iletişim, okuma ve yazma) 2017 programında dört öğrenme alanına yer verilmiştir. Bunlar: dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazmadır.

Eski programda var olan alt kazanımlar, yeni programda açıklama olarak verilmiştir.

Programda 3'ü zorunlu, 13'ü seçmeli olmak üzere toplam on altı tema yer almaktadır. Zorunlu Temalar: erdemler, millî kültürümüz, millî mücadele ve Atatürk temalar seçmeli temalar, birey ve toplum, okuma kültürü, iletişim, hak ve özgürlükler, kişisel gelişim, bilim ve teknoloji seçmeli temalar, sağlık ve spor, zaman ve mekân, duygular, doğa ve evren, sanat, vatandaşlık, çocuk dünyasıdır (MEB, 2017b: 17-20). Tüm sınıf düzeylerinde 8 tema, her temada 4 metin kullanılacaktır. Metinlerin 3'ü okuma 1'i dinleme/izleme metnidir.

Programdaki metin türleri:

- 5. sınıf: hikâye, fabl, masal, haber metni
- 6. sınıf: anı, mektup, tiyatro, gezi yazısı
- 7. sınıf: söyleşi, biyografi, otobiyografi, günlük
- 8. sınıf: fıkra (köşe yazısı), makale, deneme, roman, destan şeklindedir.

Programın yapısı şekil ile gösterilmiş ancak önceki programdan farklı olarak 4 öğrenme alanı gösterilmiştir.

Ders kitaplarına alınacak metinlerin nitelikleri 14 madde ile açıklanmıştır. “Edebî ve estetik değer taşıyan serbest okuma metinlerine yer verilmesi, metinlerdeki eğitsel yönden uygun olmayan ifadelerin metnin bütünlüğünü bozmamak kaydıyla çıkarılmalı, ders kitabında gazete haberi, reklam, dilekçe, tutanak, öz geçmiş, ağ günlüğü (blog), sosyal medya uygulamalarında yer alan yazı türlerinde ders kitabının yazarları tarafından üretilen metinler kullanılabilir” ifadeleri önceki programdan farklılık göstermektedir (Aydın, 2017: 55).

Önceki programdan farklı olarak “efemera ve broşür, haber metni, özlü sözler, sosyal medya mesajları, blog, çizgi roman, mizahi fıkra” gibi türlere yer verilmiştir (Aydın, 2017: 57).

Tablo 4. 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) kazanımlar tablosu

Sınıflar	Dinleme/ İzleme	Akıcı Okuma	Söz Varlığı	Anlama	Konuşma	Yazma
5	12	4	7	23	7	16
6	12	4	10	21	7	14
7	14	4	9	25	7	17
8	14	4	7	24	7	20
Toplam	52	16	33	93	28	67

Kazanım Sayısı: 5. sınıf 68, 6. sınıf 67, 7. sınıf 75 ve 8. sınıf 75 şeklindedir.

2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda 5. sınıf kazanımlarında okuma öğrenme alanının söz varlığı başlığı altında "T5.2.22. İsimlerin ve sıfatların cümledeki işlevlerini fark eder." ve "T5.2.23. İsim ve sıfat tamlamalarını fark ederek bunların anlama olan katkılarını bilir." verilen bu kazanımlar 2017 programından itibaren 6. sınıf kazanımı olarak "T.6.3.8. İsim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını açıklar." ve "T.6.3.9. İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar." şeklinde verilmiştir (MEB, 2017b: 43).

2. 1. 6. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)

Türkçe dersi programı, 2017 yılında yayınlanmış, 2018 yılında yenilenerek 1. ve 5. sınıftan itibaren uygulamaya konulmuştur. 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren bütün sınıf seviyelerinde uygulanmaya başlanmıştır.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda birinci ve ikinci kademe bir bütün olarak ele alınmıştır.

Programda Yer Alan Başlıklar:

Giriş

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları

Öğretim Programlarının Amaçları

Öğretim Programlarının Perspektifi

Değerlerimiz

Yetkinlikler

Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları

Sonuç

Türkçe Dersi Öğretim Programının Uygulanması

Türkçe Dersi Öğretim Programının Genel Amaçları

Öğrenme Öğretme Yaklaşımı

Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Uygulamada Dikkat Edilecek Hususlar

Türkçe Dersi 1-8. Sınıflar Ders Kitabı Forma Sayıları Ve Ebatları

Türkçe Dersi Öğretim Programının Yapısı

Öğretim Programının Yapısı

Kazanımların Yapısı

Kazanımlar ve Açıklamaları

1. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

2. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

3. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

4. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

5. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

6. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

7. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

8. Sınıf Kazanım ve Açıklamalar

Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanım ve Açıklamalar Tablosu (MEB, 2018).

Program, öğretim programlarının güncellenme gerekçelerinin açıklandığı ve yapısının belirtildiği bölümle başlamıştır.

Öğretim Programının Amacı

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde yer alan “Türk Millî Eğitimin Genel Amaçları” ile “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” temel alınmıştır. Bu bölümdeki çalışmalar okul öncesi, ilkokul, ortaokul, lise olarak sınıflandırılmış ve genel bir şekilde açıklanmıştır. Öğretim programında yer alan kök değerler “adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk,

vatanseverlik, yardımseverlik” olarak verilmiştir. Yetkinlikler programda “anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade” olarak sıralanmıştır (MEB, 2018: 4-5; Alver ve Bıçak, 2018: 2483-2484).

“Ortaokulu bitiren öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek amacıyla millî ve manevi değerleri benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren, Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi’nde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış bireyler olmalarını sağlamak” şeklinde ortaokul kademesiyle ilgili amaç belirtilmiştir. Ancak bu amaç yüzeysel ve genel kalmıştır.

Öğretim Programlarının Perspektifi

Bu başlık altında diğer programlardan farklı olarak “Değerlerimiz” ve “Yetkinlikler” adlı başlıklara yer verilmiştir. Programda eğitim sisteminin temel amacı, “değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip bireyler yetiştirmektir” şeklinde açıklanmıştır.

“Değerlerimiz” başlığı altında değerlerimizin öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkelerin toplamı olarak belirtilmiştir. Verilen değerler açıklanarak “kök değerler” şeklinde sıralanmıştır.

“Yetkinlikler” bölümünde ise Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenmiş 8 temel yetkinlik yer almıştır. Bu yetkinlikler:

Ana Dilde İletişim

Yabancı Dillerde İletişim

Matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler

Dijital Yetkinlik

Öğrenmeyi Öğrenme

Sosyal ve Vatandaşlıkla İlgili Yeterlilik

İnisiyatif Alma ve Girişimcilik

Kültürel Farkındalık ve İfade’dir (MEB, 2018: 4-5).

“Yetkinlikler” bölümü sadece 2018 ve 2019 programlarında yer almaktadır. 2017 programında bu bölüm “Öğretim Programında Temel Beceriler” başlığı altında verilmiştir.

Öğretim Programında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Bu bölümde sadece Türkçe dersi için ölçme ve değerlendirme yaklaşımından bahsedilmemiş, öğretim programları için genel bir yaklaşım aktarılmıştır. Bölümde ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yönelik ilkeler açıklanmış ve 7 ilkeye yer verilmiş, ölçme araçları hakkında bilgi verilmemiştir.

Bireysel Gelişim ve Öğretim Programı

Bu başlık altında gelişim ile ilgili bilgilere yer verilmiş, öğretim programları geliştirilirken insanın çok yönlü gelişimsel özellikleri ile ilgili bilimsel bilgiler, birikimler temel alınarak tüm güçler arasında uyumlu bir yaklaşım oluşturulmuştur. Öğretim programlarının gelişim ilkeleri ve bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırıldığına değinilmiştir. Gelişim evreleri ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Sonuç bölümünde programlar güncellenirken yapılan işlemler ve aşamalar ile ilgili bilgiler aktarılmıştır.

2018 Türkçe Öğretim Programı'nda diğer programlarda bulunmayan giriş kısmına yer verilmiştir. Yukarıda giriş kısmında yer alan başlıklar incelenmiştir. Özellikle “Değerlerimiz” ve “Yetkinlikler” başlıkları diğer Türkçe öğretim programlarında bulunmayan ayırıcı bir bölümdür. Giriş kısmındaki tüm başlıklar, 2019 programı hariç diğer Türkçe öğretim programlarında bulunmamaktadır. 2018 Türkçe Öğretim Programı'nda programın amaçlarına, Türkçe dersinin özel amaçlarına yer verilmiştir. Özel amaçlar 10 madde ile açıklanmış, özel amaçlarda basılı materyaller ve çoklu medya kaynaklarına vurgu yapılmıştır.

“Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Uygulanması” genel başlığı içerisinde programın özel amaçları, öğrenme öğretme yaklaşımı, ölçme ve değerlendirme yaklaşımı ve uygulamada dikkat edilecek hususlar ile ilgili bilgilere yer verilmiştir. “Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın Özel Amaçları” başlığı içerisinde; programın “öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırıldığı” ifade edilmiştir. Programda, tematik yaklaşım esas alınarak “birinci

sınıftan sekizinci sınıfa kadar kazanımların yapısı ve hiyerarşisi, öğrencilerin temel dil becerilerinin yanı sıra üst düzey bilişsel geliştirmelerine katkı sağlayacak şekilde düzenlenmiştir” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2018: 8; Alver ve Bıçak, 2018: 2484). Dil bilgisi ve yazım kuralları ile ilgili kazanımlar yoğunluğu artarak aşamalı olarak yapılandırılmıştır. (MEB, 2018: 8). Bu bilgilerden sonra özel amaçlar sıralanmıştır.

Program, ilk okuma yazma süreci ile ilgili bilgilerin sunulduğu bölümden sonra temalara ilişkin açıklamaların yer aldığı bölüm sunulmuştur. Programda yer alan temalardan “erdemler” ve “çocuk dünyası” temaları diğer programlarda bulunmayan temalardır. Her sınıf düzeyinde 8 temaya, her temada 4 metne yer verilmiştir. Bu temalardan “Erdemler”, “Millî Kültürümüz ve Atatürk” temaları her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunludur. Toplam 16 tema açıklanmış ve bu temalara konu önerileri de sunulmuştur. Temel dil becerilerinin kazandırılmasında metinlerden yararlanılacağı belirtilmiş, metin türleri, sayıları ve ders kitaplarında alınacak metinlerin nitelikleri açıklanmıştır. Her temada yer verilen 4 metinden 3’ü okuma 1’i ise dinleme/izleme metnidir. Ders kitabında, 8’i serbest okuma metni olmak üzere toplam 40 metne yer verilmiştir (MEB, 2018: 17).

Programda dört öğrenme alanına (dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma) ait kazanımlar mevcuttur. Dil bilgisine ait kazanımlar ayrı bir başlık olarak verilmemiş, dört öğrenme alanına ait başlıklar altında sunulmuştur.

Bu programda öğrenme alanlarında kazanımlarla ilgili etkinliklerden bahsedilmemiş, etkinlikler programda yer almamıştır.

2018 programında son olarak kazanım ve açıklamaları, Türkçe dersi öğretim programı kazanım ve açıklamalar tablosuna yer verilmiştir.

Tablo 5. 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programının (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğrenme Alanları Kazanımları

Sınıflar	Dinleme/İzleme	Okuma			Konuşma	Yazma
		Akıcı Okuma	Söz Vurgusu	Anlama		
5	12	4	7	23	7	16
6	12	4	9	22	7	14
7	14	4	9	25	7	17
8	14	4	7	24	7	20
Toplam	38	16	32	94	28	67

2018 programında öğrenme alanları ayrı bir başlık olarak yer almamıştır. Kazanım ve açıklamalar bölümünde öğrenme alanlarını görülmektedir, kazanımlar sınıf seviyelerine göre belirlenmiştir.

Programda kazanımlar bölümü, kazanımlar ve açıklamalardan oluşmaktadır. Bölümde kazanım ve açıklamalar tablosuna da yer verilmiştir. Öğretim programı yapısında kazanımların yapısı gösterilmiştir.

Programda öğrenme alanlarına göre kazanım sayısına bakıldığında “okuma ve yazma” öğrenme alanlarına ağırlık verildiği görülmektedir.

2018 programında dinleme/izleme öğrenme alanında verilen kazanımlar, sınıf seviyesine göre sarmal bir yaklaşımla verilmiştir. Tüm sınıf seviyelerindeki kazanımların toplamı 54’tür. Örneğin; 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda “dinleme stratejilerini uygular” kazanımı 5. sınıfta not olarak, katılımlı, grup halinde dinleme yöntemleri yer alır, 6. sınıfta katılımlı, katılımsız, grup halinde ve not olarak dinleme yöntem ve teknikleri yer alır, 7. sınıfta empati kurarak, katılımlı, katılımsız, not olarak yöntem ve teknikleri yer alırken 8. sınıfta seçici, yaratıcı, eleştirel, empati kurarak, not olarak dinleme yöntem ve teknikleri uygulamaları sağlanır (MEB, 2018: 36-51). 2006 programında ise bu öğrenme alanı altında 5 kazanım ve 42 alt kazanıma yer verilmiş, sınıf seviyesine göre ayırım yapılmamıştır. 2018 ve 2006 programlarındaki dinleme/izleme öğrenme alanına ait kazanımlar hemen hemen benzerdir. 2018 programı 2006 programındaki kazanımları kapsayacak şekilde sınıf seviyelerine uygun kısaltılmıştır.

Konuşma öğrenme alanında yirmi sekiz kazanım bulunmaktadır. 2018 programı ve 2006 programı konuşma öğrenme alanındaki kazanımlar benzerdir. 2006 programında “kendi konuşmasını değerlendirme” kazanımı 2018 programında yer almamıştır.

Okuma öğrenme alanı, “akıcı okuma”, “söz varlığı”, “anlama” şeklinde 3 alt grupta yapılandırılmıştır. Okuma öğrenme alanının “söz varlığı” başlığı altında, yazma öğrenme alanında ve diğer öğrenme alanlarında sınıf seviyelerine göre değişen dil bilgisi kazanımları verilmiştir.

2018 programında bulunan “noktalama işaretlerine dikkat ederek sesli ve sessiz okur” kazanımı 2006 programındaki kazanımlarından ayırıcı bir noktadır. 2006 programındaki “okuduğu metni anlama ve çözümleme” kazanımı ve bu

kazanımın altındaki 51 alt kazanım, 2018 programında okuma öğrenme alanının “anlama” başlığı altında toparlanarak verilmiştir. 2018 programında okuma öğrenme alanının “söz varlığı” başlığı altında, yazma öğrenme alanında ve diğer öğrenme alanlarında sınıf seviyelerine göre değişen dil bilgisi kazanımları verilmiştir. 2006 programında dil bilgisi kazanımları, dil bilgisi öğrenme alanında verilmiştir. 2018 programında bulunan “medya metinlerini değerlendirir” kazanımı, 2006 programındaki okuma kazanımlarından farklı bir husustur. Bunun yanı sıra “farklı yazı karakterleri ile yazılmış yazıları okur”, “bilgi kaynaklarını etkili şekilde kullanır ve bilgi kaynaklarının güvenilirliğini sorgular” kazanımları da ayırıcı kazanımlardır. 2006 programındaki “okuma alışkanlığı kazanma” kazanımı altında verilen alt kazanımların birçoğuna 2018 programında yer verilmemiştir. Örneğin: “kitaplık, kütüphane, kitap fuarı ve kitap evlerinden faydalanır” kazanımları 2018 programında yer almamıştır.

Yazma öğrenme alanında ise 67 kazanım bulunmaktadır. 2006 programında “bitişik eğik yazıya” vurgu varken 2018 programında böyle bir durum söz konusu değildir. 2006 programında bulunan “yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini dikkate alır, okul dergisi ve gazetesi için yazılar hazırlar” kazanımları, 2018 programında “yazdıklarını paylaşır” kazanımının açıklamasında “öğrenciler yazdıklarını sınıf ve okul panosu ile sosyal medyada paylaşmaya teşvik edilir” şeklinde değiştirilmiştir. 2018 programında bulunan “bir işi işlem basamaklarına göre yazar” kazanımı da 2006 programından farklı bir kazanımdır. 2006 programında bulunan “kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma” kazanımı, 2018 programında toparlanarak 2006’daki bazı kazanımlara yer verilmeden oluşturulmuştur. Örneğin: “şiiir defteri tutar”, “günlük tutar” kazanımları 2018 programında yer almamıştır. 2018 programında yazma öğrenme alanında 67 kazanım bulunurken 2006 programında 6 kazanım ve 42 alt kazanım bulunmaktadır.

Dil bilgisi öğrenme alanı 2006 programında özerk bir öğrenme alanı olarak verilmişken 2018 programında dil bilgisi kazanımları diğer öğrenme alanlarının içerisinde bütün oluşturacak biçimde verilmiştir. 2006 programında dil bilgisi kazanımları sınıf seviyelerine göre verilmiştir. 2006 programındaki ve 2018 programındaki 6. sınıf dil bilgisi kazanımları birbiriyle benzerlik göstermektedir. 2018 programında 7. sınıflarda “anlatım bozukluklarını tespit eder” kazanımı 2006

programında 7. sınıf seviyesinde yoktur, 8. sınıf seviyesinde verilmiştir. Diğer kazanımlar örtüşmektedir. 2018 programındaki 8. sınıf kazanımları da 2006 programındaki 8. sınıf kazanımlarıyla benzerdir.

2. 1. 7. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)

Yapılan öneri, eleştiri ve beklentiler doğrultusunda program güncellenerek yenilenmiştir. 2018-2019 eğitim öğretim yılından itibaren programı uygulamaya başlanacağı ve değerlendirme sonuçlarına göre gerekli güncellemelerin yapılacağı programda belirtilmiştir (MEB, 2019: 7).

Talim Terbiye Kurulunun 19.01.2018 tarih ve 44 sayılı kararıyla kabul edilen “Türkçe Dersi Öğretim Programı” 06.05.2019 tarih ve 9 sayılı kararla 2019-2020 eğitim-öğretim yılı itibariyle kullanılmak üzere güncellenmiş ve yenilenerek yürürlüğe girmiştir (Kılıç ve Erkal, 2021: 8).

2019 Türkçe Öğretim Programı, ilköğretim birinci ve ikinci kademeleri kapsayan bütün bir programdır.

Program şu başlıklardan oluşmaktadır:

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları

Öğretim Programlarının Amaçları

Öğretim Programlarının Perspektifi

Değerlerimiz

Yetkinlikler

Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları

Sonuç

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Uygulanması

Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın Özel Amaçları

Öğrenme Öğretme Yaklaşımı

Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı

Uygulamada Dikkat Edilecek Hususlar

Türkçe Dersi 1-8. Sınıflar Ders Kitabı Forma Sayıları ve Ebatları

Türkçe Dersi Öğretim Programının Yapısı

Öğretim Programının Yapısı

Kazanımların Yapısı

Kazanımlar ve Açıklamaları

1. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları
2. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları
3. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları
4. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları
5. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları
6. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları
7. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları
8. Sınıf Kazanım ve Açıklamaları

Türkçe Dersi Öğretim Programı Kazanım ve Açıklamalar Tablosu (MEB, 2019).

Programın giriş kısmı olarak nitelendirebileceğimiz bölümde Millî Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları, Öğretim Programlarının Amaçları, Öğretim Programlarının Perspektifi, Değerlerimiz, Yetkinlikler, Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı, Bireysel Gelişim ve Öğretim Programları ve Sonuç başlıklarına yer verilmiştir. Bu bölüm 2018 Türkçe Öğretim Programı ile aynıdır.

“Millî Eğitim Bakanlığı Öğretim Programları” başlığı altında bireylerden beklenen rolleri bilim ve teknolojiye yaşanan değişim, birey ve toplumun değişen ihtiyaçları, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler, etkilemiştir. Böylelikle öğretim programları bilgiyi üreten, gerçek yaşamda kullanabilen, eleştirel düşünen, problem çözebilen, girişimci, iletişim becerilerine sahip vb. niteliklere sahip bireyler yetiştirmeyi esas almıştır. Öğretim programları bilgi aktaran bir yapıda değil, bireysel farklılıkları dikkate alan değer ve beceri kazandırma hedefli sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır (MEB, 2019: 3). Bu bölüm 2018 programıyla aynıdır.

Öğretim programlarının amaçları, Türk Millî eğitiminin genel amaçları ile Türk Millî eğitiminin genel amaçları esas alınarak 4 madde şeklinde hazırlanmıştır. Okul öncesi ilköğretim, ortaokul, lise düzeylerine göre 4 amaç verilmiştir. 3. ve 4. maddelerde ortaokulu ve liseyi tamamlayan öğrencilerin Türkiye yeterlilikler çerçevesinde ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda temel düzey ve beceri yetkinlikleri

kazanmış bireyler yetiştirilmek istenmiştir (MEB, 2019: 3). 2018 programındaki amaçlar ile aynıdır.

Öğrenme öğretme yaklaşımında tek bir öğrenme öğretme yaklaşımı benimsenmemeli, farklı öğretim yöntem ve teknikleri dengeli şekilde kullanılmalı ifadesine yer verilmiştir. Bu süreç planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları göz önünde bulundurulmalı sürece öğrencilerin aktif katılımı sağlanmalıdır (MEB, 2019: 8-9). 2017, 2018 ve 2019 programlarında öğrenme öğretme yaklaşımı programında BEP’le ilgili açıklamalara yer verilmiştir

“Öğretim Programlarında Ölçme ve Değerlendirme Yaklaşımı” bölümünde önceki programla aynı hususlar üzerinde durulmuştur. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarına yön veren 7 ilke ile özetlenmeye çalışılmıştır. Bu ilkelerde çok odaklı ölçme değerlendirme esas alınacağından tek tip bir ölçme aracının bireysel farklılıklardan dolayı bütün öğrencilerde uygulanmasının doğru olmadığına değinilmiştir. Aynı zamanda süreç içindeki değişimleri dikkate alan ölçümler kullanmanın esas olacağı bilgisine yer verilmiştir (MEB, 2019: 6). 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı, ölçme ve değerlendirme etkinliklerinin sürekli ve sürece yönelik olması gerektiğine vurgu yapmaktadır (Kahtalı ve Çelik, 2020: 238).

“Değerlerimiz” başlığı altında 2018 programında da olduğu kök değerler sıralanmıştır. Bunlar: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olmak üzere 10 madde şeklinde verilmiştir.

“Yetkinlikler” başlığı altında Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) belirlenmiş sekiz anahtar yetkinlik bulunmaktadır. Bu yetkinlikler şunlardır: ana dilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim/teknolojide temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade. Bu yetkinlikler de önceki programla aynıdır.

Türkçe öğretim programının özel amaçlarında önceki programla farklılık bulunmamaktadır. 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı “Dinlediklerini, izlediklerini ve okuduklarını anlayan...”, 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı “...basılı ve elektronik ortamlarda dinlediklerini ve okuduklarını anlayan...”, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı “...öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme,

konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları...” özel amaçlara bakıldığında çağın ihtiyaçlarına göre ana dille ilgili gerekli yetkinliklerin edinilmesi için sürekli güncellenmiştir (Kılıç ve Erkal, 2021: 7).

Ders kitaplarında yer alacak temalara ilişkin açıklamalarda her sınıf düzeyinde 8 tema verilmiştir. Programda toplam 16 tema önerisi bulunmaktadır. Her sınıf düzeyinde işlenmesi zorunlu temalar ise “Erdemler”, “Millî Kültürümüz” ve “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarıdır. Ders kitaplarına alınacak metinlerin nitelikleri 14 madde ile açıklanmıştır. 2017 ve 2018 programlarında bulunan niteliklerle aynıdır.

Tematik yaklaşımla hazırlanan 2019 Türkçe Öğretim Programı’nda dil becerileri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma olarak dört temel dil becerisi olarak verilmiştir.

Tablo 6. 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programının (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğrenme Alanları Kazanımları

Sınıflar	Dinleme/ İzleme	Okuma			Konuşma	Yazma
		Akıcı	Söz	Anlama		
5	12	4	7	23	7	16
6	12	4	9	22	7	14
7	14	4	9	25	7	17
8	14	4	7	24	7	20
Toplam	38	16	32	94	28	67

Tabloda görüldüğü üzere 2018 programının devamı olan 2019 programında kazanım sayıları değişmemiştir. En çok kazanım sayısının okuma becerisinde olduğu görülmektedir.

Tablo 7. Yıllara ve Sınıflara Göre Kazanım Sayıları

Yıl/Sınıf	5. Sınıf	6. Sınıf	7. Sınıf	8. Sınıf	Toplam
2015	48	53	51	54	386
2017	69	68	76	76	523
2018	69	68	76	76	524
2019	69	68	76	76	524

(Akçay ve Kardaş, 2019: 172).

Tabloya göre kazanımların yıllara göre artırdığı söylenebilir. Kazanım sayısının fazla olduğu yıllar 2018 ve 2019 programlarıdır. Bu iki programda en çok kazanım 8. sınıflarda verilmiştir. 2015 programındaki kazanım sayısının az olması, dinleme ve konuşma öğrenme alanlarına ait kazanımların “sözlü iletişim” öğrenme alanında verilmesinden kaynaklanmaktadır.

2. 2. YÖK TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMLARI

Türkçe öğretmeni yetiştirme programları geçmişten günümüze birçok kez yenilenmiştir. Bu yenilenmelerin gerekçesi YÖK ve MEB tarafından yapılan duyurular ve kararlar ile açıklanmıştır. Öğretmenlik programlarının yeterlik alanları değişen ihtiyaçlar çerçevesinde güncellenerek yenilenmesi gerektiği 20. Millî Eğitim Şûrası’nda alınan tavsiye kararlardan biridir (MEB, 2021: 11). Çağın ihtiyaçlarındaki değişimler, bireylerin istekleri, öğretmen yetiştirmedeki gelişmeler ile eğitim sistemindeki yapısal değişiklikler, öğretmen yetiştirme programlarının güncellemesini gerektirmiştir.

1997-1998 yılında YÖK’ün MEB Millî Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında eğitim fakülteleri ve lisans programlarını yeniden yapılandırmıştır. Öğretmen yetiştirme programları 1998–1999 eğitim-öğretim yılından itibaren ana ve yan dal uygulaması getirilerek program yeniden yapılandırılmıştır. Program, 1997–1998 yıllarında başlanan sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulamasına cevap verecek şekilde düzenlenmiştir (Çoban, 2010: 961). 2006 ve 2009 yıllarında ise bazı düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. 2006 yılında eski programın aksayan yönleri ele alınmış, 1997’deki yapılandırmada kaldırılan bazı genel kültür derslerinin oranı artırılmış, lisans programlarında yer alan toplam ortak derslerin dışında yaklaşık %25 oranındaki dersleri belirleme yetkisi üniversitelere verilmiş ve bu derslerin oranı kısmi olarak artırılmıştır. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri yeniden hazırlanarak 2017 yılında yayımlanmıştır. Ayrıca 2017 yılında Öğretmen Strateji Belgesi yayımlanmıştır. Söz konusu belgelerde, öğretmenlikle ilgili yeni yeterlikler yanında yeni hedeflere ve beklentilere yer verilmiştir (YÖK, 2018a: 12). 2012-2013 yıllarında 4+4+4 12 yıllık kesintisiz eğitime geçilmesiyle lisans programlarında güncellemeler yapılmıştır. Yenilenen son program ise 2018-2019 eğitim öğretim

yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır (YÖK, 2020a). 2018 yılında güncellenen öğretmenlik lisans programlarındaki dersler önceki dönemlerdeki gibi, alan eğitimi dersleri (AE) %45-50, öğretmenlik meslek bilgisi dersleri (MB) %30-35 ve genel kültür dersleri (GK) %15-20 olmak üzere üç grupta toplanmıştır (YÖK, 2020a).

MEB öğretim programları ve YÖK lisans programlarının çok sık yenilediği görülmektedir. Özellikle lisans programlarında sürekli güncellemeler yapılmaktadır. YÖK'ün üniversitelere 23.03.2020 tarihinde gönderdiği 75850160-199-E.23222 sayılı yazı da bütün öğrencilerin seçmeli ders olarak alabileceği “Gönüllülük Çalışmaları” dersinin ön lisans ve lisans programlarının ilk iki dönemi dışındaki uygun bir döneminde yer alabilmesi; dersin ilk dört haftasında konuların teorik ağırlıklı işlenmesi; akabinde en az sekiz hafta sahada kamu kurumları, yerel yönetimler ve STK'larda gönüllülük çalışmalarına katılım sağlanması; bireysel, takım veya grup çalışmalarının planlanarak sahada uygulanması; yapılan çalışmaların paylaşım ve sunumlarının öğrenciler tarafından hazırlanması ve sınıf ortamına paylaşılmasının uygun görüldüğüne dair bilgiler aktarılmıştır (YÖK, 2020b). Yine Yükseköğretim Yürütme Kurulu, 09.12.2020 tarihinde E-75850160-199-78859 sayılı yazı da “Teknoloji Bağımlılığı” dersinin yükseköğretim kurumları tarafından seçmeli ders havuzunda değerlendirilmesinin uygun görüldüğünü üniversitelere bildirmiştir (YÖK, 2020c).

YÖK, 18 Ağustos 2020'de 75850160-199-E.50746 sayılı yazıyla eğitim fakültelerinin öğretmenlik lisans programlarının geliştirilip güncellenmesi, Türkiye Yeterlikler Çerçevesi ile Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen Öğretmenlik Mesleği Yeterlikleri dikkate alınarak ilgili yükseköğretim kurumları tarafından yapılması gerektiğini duyurmuştur (YÖK, 2020a). Ayrıca üniversitelerin, bu dinamik süreci yönetebilecek düzeyde kapasiteye, öğretim elemanlarının da program geliştirme ve güncelleme konusunda yetkinliğe sahip olduğunu belirtmiştir (YÖK, 2020a).

2. 2. 1. 1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı

1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı, YÖK'ün eğitim fakültelerini ve lisans programlarını yeniden yapılandırma çalışmaları sonucunda oluşturulmuştur

(YÖK, 2018a: 9). Program, 1998-1999 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır.

Tablo 8. 1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı derslerinin yarıyillara göre gösterimi

1.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
AE	Türk Dilbilgisi I: Ses Bilgisi	2	0	2
AE	Osmanlı Türkçesi I	2	0	2
AE	Edebiyat Bilgi ve Teorileri	3	0	3
SB	Coğrafyaya Giriş	2	0	2
AE	Yazılı Anlatım I	2	0	2
GK	Yabancı Dil I	3	0	3
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2
ÖF	Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3	0	3
Kredi				19
2.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
AE	Türk Dilbilgisi I: Şekil Bilgisi	2	0	2
AE	Osmanlı Türkçesi II	2	0	2
SB	Uygarlık Tarihi	2	0	2
SB	Ülkeler Coğrafyası	3	0	3
AE	Yazılı Anlatım II	2	0	2
GK	Yabancı Dil II	3	0	3
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2
ÖF	Okul Deneyimi I	1	4	3
Kredi				19
3.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
AE	Türk Dilbilgisi III: Kelime Bilgisi	2	0	2
AE	Eski Türk Edebiyatı I	2	0	2
AE	Yeni Türk Edebiyatı I	2	0	2
AE	Sözlü Anlatım	2	0	2
SB	Türkiye Coğrafyası Jeopolitiği	3	0	3
SB	Türk Tarihi ve Kültürü I	2	0	2
GK	Bilgisayar	2	2	3
ÖF	Gelişim ve Öğrenme	3	0	3
Kredi				19

4.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
AE	Türk Dilbilgisi IV: Cümle Bilgisi	2	0	2
AE	Eski Türk Edebiyatı II	2	0	2
AE	Yeni Türk Edebiyatı II	2	0	2
AE	Anlama Teknikleri: Okuma ve Dinleme	2	0	2
AE	Dil ve Kültür	2	0	2
SB	Türk Tarihi ve Kültürü II	2	0	2
ÖF	Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	3	2	4
	Seçmeli I	2	0	2
Kredi				18
5.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
AE	Eski Türkçe ve Metin İncelemeleri	2	0	2
AE	Konuşma ve Yazma Eğitimi	2	2	3
AE	Metin Bilgisi	2	0	2
AE	Yeni Türk Edebiyatı III	2	0	2
AE	Türk Halk Edebiyatı	3	0	3
SB	Vatandaşlık Bilgisi	3	0	3
ÖF	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme	2	2	3
Kredi				18
6.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
AE	Orta Türkçe ve Metin İncelemeleri	2	0	2
AE	Çağdaş Türk Edebiyatı	3	0	3
AE	Çocuk Edebiyatı	3	0	3
SB	Sosyal Bilimler Öğretimi	2	2	3
ÖF	Sınıf Yönetimi	2	2	3
ÖF	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3
	Seçmeli II	2	0	2
Kredi				19
7.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
AE	Yaşayan Türk Lehçeleri	2	0	2
AE	Tiyatro ve Canlandırma	3	2	3
AE	Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi	2	2	3
ÖF	Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3
ÖF	Okul Deneyimi II	1	4	3
	Seçmeli III	2	0	2
Kredi				16

		8.Yarıyıl		
	Dersin Adı	T	U	K
AE	Türkiye Türkçesi	2	0	2
ÖF	Rehberlik	3	0	3
ÖF	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
	Seçmeli IV	2	0	2
	Seçmeli V	2	0	2
		Kredi		14
Toplam kredi		142		

AE: Alan eğitimi dersleri, SB: Yan alan sosyal bilgiler, ÖF: Öğretmenlik formasyonu dersleri, GK: Genel kültür dersleri (Yüksek Öğretim Kurulu, [YÖK], 1998: 51).

Yukarıdaki bilgilere göre 1997 programının 2006 lisans programından farklılıklar içerdiği görülmektedir. 1997 programında 1. yarıyılta bulunan Coğrafyaya Giriş, Öğretmenlik Mesleğine Giriş dersleri 2006 programında bulunmamaktadır. 2006 programında Yazı Yazma Teknikleri, Eğitim Bilimine Giriş, Sözlü Anlatım derslerinin verildiği görülmektedir. Edebiyat Bilgi ve Teorileri dersinin 2006'da Edebiyat Bilgi ve Kuramları şeklinde değiştirilerek yer aldığı görülmektedir. Ayrıca bu ders, 1997'de 3 teori, 0 uygulama ve 3 kredi olarak verilmiş, 2006'da 2 teori, 0 uygulama ve 2 kredi olarak verilmiştir. 2. yarıyılta 1997 programındaki Uygarlık Tarihi ve Okul Deneyimi dersleri, 2006 programında 6. ve 7. yarıyıllarda yer almaktadır. 2006 programında Edebiyat Bilgi ve Kuramları II, Yazılı Anlatım II, Sözlü Anlatım II ve Eğitim Psikolojisi derslerinin olduğu görülmektedir. Sözlü Anlatım dersi, 1997 programında 3. yarıyılta verilirken 2006 programında Sözlü Anlatım I dersi, Sözlü Anlatım II dersi olarak 1. ve 2. yarıyıllarda verilmiştir.

1997 programındaki 2. yarıyılda Okul Deneyimi I ve 7. yarıyılda Okul Deneyimi II dersi, 2006'da 7. yarıyılda Okul Deneyimi olarak verilmiştir.

3. yarıyılta 1997 programında Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği, Türk Tarihi ve Kültürü I, Bilgisayar ve Gelişim ve Öğrenme dersleri mevcutken 2006 programında Türk Halk Edebiyatı I, Seçmeli I, Bilgisayar I, Bilimsel Araştırma ve Yöntemleri, Öğretim İlke ve Yöntemleri derslerinin verildiği görülmektedir. 1997 programındaki Bilgisayar dersi, 2006 programında Bilgisayar I, Bilgisayar II dersleri

olmak üzere 3. ve 4. yarıyıllarda verilmiştir. 2006'daki Türk Halk Edebiyatı I ve II dersleri bu programda Türk Halk Edebiyatı olarak 5. yarıyılıda verilmiştir.

4. yarıyılı baktığımızda Anlama Teknikleri: Okuma ve Dinleme dersleri, 2006 programında ayrı ders olarak 6. yarıyılıda, Dil ve Kültür dersi ise 8. yarıyılıda verilmiştir. 1997 programındaki Türk Tarihi ve Kültürü II, Öğretimde Planlama ve Değerlendirme dersleri, 2006 programında yer almamıştır. Bu derslerin yerine 2006'da Genel Dilbilimi, Etkili İletişim, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Türk Halk Edebiyatı I derslerinin verildiği görülmektedir. 1997 programında Öğretim Teknolojileri Materyal Geliştirme dersi 5. yarıyılıda, 2006'da ise Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı olarak 4. yarıyılıda verilmiştir. Bunun yanı sıra 1997'de seçmeli dersler 4. yarıyılıda verilmeye başlanmışken 2006'da 3. yarıyılıda verilmeye başlanmıştır. 1997'deki 5. yarıyılıda verilen Eski Türkçe ve Metin İncelemeleri, Metin Bilgisi, Vatandaşlık Bilgisi dersleri 2006 programında kaldırılarak Dünya Edebiyatı ve Özel Öğretim Yöntemleri I derslerinin eklendiği görülmektedir. 1997 programındaki Konuşma ve Yazma Eğitimi dersi, bir sonraki programda 6. yarıyılıda ve ayrı ders olarak verilmiştir. Sınıf Yönetimi dersinin 6. yarıyılıda Çocuk Edebiyatı dersinin ise 5. yarıyılıda verildiği görülmektedir.

Özel Öğretim Yöntemleri dersi, 2006'da 5 ve 6. yarıyıllarda; 1997'de ise 6 ve 7. yarıyıllarda verilmiştir. 1997 programındaki 6. yarıyılıda verilen Sosyal Bilimler Öğretimi dersi, 8. yarıyılıda verilen Türkiye Türkçesi derslerine yeni programda yer verilmemiştir. Rehberlik dersi ise yeni programda 7. yarıyılıda verilmiştir.

Tablo 9. 1997 programı zorunlu derslerin teorik, uygulama, kredi ve saat açısından gösterimi

	Teorik	Uygulama	Kredi	Saat
Alan Eğitimi	60	6	63	66
Öğretmenlik Formasyon	24	24	36	48
Genel Kültür	12	2	13	14
Yan Alan(Sosyal Bilgiler)	18	2	19	20
Toplam	114	34	131	148

Program, 142 teori, 34 uygulama, 142 krediden oluşmaktadır.

Tabloda seçmeli derslerin içeriklerine ulaşamadığı için seçmeli dersler eklenmemiştir. Alan eğitimi derslerinde 60 teori, 6 uygulama, 63 kredi verilmiştir.

Öğretmenlik formasyonu derslerinde 24 teori, 24 uygulama, 36 kredi verilmiştir. Genel kültür derslerinde 12 teori, 2 uygulama, 13 kredi; yan alan (sosyal bilgiler) derslerinde ise 18 teori, 2 uygulama, 19 kredi verilmiştir. Programda genel kültür alanının ihmal edildiği görülmektedir. Yan alan sosyal bilgiler derslerinin verilmesi programın alan eğitimi boyutunu yetersiz kılmıştır. Alan eğitimi alanında 6 uygulama ders saati yetersiz verilmiştir. Formasyon derslerinin çoğuna uygulama saatleri koyulmuştur. Bu bağlamda, okul ortamında öğrenmeye yönelik, “Okul Deneyimi I” ve “Okul Deneyimi II” adlarında iki yeni ders eklenmiştir. Ayrıca fakülte-okul iş birliği konusunda kapsamlı bir düzenlemeye gidilmiş ve MEB-Yükseköğretim Kurulu iş birliği ile “Fakülte Okul İş birliği Yönergesi” hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur (YÖK, 2007b). Tüm öğretmen yetiştirme programlarına; öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme, sınıf yönetimi, rehberlik ve bilgisayar dersleri konulmuş, “konu alanı öğretimi”ne yönelik dersin kredisi yükseltilmiştir (YÖK, 2007b: 56).

1997 yılındaki yapılanmayla bu programda özel öğretim yöntemleri konusuna ağırlık verilmesi, meslek öncesi öğretmenlik uygulamalarının artırılması ve 8 yıllık zorunlu eğitim için öğretmenlerin yetiştirilmesi hedefi programın olumlu taraflarını oluşturmaktadır (Yeşilyurt, 2010). Ancak programda yan alan derslerine yer verilmesi alan derslerine yeterince önem verilmemesine neden olmuştur.

Alan eğitimi derslerinden olan Konuşma ve Yazma Eğitimi ile Okuma ve Dinleme Eğitimi derslerinin aynı ders saatleriyle sınırlandırılması yetersiz bir alan eğitimine neden olmuştur (Çiftçi, 2011: 405).

2. 2. 2. 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı

1997-1998 yıllarında Yükseköğretim Kurulunun eğitim fakülteleri ve öğretmenlik lisans programlarıyla ilgili yapılandırma çalışmaları, MEB Millî Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında gerçekleştirilmiş olup 2006 ve 2009 yıllarında da kısmi düzenlemeler yapılmıştır (YÖK, 2020a). Bu düzenlemeler ile programların aksayan yönleri giderilmeye çalışılmıştır.

1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programına yan olarak sosyal bilgiler öğretmenliği bölümü derslerinin eklenmesi, programın zayıflamasına neden olmuştur.

Programlarla ilgili sorunların dile getirilmesi, ilköğretimde sekiz yıllık zorunlu eğitimin uygulanması, 2006-2007 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere 2005'te programın yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmıştır (Çoban, 2010). Millî Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum örgütlerince düzenlenen sempozyum, panel, çalıştay, açık oturum, konferans gibi akademik etkinliklerde, eğitim fakültelerinde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarının; çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip öğretmenler yetiştirmedeki yeterlikleri tartışılmış, bilimsel araştırma verilerine ve alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak programlarla ilgili sorunları çözümlemeye yönelik öneriler ortaya koyulmuştur. Ayrıca bu toplantılarda, Millî Eğitim Bakanlığının ilköğretim ve ortaöğretim ders programlarındaki değişikliklerin de eğitim fakültelerinin programlarına yansıtılması gereği vurgulanmıştır (Yeşilyurt, 2010).

2006-2007 öğretim yılından itibaren uygulamaya giren programda, ders adlarının değiştirilmesi, yeni bazı derslerin eklenmesi ve ders içeriklerinin yeniden tanımlanması, seçmeli ders sayılarının artırılması, öğretmenlik eğitiminde yan alan uygulamasının kaldırılması gibi bazı yeniliklere yer verilmiştir (Aykaç ve Stebler, 2019).

Tablo 10. 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı derslerin yarıyıllara göre gösterimi

		1.Yarıyıl		
	Dersin Adı	T	U	K
A	Yazı Yazma Teknikleri	1	2	2
A	Türk Dil Bilgisi I: Ses Bilgisi	2	0	2
A	Edebiyat Bilgi ve Kuramları I	2	0	2
A	Yazılı Anlatım I	2	0	2
A	Sözlü Anlatım I	2	0	2
A	Osmanlı Türkçesi	2	0	2
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	0	2
GK	Yabancı Dil I	3	0	3
MB	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3
Toplam		19	2	20

2.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
A	Türk Dil Bilgisi II: Şekil Bilgisi	2	0	2
A	Edebiyat Bilgi ve Kuramları II	2	0	2
A	Yazılı Anlatım II	2	0	2
A	Sözlü Anlatım II	2	0	2
A	Osmanlı Türkçesi II	2	0	2
GK	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2
GK	Yabancı Dil II	3	0	3
MB	Eğitim Psikolojisi	3	0	3
	Toplam	18	0	18

3.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
A	Türk Dil Bilgisi III: Sözcük Bilgisi	2	0	2
A	Türk Halk Edebiyatı I	2	0	2
A	Eski Türk Edebiyatı I	2	0	2
A	Yeni Türk Edebiyatı I	2	0	2
A	Seçmeli I	3	0	3
GK	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2
GK	Bilgisayar I	2	2	3
MB	Eğitim İlke ve Yöntemleri	3	0	3
	Toplam	18	2	19

4.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
A	Türk Dil Bilgisi IV: Cümle Bilgisi	3	0	3
A	Türk Halk Edebiyatı II	2	0	2
A	Eski Türk Edebiyatı II	2	0	2
A	Yeni Türk Edebiyatı II	2	0	2
A	Genel Dilbilimi	3	0	3
GK	Bilgisayar II	2	2	3
GK	Etkili İletişim	3	0	3
MB	Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3
	Toplam	19	4	21

5.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
A	Anlama Teknikleri I: Okuma Eğitimi	2	2	3
A	Anlama Teknikleri II: Dinleme Eğitimi	2	2	3
A	Çocuk Edebiyatı	2	0	2
A	Dünya Edebiyatı	3	0	3
GK	Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2
MB	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3
MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2
	Toplam	14	8	18

6.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
A	Anlatma Teknikleri I: Konuşma Eğitimi	2	2	3
A	Anlatma Teknikleri II: Yazma Eğitimi	2	2	3
A	Yabancılarla Türkçe Öğretimi	2	0	2
A	Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3
GK	Türk Eğitim Tarihi	2	0	2
GK	Uygarlık Tarihi	2	0	2
MB	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3
	Toplam	15	6	18

7.Yarıyıl				
	Dersin Adı	T	U	K
A	Tiyatro ve Drama Uygulamaları	2	2	3
A	Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri	2	0	2
GK	Seçmeli I	2	0	2
MB	Okul Deneyimi	1	4	3
MB	Rehberlik	3	0	3
MB	Özel Eğitim	2	0	2
	Toplam	12	6	15

		8.Yarıyıl		
	Dersin Adı	T	U	K
A	Seçmeli II	3	0	3
A	Seçmeli III	2	0	2
GK	Dil ve Kültür	2	0	2
GK	Seçmeli II	2	0	2
MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2
MB	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5
Toplam		13	6	16

A: Alan ve alan eğitimi dersleri, MB: Öğretmenlik meslek bilgisi dersleri, GK: Genel kültür dersleri (YÖK, 2007a).

Programın en önemli özelliklerinden biri, genel kültür derslerinin oranlarının artırılmasıdır. Bu değişiklik, öğretmen adayına aydın bir kişide bulunması gereken entelektüel donanımı kazandırmak amaçlanmıştır (YÖK, 2007a: 8). Belli düzeyde genel kültüre bilişim teknolojisine ilişkin bilgi ve becerilere sahip olan, bilimsel araştırma yapabilen ve araştırmalardan yararlanabilen çok yönlü çağdaş eğitimin gereklerini yerine getirmede başarılı öğretmen adaylarının yetiştirilmesi hedeflenmiştir (YÖK, 2007a: 8). Bu sebeple programa, genel kültür dersleri olarak, Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Etkili İletişim, Türk Eğitim Tarihi gibi dersler konulmuştur (YÖK, 2007a: 8). Yenilenen programlar, problem çözen ve öğrenmeyi öğreten öğretmenleri yetiştirmeyi hedeflemektedir (YÖK, 2007a: 10).

2006 programında öncelikle yan alan uygulamasına son verilmiştir. Sosyal bilgiler yan alan dersleri programdan çıkarılırken bazı Türkçe alan derslerinin de çıkarıldığı görülmektedir. Önceki programda mevcut olan Eski Türkçe ve Metin İncelemeleri, Orta Türkçe ve Metin İncelemeleri, Yaşayan Türk Lehçeleri derslerinin kaldırıldığı görülmektedir (Çiftçi, 2011: 408). Bu dersler Türk dilinin köklerini ve zenginliğini anlatır; Türkçe öğretmenleri öğrettiği dilin tarihsel derinliğini bilmesi gerekir (Çiftçi, 2011: 408). Eski programda ve bu programda Osmanlı Türkçesi dersine 1. ve 2. yarıyılarda 2 ders saati şeklinde yer verilmiştir. Türkçeyi ve dilin tarihsel süreçlerini daha iyi anlamak, için bu ders üzerinde durulmalıdır (Çiftçi, 2011: 408). Yalnızca teorik olarak bulunan bu derse uygulama ders saatinin eklenmesi gerekir.

Programda g z ve bahar döneminde toplam 59 ders yer almaktadır. G z döneminde, zorunlu ve seçmeli derslerin sayısı 30, bahar döneminde zorunlu ve seçmeli derslerin sayısı 29'tur (Alver ve Aydın, 2019: 127). 2006 programında dersler, “meslek bilgisi”, “genel kültür” ve “alan eğitimi” olmak üzere ayrılmıştır. 59 dersin 33'  alan eğitimi, 14'  genel kültür ve 12'si meslek bilgisi dersleridir.

Programda yer alan derslerin teorik, uygulama, kredi ve saat açısından incelenmesi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11. 2006 programı derslerin teorik, uygulama, kredi ve saat açısından gösterimi

	Teorik	Uygulama	Kredi	Saat
Meslek Bilgisi	28	14	35	42
Genel Kültür	30	6	33	36
Alan Eğitimi	70	14	77	84
Toplam	128	34	145	162

Tabloda g r ld   üzere programda teorik derslerin saati 128'dir. 2018 programından (143) az olduğu görülmektedir. 2006 programında uygulama derslerin saati 34'tür. Ancak 2018 programında uygulama ders saatinin 14 olduğu görülmektedir. 2006 programında alan eğitimi derslerinin uygulaması 14 iken, 2018 programında alan derslerinin uygulaması kaldırılmıştır. Programa göre derslerin kredilerinin 145, saatlerin ise 162 olduğu görülmektedir.

Programa “Topluma Hizmet Uygulamaları” adında ders eklenmiştir.

Programda yer alan Yazı Yazma Teknikleri, Yazılı Anlatım I-II, Sözlü Anlatım I-II, Bilgisayar I-II, Etkili İletişim,  zel   retim Yöntemleri I-II, Uygarlık Tarihi, Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri, Okul Deneyimi,   retmenlik Uygulaması ile Dil ve Kültür derslerinin 2018 programında kaldırıldığı görülmektedir. 2006 programında 3. yarıyıda verilen Bilgisayar 1 ve 4. yarıyıda verilen Bilgisayar 2 derslerinin yenilenen programda Bilişim Teknolojileri olarak 1. yarıyıda verildiği görülmektedir.

2006 programında zorunlu ders olan Etkili İletişim dersi, 2018 programında genel kültür seçmeli dersi altında İnsan İlişkileri ve İletişim; 2006 programında zorunlu ders olan Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri dersi, 2018 programında alan eğitimi seçmeli dersi altında Türkçe Ders Kitabı İncelemesi; 2006 programında

zorunlu ders olarak yer alan Dil ve Kültür dersi, 2018 programında genel kültür seçmeli dersi altında Kültür ve Dil olarak kısmen benzer içerikle verilmiştir (Alver ve Aydın, 2019: 129). 2006 programında 7. yarıyıl da yer alan Okul Deneyimi dersi yeni programda kaldırılmış, bu ders Öğretmenlik Uygulaması dersinin içeriği ile birleştirilerek 2018 programında Öğretmenlik Uygulaması 1 ve Öğretmenlik Uygulaması 2 olmak üzere 7. ve 8. yarıyıl da verilmiştir.

2006 programında Eğitim Bilimine Giriş, Yabancı Dil 1-2, Eğitim Psikolojisi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Genel Dil Bilimi, Ölçme ve Değerlendirme, Rehberlik derslerinin 3 saat teori ve 3 saat kredileri mevcuttur. 2018 programında bu derslerin teori ve kredileri 2'ye düşürülmüştür. 2006 programında Bilgisayar 1 dersi ile Bilgisayar 2 dersleri, 2 saat teori ve 3 saat kredi iken 2018 programında bu dersler Bilişim Teknolojileri dersi olarak 3 saat teori, 3 saat kredi olarak verilmiştir. 2006 programında Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi, 2 saat teori 3 saat kredi, Tiyatro ve Drama Uygulamaları dersi 2 saat teori 3 saat kredi olarak verilmiştir. Okuma Eğitimi, Dinleme Eğitimi, Konuşma Eğitimi ve Yazma Eğitimi derslerinin kredileri, teorik ders saatleri ise 2'dir. Yabancılar a Türkçe Öğretimi dersi, 2 saat teori ve 2 kredi olarak verilmiştir. Bir sonraki programda bu derslerin kredilerinin ve teori ders saatlerinin değiştiği görülmektedir.

2006 programında Bilgisayar I-II, Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Okuma Eğitimi, Dinleme Eğitimi, Konuşma Eğitimi, Yazma Eğitimi ile Tiyatro ve Drama Uygulamaları derslerinin 2 saat uygulaması bulunmaktadır. 2018 programında bu derslerin uygulamalarının kaldırıldığı görülmektedir. 2018 programında uygulaması kaldırılan derslerin çoğu alan eğitimi dersleridir.

Programdaki seçmeli derslere baktığımızda 3. yarıyıl da Seçmeli I alan eğitimi dersinin verildiği ve bu dersin 3 teori, 0 uygulama, 3 kredi ders saatinden oluştuğu görülmektedir. 7. yarıyıl da genel kültür seçmelisinin Seçmeli I olarak 2 teori, 0 uygulama, 2 kredi şeklinde verildiği görülmektedir. Son olarak 8. yarıyıl da alan eğitimi dersi olan Seçmeli II, Seçmeli III ve genel kültür seçmelisi olan Seçmeli II derslerinin verildiği görülmektedir. Alan eğitimi seçmelisi olan Seçmeli II, 3 teori, 0 uygulama, 3 krediden; yine alan eğitimi seçmeli dersi olan Seçmeli III, 2 teori, 0 uygulama, 2 kredi; genel kültür seçmeli dersi olan Seçmeli II, 2 teori, 0 uygulama, 2 kredi ders saati olduğu görülmektedir.

Programda uygulama ders saatinin 14 olması yeterli değildir. Okul deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin uygulama saatlerinin az olması ve bu derslerin sadece son senede verilmesi programın eleştirilebilecek bir yönüdür. Yine programda yer alan anlama ve anlatma teknikleri derslerinin uygulamaları artırılmalı ve bu dersler bir senede verilmemelidir. Programda Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri dersinin olması programın olumlu bir yönü olarak değerlendirilebilir. Kurudayıoğlu ve Tüzel'in (2008) yaptığı araştırmalarda 2006-2007 Türkçe öğretmenliği lisans programlarında MEB tarafından belirlenen Türkçe öğretmenliği yeterliliklerinin alan ve alan eğitime yönelik derslerde % 48'inin ve alan derslerinin % 12'sinin ancak karşılanabildiği saptanmıştır (Aykaç ve Stebler, 2019: 118). Bu bakımdan programın alan yeterliliğini sağlamada yetersiz kaldığını göstermektedir.

2. 2. 3. 2011 Yılı Müfredatı Türkçe Öğretmenliği Programı

Tablo 12. 2011 Yılı Müfredatı Türkçe Öğretmenliği Programı'nda yarıyıllara göre verilen dersler

Dersin Adı	T	U	1.Yarıyıl	
			K	ECTS
Yazı Yazma Teknikleri	1	2	2	3
Türk Dil Bilgisi I: Ses Bilgisi	2	0	2	3
Edebiyat Bilgi ve Kuramları I	2	0	2	3
Yazılı Anlatım I	2	0	2	3
Sözlü Anlatım I	2	0	2	3
Edebiyat Bilgi ve Kuramları I	2	0	2	3
Osmanlı Türkçesi I	2	0	2	2
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	0	2	2
Yabancı Dil I				
Eğitim Bilimine Giriş	4	0	4	4
Üniversite Yaşamına Geçiş	3	0	3	4
	2	0	2	2
Toplam	22	2	23	30
Dersin Adı	T	U	2.Yarıyıl	
			K	ECTS
Türk Dil Bilgisi II: Şekil Bilgisi	2	0	2	4
Edebiyat Bilgi ve Kuramları II	2	0	2	4
Yazılı Anlatım II	2	0	2	4
Sözlü Anlatım II	2	0	2	4
Osmanlı Türkçesi II	2	0	2	4
Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	0	2	2
Yabancı Dil II	4	0	4	4
Eğitim Psikolojisi	3	0	3	4
Toplam	19	0	19	30

3.Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	ECTS
Türk Dil Bilgisi III Sözcük Bilgisi	2	0	2	4
Türk Halk Edebiyatı I	2	0	2	4
Eski Türk Edebiyatı I	2	0	2	4
Yeni Türk Edebiyatı I	2	0	2	4
Bilgisayar I	2	2	3	3
Öğretim İlke ve Yöntemleri	3	0	3	3
Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2	4
Seçtürkçeği I(Ders 1)	3	0	0	4
Toplam	18	2	16	30

4.Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	ECTS
Türk Dil Bilgisi IV: Cümle Bilgisi	3	0	3	4
Türk Halk Edebiyatı II	2	0	2	4
Eski Türk Edebiyatı II	2	0	2	4
Yeni Türk Edebiyatı II	2	0	2	4
Genel Dilbilimi	3	0	3	4
Bilgisayar II	2	2	3	3
Etkili İletişim	3	0	3	3
Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3	4
Toplam	19	4	21	30

5.Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	ECTS
Anlama Teknikleri I: Okuma Eğitimi	2	2	3	4
Anlama Teknikleri II: Dinleme Eğitimi	2	2	3	4
Çocuk Edebiyatı	2	0	2	5
Dünya Edebiyatı	3	0	3	5
Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2	4
Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3	4
Sınıf Yönetimi	2	0	2	4
Toplam	14	8	18	30

6.Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	ECTS
Anlatma Teknikleri I: Konuşma Eğitimi	2	2	3	4
Anlatma Teknikleri II: Yazma Eğitimi	2	2	3	4
Yabancılar Türkçe Öğretimi	2	0	2	5
Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3	5
Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	4
Uygurlık Tarihi	2	0	2	4
Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3	4
Toplam	15	6	18	30

7.Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	ECTS
Tiyatro ve Drama Uygulamaları	2	2	3	4
Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri	2	0	2	4
Okul Deneyimi	1	4	3	6
Rehberlik	3	0	3	6
Özel Eğitim	2	0	2	5
Seçtürkçeğt 2 (Ders 1)	2	0	0	5
Toplam	12	6	13	30

8.Yarıyıl				
Dersin Adı	T	U	K	ECTS
Dil ve Kültür	2	0	2	6
Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	6
Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5	6
Seçtürkçeğt 3 (Ders 1)	3	0	3	3
Seçtürkçeğt 4 (Ders 1)	2	0	0	6
Seçtürkçeğt 5 (Ders 1)	2	0	0	3
Toplam	13	6	9	30

(<https://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/345/2940/932001>)

Tablo 13. 2011 Yılı Müfredatı Türkçe Öğretmenliği Programı'nda Seçmeli Dersler

Seçtürkçeğt 1				
Dersin Adı	T	U	K	ECTS
Beden Dili ve Diksiyon	3	0	3	4

Seçtürkçeğt 2				
Dersin Adı	T	U	K	ECTS
Anlatıbilim	2	0	2	5
Girişimcilik ve Kalite	2	0	2	5

Seçtürkçeğt 3				
Dersin Adı	T	U	K	ECTS
Anlambilim	3	0	3	3
İşaret Dili	3	0	3	3
Turkish narrative tradition	3	0	3	3

Seçtürkçeğt 4				
Dersin Adı	T	U	K	ECTS
Türkçe Öğretiminde Çağdaş Yaklaşımlar	2	0	2	6
Bilimsel ve Yazınsal Çeviri Teknikleri	2	0	2	6

Seçtürkçeğt 5				
Dersin Adı	T	U	K	ECTS
Yaratıcı Yazarlık	2	0	2	3
Yeni Türk Edebiyatında Öykü	2	0	2	3

(<https://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramlari/Detay/1/345/2940/9320>)

Toplam 60 ders, 132 teorik ders saati, 34 uygulama, 137 kredi, 240 ECTS bulunmaktadır. Seçmeli ders sayısı 5'tir. Seçmeli derslerin teori ders saati 12, uygulama 0, kredisi 12'tür.

2018 programında mevcut olan 132 teori ders saati, 143'e yükseltilmiş, uygulama ders saati 34'ten 14'e düşürülmüş, kredi 137'den 150'ye yükseltilmiş ve ders saat sayısı 166'dan 157'ye düşürülmüştür.

2006 programında ise 128 teori, 34 uygulama, 145 kredi ve 162 ders saati olduğu daha önce de belirtilmiştir.

2006 programı ve 2011 programı yarıyıldaki dersleri incelediğinde çoğunlukla benzerdir. 2011 programında 2006 programından farklı olarak 1.yarıyıda Üniversite Yaşamına Geçiş dersi 2 teori, 0 uygulama ve 2 kredi olarak verilmiştir. 2006 programı ve 2018 programında böyle bir ders bulunmamaktadır.

2006 programında Yabancı Dil 1 dersinin teorisi 3 iken 2011 programında bu dersin teorisi 4'tür. Yine 2. yarıyıda verilen Yabancı Dil 2 dersinin 2006'da kredisi 3 iken, 2011'de kredisi 4'tür.

2006, 2011 ve 2018 lisans programlarında 1 ve 2. yarıyıldarda seçmeli derse yer verilmemiştir. Seçmeli derslerin 3. yarıyıldan itibaren başladığı görülmektedir. 2006 ve 2011 programlarında 4 ve 5. yarıyıldarda seçmeli ders yoktur. Ancak 2018 programında (MB) Seçmeli 2, (GK) Seçmeli 2, (AE) Seçmeli 1 dersleri verildiği görülmektedir. 6. yarıyıda her iki programda da aynı seçmeli ve zorunlu dersler verilmiştir. 7. yarıyıda 2011 programında Seçmeli 2 dersi 0 kredi olarak verilirken 2006 programında Seçmeli 1 dersi 2 kredi olarak verilmiştir. Son olarak 8. yarıyıda 2006 programında (AE) Seçmeli 2, (GK) Seçmeli 2 ve (AE) Seçmeli 3 dersleri verilmiş, 2011 programında Seçmeli 4 ve Seçmeli 5 dersleri 0 kredi olarak verilmiştir.

2011 ve 2006 lisans programları yarıyıldarda verilen zorunlu ve seçmeli dersler bakımından çoğunlukla benzerlik göstermektedir.

2. 2. 4. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı

Eğitim fakülteleri ve lisans programlarını yeniden yapılandırma çalışmaları sonrasında değişen şartlar ve ihtiyaçlardan ötürü 2012 yılında eğitim sistemindeki yapısal değişikliklerle ilgili düzenlemeler yapılarak lisans programları

güncellenmiştir. Bu programlar, 2018-2019 eğitim ve öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır (YÖK, 2020a).

2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda güz döneminde zorunlu ve seçmeli derslerin sayısı 35, bahar döneminde zorunlu ve seçmeli derslerin sayısı 33 olmak üzere toplam 68 ders yer almaktadır. Bu derslerin 34'ü alan eğitimi, 12'si genel kültür ve 22'si meslek bilgisi dersleridir. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda alan eğitimi derslerinin oranının %49, meslek bilgisi derslerinin oranı %33, genel kültür derslerinin oranı %18 olduğu belirtilmiştir (Alver ve Aydın, 2019: 127).

2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda 52 zorunlu ders bulunmaktadır. Bunların 28'i de alan bilgisi, 16'sı meslek bilgisi, 8'i ise genel kültür dersleridir.

2018 programında 16 seçmeli ders bulunmaktadır. Bunların 6'sı alan eğitimi, 6'sı meslek bilgisi, 4'ü ise genel kültür seçmeli dersleridir (Alver ve Aydın, 2019: 127). Ayrıca seçmeli dersler 2. yarıyıldan itibaren verilmeye başlanmıştır. Seçmeli derslerin uygulama saatleri bulunmamaktadır.

Tablo 14. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda yarıyıllara göre verilen dersler

		1.Yarıyıl			
	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB	Eğitime Giriş	2	0	2	3
MB	Eğitim Felsefesi	2	0	2	3
GK	Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi 1	2	0	2	3
GK	Yabancı Dil 1	2	0	2	3
GK	Türk Dili 1	3	0	3	5
GK	Bilişim Teknolojileri	3	0	3	5
AE	Edebiyat Bilgi ve Kuramları 1	2	0	2	3
AE	Osmanlı Türkçesi 1	2	0	2	3
AE	Türk Dil Bilgisi 1	2	0	2	2
Toplam		20	0	20	30
		2.Yarıyıl			
	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB	Eğitim Psikolojisi	2	0	2	3
MB	Eğitim Sosyolojisi	2	0	2	3
GK	Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi 2	2	0	2	3
GK	Yabancı Dil 2	2	0	2	3
GK	Türk Dili 2	3	0	3	5
AE	Edebiyat Bilgi ve Kuramları 1	2	0	2	3

AE	Osmanlı Türkçesi 2	2	0	2	3
AE	Türk Dil Bilgisi 2	2	0	2	3
AE	Dil Eğitiminin Temel Kavramları	2	0	2	4
Toplam		19	0	19	30

3.Yarıyıl					
	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB	Öğretim Teknolojileri	2	0	2	3
MB	Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	0	2	3
MB	Seçmeli 1	2	0	2	4
GK	Seçmeli 1	2	0	2	3
AE	Çocuk Edebiyatı	3	0	2	2
AE	Türkçe Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları	2	0	2	3
AE	Türk Halk Edebiyatı 1	2	0	2	3
AE	Yeni Türk Edebiyatı 1	2	0	2	3
AE	Türk Dil Bilgisi 3	2	0	2	3
AE	Eski Türk Edebiyatı 1	2	0	2	3
Toplam		20	0	20	30

4.Yarıyıl					
	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB	Türk Eğitim Tarihi	2	0	2	3
MB	Eğitimde Araştırma Yöntemleri	2	0	2	3
MB	Seçmeli 2	2	0	2	4
GK	Seçmeli 2	2	0	2	3
AE	Seçmeli 1	3	0	2	4
AE	Türkçe Öğretim Programları	2	0	2	3
AE	Türk Halk Edebiyatı 2	2	0	2	2
AE	Yeni Türk Edebiyatı 2	2	0	2	3
AE	Türk Dil Bilgisi 4	2	0	2	3
AE	Eski Türk Edebiyatı 2	2	0	2	2
Toplam		20	0	20	30

5.Yarıyıl					
	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB	Sınıf Yönetimi	2	0	2	3
MB	Eğitimde Ahlak ve Etik	2	0	2	3
MB	Seçmeli 3	2	0	2	4
GK	Seçmeli 3	2	0	2	3
GK	Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2	3
AE	Seçmeli 2	2	0	2	4
AE	Dinleme Eğitimi	3	0	3	4
AE	Okuma Eğitimi	3	0	3	4
AE	Dilbilimi	2	0	2	2
Toplam		19	2	20	30

6.Yarıyıl					
	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB	Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2	0	2	3

MB	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2	3
MB	Seçmeli 4	2	0	2	4
GK	Seçmeli 4	2	0	2	3
AE	Seçmeli 3	3	0	2	4
AE	Yazma Eğitimi	3	0	3	5
AE	Konuşma Eğitimi	3	0	3	5
AE	Metindilbilim	2	0	2	3
Toplam		18	0	18	30

7.Yarıyıl					
	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB	Öğretmenlik Uygulaması 1	2	6	5	10
MB	Özel Eğitim ve Kaynaştırma	2	0	2	3
MB	Seçmeli 5	2	0	2	4
AE	Seçmeli 4	2	0	2	4
AE	Seçmeli 5	2	0	2	4
AE	Dil Bilgisi Öğretimi	2	0	2	2
AE	Tiyatro ve Drama Uygulamaları	2	0	2	3
Toplam		14	6	17	30

8.Yarıyıl					
	Dersin Adı	T	U	K	AKTS
MB	Öğretmenlik Uygulaması 2	2	6	5	10
MB	Okullarda Rehberlik	2	0	2	3
MB	Seçmeli 6	2	0	2	4
AE	Seçmeli 6	2	0	2	4
AE	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi	3	0	3	5
AE	Dünya Edebiyatı	2	0	2	4
Toplam		13	6	16	30

AE: Alan eğitimi dersleri, GK: Genel kültür dersleri, MB: Meslek bilgisi dersleri (YÖK, 2018b).

Yukarıdaki tabloya göre, 2018 programının 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'ndan farklılıklar içerdiği görülmektedir. Bazı derslerin uygulamaları kaldırılmış, ders adları değişmiş, yeni dersler eklenmiş, derslerin yarıyılları değiştirilmiş, ders saatleri ve kredilerinde değişiklikler yapılmış, seçmeli derslerde de yenilikler yapılmıştır.

Tablo 15. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nın teorik, uygulama, kredi ve saat bilgileri

	Teorik	Uygulama	Kredi	Saat
Meslek Bilgisi	44	12	50	56
Genel Kültür	26	2	27	36
Alan Eğitimi	73	0	73	73
Toplam	143	14	150	157

Tabloda 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nın teorik, uygulama, kredi ve saat bilgileri verilmiştir. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda teorik derslerin saatinin 143, uygulama derslerin saatinin 14 olduğu incelenmiştir. Teorik ders saatleri içerisinde en yüksek alan eğitimi ders saatlerinin olduğu görülmektedir. 2006 programında ise teorik ders saati 128'dir. 2006 programında 34 olan uygulama saati, 14'e düşürülmüştür. 2018 programında alan eğitimi derslerinin uygulama ders saatlerinin 0, ders kredilerinin de 150 olduğu görülmektedir. Teorik ve uygulama derslerinin toplam saatleri ele alındığında 2006 programında 162 iken, 2018 programında 157'ye düşürülmüştür.

Uygulama ders saatlerinin azaltılması ve hatta alan eğitimi uygulama ders saatinin 0 olması, Türkçe öğretmeni yetiştirme hususunda bir eksiklik olarak değerlendirilebilir. Aykaç ve Stebler (2019)'in 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programının Öğretim Elemanlarının Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi çalışmasında derslerin kuramsal ağırlıklı olması, ders saatlerinin azaltılması, uygulama saatlerinin azaltılması, Özel Öğretim Yöntemleri dersinin kaldırılması ve öğretmenlik uygulamalarının kaldırılması akademisyenler tarafından programın olumsuz yönleri olarak belirtilmiştir. Bu alanda yapılan çalışmalar alan eğitiminde uygulama saatlerine yeterince yer verilmediğine dikkat çekmiştir.

2006 programında yer alan bazı zorunlu derslerin 2018 programında derslerin teorik saatleri ile kredilerinin değiştiği incelenmiştir. Eğitim Bilimine Giriş, Yabancı Dil I-II, Eğitim Psikolojisi, Öğretim İlke ve Yöntemleri, Genel Dil Bilimi, Ölçme ve Değerlendirme, Rehberlik derslerinin yeni programda 2 saat teori ve 2 saat krediye düşürüldüğü görülmektedir. Bilgisayar I dersi ile Bilgisayar II dersinin yeni programda Bilişim Teknolojileri dersi olarak teorisi 3 kredisi de 3 olarak yer aldığı görülmektedir. Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi, yeni programda zorunlu Öğretim Teknolojileri (2 saat teori 2 kredi) ve alan eğitimi seçmeli olarak Türkçe Öğretiminde Materyal Tasarımı (2 saat teori 2 kredi) adlarıyla verilmiştir. Tiyatro ve Drama Uygulamaları dersinin teorisi yeni programda da 2 saat olarak verilmiş ancak kredisi 3 saatten 2 saate indirilmiştir. Okuma Eğitimi, Dinleme Eğitimi, Konuşma Eğitimi ve Yazma Eğitimi derslerinin yeni programda kredileri aynı kalmış (3 kredi) ancak 2 olan teorik ders saatleri 3'e çıkarılmıştır. Yabancılar Türkçe Öğretimi (2 saat teori ve 2 kredi) dersinin yeni programda hem teorik ders

saati (3 saat) hem de kredisi (3 kredi) artırılmıştır (Alver ve Aydın, 2019, 131). Tiyatro ve Drama Uygulamaları dersi, 2006 ve 2011 programlarında 7. yarıyıl 2 teori, 2 uygulama, 3 kredi şeklinde yer almaktadır. Mevcut programda bu ders 7. yarıyıl 2 teori, 0 uygulama ve 2 kredi olarak verilmiştir. Dersin uygulaması kaldırılmıştır ancak dersin adı “Tiyatro ve Drama Uygulamaları” olarak kalmıştır.

2018 programında yeni derslerin eklendiği de görülmektedir. Bu dersler şunlardır: Eğitim Felsefesi (MB), Türk Dili 1 (GK), Bilişim Teknolojileri (GK), Eğitim Sosyolojisi (MB), Türk Dili 2 (GK), Dil Eğitiminin Temel Kavramları (AE), Türkçe Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları (AE), Türkçe Öğretim Programları (AE), Eğitimde Ahlâk ve Etik (MB), Metindilbilim (AE), Dil Bilgisi Öğretimi (AE), Öğretmenlik Uygulaması 1 (MB), Öğretmenlik Uygulaması 2 (MB) (Alver ve Aydın, 2019: 130). “Dil Bilgisi Öğretimi” dersinin eklenmesi programın olumlu özelliklerinden biri olarak değerlendirilebilir. Bu derste dil bilgisinin temel kavramları, dil bilgisi öğretimi ve dil bilgisi öğretiminin amacı, Türkçe dersi öğretim programlarında dil bilgisi öğretimi modelleri ve yaklaşımları açısından değerlendirilmesi, Türkçe dersi öğretim programında dil bilgisi kazanımları, dil bilgisi öğretiminde konular ve öğretiminde izlenecek sıra, yöntem ve teknikler, etkinlik örnekleri, metin merkezli dil bilgisi öğretimi uygulamaları anlatılmaktadır (YÖK, 2018b: 13). Programa Türkçe Öğretim Programları dersinin eklenmesi programın olumlu yönü olarak değerlendirilebilir. Öğretmen adayları hizmet öncesinde bu dersle öğretim programlarıyla ilgili temel kavramları, Türkçe dersi öğretim programlarının gelişimini, güncel Türkçe dersi öğretim programının yaklaşımını, içeriğini, geliştirmeyi amaçladığı becerileri vb. bilgileri edinmektedir. Programda bazı derslerin kaldırıldığı görülmektedir. Bu dersler ise şunlardır: Yazı Yazma Teknikleri (AE), Yazılı Anlatım 1 (AE), Sözlü Anlatım 1 (AE), Yazılı Anlatım 2 (AE), Sözlü Anlatım 2 (AE), Bilgisayar 1 (GK), Bilgisayar 2 (GK), Etkili İletişim (GK), Özel Öğretim Yöntemleri 1 (MB), Uygarlık Tarihi (GK), Özel Öğretim Yöntemleri 2 (AE), Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri (AE), Okul Deneyimi (MB), Dil ve Kültür (GK), Öğretmenlik Uygulaması (MB) (Alver ve Aydın, 2019: 129). Aykaç ve Stebler (2019)’in 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programının Öğretim Elemanlarının Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi adlı çalışmada Türkçe eğitimi alanında görev yapan öğretim elemanları Sözlü Anlatım 1-2

derslerinin kaldırılmasını olumsuz olarak görmüşler ve öğretim elemanlarından bir kısmı bu dersin yerine getirilen Türk Dili 1-2 dersinin Türkçe öğretmenliği programına konmasını olumlu bulmadıklarını belirtmişlerdir. Sözlü anlatım dersi ile öğretmen adayları hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma, sözlü anlatım uygulamaları yapmaktaydılar. Böylelikle öğretmen adayları sözlü iletişim becerilerini, konuşma becerilerini geliştirmekte topluluk önünde kendini ifade ederek etkili konuşma becerileri kazanmaktaydı. Yine Sözlü Anlatım 2 dersinde metin okuma teknikleri, konuşma türleri, konuşmada kullanabilecek anlatım biçimleri öğretmen adaylarına öğretilmekteydi. Ancak 2018 programında bu dersler kaldırılmış yerine Türk Dili 1-2 dersleri getirilmiştir. Bu dersler Sözlü Anlatım 1 ve Yazılı Anlatım 1 derslerinin içeriğini kısmen kapsamakta Sözlü Anlatım 2, Yazılı Anlatım 2 derslerinin içeriğini ise kapsamamaktadır. Türk Dili 1 dersinin içeriği şu şekildedir: yazı dili özellikleri, yazılı ve sözlü anlatım özellikler, paragraf oluşturma ve paragraf türleri, düşünceyi geliştirme yolları, metnin yapısı, metinsellik özellikleri, metin yazmadır. Türk Dili 2 dersinin içeriği şu şekildedir: akademik dil ve yazının özellikleri, akademik yazılarda tanım, kavram ve terimlerden yararlanma, akademik metnin yapısı ve türleri, bilimsel raporların ve makalelerin biçimsel özellikleri, rapor yazmanın basamakları, akademik metin yazma uygulamalarıdır. Bu ders Bilimsel Araştırma ve Yöntemleri dersi ile benzer içerikler göstermektedir. “Bilimsel Araştırma Yöntemleri” veya “Eğitimde Araştırma Yöntemleri” gibi bir dersi henüz görmeden “Türk Dili 1-2” derslerinde öğretmen adaylarına makale yazdırılmaya çalışılması programın eleştirilebilir yönü olarak değerlendirilmektedir.

2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı’nda III. yarıyılta yer alan Bilimsel Araştırma Yöntemleri 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı’nda Eğitimde Araştırma Yöntemleri olarak IV. yarıyılta yer verilmiş, 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı’nda IV. yarıyılta yer alan Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı’nda, Öğretim Teknolojileri olarak III. yarıyılta yer verilmiş, IV. yarıyılta yer alan Genel Dilbilimi 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı’nda V. yarıyılta Dilbilimi olarak verilmiş, V. yarıyılta yer alan Çocuk Edebiyatı dersi 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı’nda III. yarıyılta, 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı’nda V. yarıyılta verilen Dünya Edebiyatı dersi 2018 programında VIII. yarıyılta, 2006

programında VI. yarıyılta verilen Türk Eğitim Tarihi dersi 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda IV. yarıyılta, 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda VI. yarıyılta verilen Yabancılara Türkçe Öğretimi dersi 2018 programında Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi olarak VIII. yarıyılta verilmiş, 2006 programında VII. yarıyılta yer alan Rehberlik dersi 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda Okullarda Rehberlik olarak VIII. yarıyılta verilmiş, 2006 programında VIII. yarıyılta yer alan Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi dersi 2018 programında VI. yarıyılta yer verilmiştir. I ve II. yarıyıllarda ise herhangi bir dersin yarıyılının değişmediği görülmektedir.

Ders içeriklerine baktığımızda 2006 programı ile benzerliklerin ve farklılıkların olduğu görülmektedir. 2. yarıyılta verilen genel kültür dersi Türk Dili II, 2006 programındaki Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersi ile benzer içerikler göstermektedir. Kaldırılan Yazılı Anlatım I ve II derslerinin içeriklerinin Türk Dili I dersi içeriğiyle bazı noktalarda kesiştiğini söylemek mümkündür. Bilgisayar I ve II derslerinin Bilişim Teknolojileri adı altında ve tek dönemde verildiği de belirtilebilir (Alver ve Aydın, 2019: 129).

2006 programında Etkili İletişim, Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri, Dil ve Kültür dersleri zorunluyken 2018 programında sırasıyla İnsan İlişkileri ve İletişim, Türkçe Ders Kitabı İncelemesi, Kültür ve Dil şeklinde seçmeli olarak verilmiştir.

2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda adı değişip ders içerikleri güncellenen dersler de mevcuttur. 2006 programında Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı dersi, 2018 programında Öğretim Teknolojileri zorunlu, Türkçe Öğretiminde Materyal Tasarımı seçmeli ders olarak verilmiştir. 2006 programında verilen Bilimsel Araştırma Yöntemleri dersi, 2018 programında Eğitimde Araştırma Yöntemleri adıyla yer almıştır (YÖK, 2018a: 17).

2018 programında Öğretmenlik Uygulaması 1 ve Öğretmenlik Uygulaması 2 dersleri önceki programda kaldırılan Okul deneyimi dersinin içeriğiyle birleştirilerek verilmiştir. Bu durum öğretmenlerin kuramsal bilgiyi uygulamaya aktarmalarına katkı sağlayacaktır (Çetin, Ünsal ve Hekimoğlu, 2021). Ancak Okul Deneyimi derslerinin kaldırılmasıyla öğretmen adayları okulu tanımadan uygulamaya başlayacaklardır (Aykaç ve Stebler, 2019: 118).

2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda verilen seçmeli dersler “Meslek Bilgisi Seçmeli Dersleri (MB), Genel Kültür Seçmeli Dersleri (GK), Alan Eğitimi Seçmeli Dersleri (AE)” şeklinde üç gruba ayrılmıştır. 2018 programında 22 meslek bilgisi, 16 genel kültür ve 14 alan eğitimi seçmeli dersi bulunmaktadır. Bu dersler şu şekildedir:

Meslek Bilgisi Seçmeli Dersleri (MB): Açık ve Uzaktan Öğrenme, Çocuk Psikolojisi, Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu, Eğitim Hukuku, Eğitim Antropolojisi, Eğitim Tarihi, Eğitimde Drama, Eğitimde Program Dışı Etkinlikler, Eğitimde Program Geliştirme, Eğitimde Proje Hazırlama, Eleştirel ve Analitik Düşünme, Hastanede Yatan Çocukların Eğitimi, Kapsayıcı Eğitim, Karakter ve Değer Eğitimi, Karşılaştırmalı Eğitim, Mikro Öğretim, Müze Eğitimi, Okul Dışı Öğrenme Ortamları, Öğrenme Güçlüğü, Öğretimi Bireyselleştirme ve Uyarlama, Sürdürülebilir Kalkınma ve Eğitim, Yetişkin Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme (YÖK, 2018b: 15-19).

Genel Kültür Seçmeli Dersleri (GK): Bağımlılık ve Bağımlılıkla Mücadele, Beslenme ve Sağlık, Bilim Tarihi ve Felsefesi, Bilim ve Araştırma Etiği, Ekonomi ve Girişimcilik, Geleneksel Türk El Sanatları, İnsan Hakları ve Demokrasi Eğitimi, İnsan İlişkileri ve İletişim, Kariyer Planlama ve Geliştirme, Kültür ve Dil, Mesleki İngilizce, Sanat ve Estetik, Türk Halk Oyunları, Türk İşaret Dili, Türk Sanat Tarihi, Türk Musikisi'dir (YÖK, 2018b: 20-23).

Alan Eğitimi Seçmeli Dersleri (AE): Anlam Bilimi, Dil Edinimi, Eleştirel Okuma, İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi, İlk Okuma Yazma Öğretimi, Kelime Öğretimi, Medya Okuryazarlığı, Ses Eğitimi ve Diksiyon, Sınıf İçi Öğrenmelerin Değerlendirilmesi, Türkçe Ders Kitabı İncelemesi, Türkçe Öğretimi Tarihi, Türkçe Öğretiminde Materyal Tasarımı, Türkçe Öğretiminde Sınav Hazırlama ve Değerlendirme, Yaratıcı Yazma'dır (YÖK, 2018b: 24-26).

2018 programında 1 ve 2. yarıyıllarda seçmeli derslere yer verilmemiştir. Diğer yarıyıllarda seçmeli dersler dengeli bir şekilde verilmiştir. Toplam 16 seçmeli ders bulunmaktadır. Bunların 6'sı meslek bilgisi, 4'ü genel kültür, 6'sı ise alan eğitimi seçmeli dersleridir. Bu derslerden Seçmeli 1 (MB), Seçmeli 1 (GK) 3. yarıyıl; Seçmeli 2 (MB), Seçmeli 2 (GK), Seçmeli 1 (AE) 4. yarıyıl; Seçmeli 3 (MB), Seçmeli 3 (GK), Seçmeli 2 (AE) 5. yarıyıl; Seçmeli 4 (MB), Seçmeli 4

(GK), Seçmeli 3 (AE) 6. yarıyıda; Seçmeli 5 (MB), Seçmeli 4 (AE), Seçmeli 5 (AE) 7. yarıyıda; Seçmeli 6 (MB), Seçmeli 6 (AE) dersleri ise 8. yarıyıda verildiği görölmektedir. Genel költür, meslek bilgisi ve alan eğitimi alanında yer alan tüm seçmeli dersler 2 saat teori, 2 kredi olarak belirlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

3. 1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma, 1997 sonrası YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programlarını ve MEB Türkçe dersi öğretim programlarını eş güdümlülük açısından karşılaştırdığı için nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Karataş, 2015: 63). Nitel çalışmada önemli olan bağlamı anlama, içeriği yorumlama ve analitik genelleme yapmaktır. Nitel araştırma esnek yapısı nedeniyle araştırma tasarımının oluşturulması ve araştırmanın gerçekleştirilmesi sürecinde kolaylık sağlar (Karataş, 2017: 72). Nitel çalışma aşamaları: araştırma probleminin belirlenmesi, kuramsal çerçevenin oluşturulması, soruların yazılması, veri kaynağının belirlenmesi, araştırmacının rolünün belirlenmesi, veri toplama araçlarının geliştirilmesi, verilerin toplanması, analiz edilmesi ve yorumlanması son olarak da sonuçların sınıflandırılması ve analitik genellemelere ulaşılmasıdır (Karataş, 2017: 73-75).

Araştırma yöntemi olarak durum yöntemi kullanılmıştır. Veriler doküman incelemesi yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin analizi, içerik analizi ile yapılmıştır.

Durum çalışması; araştırmacının zaman içerisinde sınırlandırılmış bir veya birkaç durumu çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, görsel-işitseller, dokümanlar, raporlar) ile derinlemesine incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır (Okumuş ve Subaşı, 2017: 420). 1997 sonrası oluşturulan YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları ve MEB Türkçe dersi öğretim programları tespit edilmiş, programların benzerlikleri farklılıkları incelenerek eş güdümlülüğü sorgulanmıştır.

3. 2. VERİ KAYNAĞI

Araştırmanın veri kaynağını;

1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı,

2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı,

2011 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı,

2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı ve

1997 İlköğretim Okulu Türkçe Eğitimi Yazı Dersi Öğretim Programı,

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı,

2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı,

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı,

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı,

2019 Türkçe Dersi Öğretim Programı oluşturmaktadır.

Araştırma çerçevesinde 1997, 2006, 2011, 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programları ve 1997 İlköğretim Okulu Türkçe Eğitimi Yazı Dersi Öğretim Programı, 2006, 2015, 2017, 2018, 2019 Türkçe Dersi Öğretim Programları dikkate alınmış ve incelenmiştir.

3. 3. VERİ TOPLAMA TEKNİĞİ

Çalışmada veriler doküman incelemesi ile toplanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen konular hakkında bilgi içeren belgelerle veri sağlama tekniği ve analiz yöntemidir (Karataş, 2015: 72). Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir (Karataş, 2017: 77-78). Doküman incelemesi genel olarak beş aşamadan oluşturmaktadır: 1. dokümanlara ulaşma, 2. özgünlüğü (orijinallik) kontrol etme, 3. dokümanları anlama, 4. veriyi analiz etme, 5. veriyi kullanma (Eyüp, 2008: 31).

Çalışmada öncelikle kullanılacak YÖK ve MEB programları tespit edilmiştir. Tespit edilen programlar, YÖK'ün ve MEB'in resmi dokümanlarıdır. Edinilen dokümanlar, benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırılarak incelenmiştir.

3. 4. VERİLERİN ANALİZİ

Yapılan araştırmada veriler, içerik analizi ile incelenmiştir. İçerik analizinde asıl amaç birinci aşamada temalandırıp, ikinci aşamada anlamlandırdığımız veriyi son aşamada karşılaştırmalı olarak araştırmacının kendi yorumlarını da dâhil ederek yorumlamasıdır. İçerik analizinde amaç, katılımcıların görüşleri, dosya ve belge incelemesi yoluyla elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Karataş, 2015: 74). İçerik analizinde görüşme, gözlem veya dokümanlar yoluyla elde edilen nitel araştırma verileri dört aşamada analiz edilir: verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması (Karataş, 2015: 80).

Bu çalışmada öncelikle 1997 sonrası oluşturulan YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları ve MEB Türkçe dersi öğretim programları tespit edilmiştir. Daha sonra her iki kurumun oluşturduğu programlar incelenmiş, ilgili literatür okunarak verilere ulaşılmıştır. Veriler, karşılaştırılarak bulgulara ulaşılmıştır. Programlar; yılları, ders içerikleri, güncellenme gerekçeleri, alan eğitimi dersleri, öğretmen adaylarının staj süreleri bakımından karşılaştırılmıştır. Verilerin analizinde Microsoft Excel, Microsoft Word programları kullanılmıştır.

Nitel araştırmada geçerlik ölçme aracının ölçmeyi amaçladığı olguyu doğru ölçmesi ile yakından ilişkilidir (Karataş, 2015: 76). Araştırmanın veri kaynaklarını; YÖK, MEB ve üniversitelerin resmi dokümanları oluşturmaktadır. Bu durum çalışmanın iç geçerliliğini artırmaktadır.

Dış geçerlik, elde edilen sonuçların benzer gruplara ya da ortamlara aktarılabilirliği ve araştırma sonuçlarının genellenebilirliğine ilişkindir (Karataş, 2015: 77). Araştırma sonuçlarının tekrar edilebilirliği, güvenilirlik kavramıyla ilişkilidir. Dış güvenirliliğin sağlanması için araştırmanın şeffaf bir şekilde rapor edilmesi, katılımcıların ve diğer veri kaynaklarının açık bir şekilde belirtilmiş olması gereklidir (Baltacı, 2019: 381). Araştırmada veri kaynaklarının açık bir şekilde ifade edilerek araştırmanın dış geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma bulgularının kuramsal çerçeve ve veri kaynaklarıyla uyumlu olması, sonuçların benzer çalışmalarla desteklenmesi araştırmanın güvenirliliğine katkı sağlamaktadır. Çalışmanın yöntem bölümünde araştırma modeli ve yönteminin, veri toplama tekniğinin, veri analizinin açıklanmasının dış güvenirliliğini artırdığı

düşünülmektedir. İç güvenirlik, yapılan çalışmada örneklemin yeterli büyüklükte seçilmesi, birden çok araştırmacı ile konunun ele alınması, daha çok kaynak ve görüşe başvurulması, elde edilen verilerin iyi bir şekilde saklanması çalışılan ortamın ve araştırmacının konumunun tam olarak belirtilmesi ve çalışmanın tarafsız bir şekilde yapılması olarak değerlendirilir (Karataş, 2015: 84). Yapılan araştırmanın tarafsız ele alınması, araştırma süresince çeşitli kaynaklara başvurulması çalışmanın iç güvenirliliğine katkı sağlamaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

4. 1. YÖK TÜRKÇE ÖĞRETMENLİĞİ LİSANS PROGRAMI VE MEB TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN EŞ GÜDÜMLÜLÜK AÇISINDAN İNCELENMESİ

4. 1. 1. YÖK ve MEB Programlarının Yıllara Göre Karşılaştırılması

Tablo 16. YÖK ve MEB Programlarının Yıllara Göre Karşılaştırılması

YÖK Türkçe Öğretmenliği Lisans Programları	MEB Türkçe Dersi Öğretim Programları
	1929
	1931-1932
	1938
	1949
	1962
	1981
1997	1997
2006	2006
2011	2015
	2017
2018	2018
	2019

Tablodaki MEB Öğretim Programları, yalnızca ortaokullar Türkçe dersi için planlanan programlardır. 1340 (1924) Lise Birinci Devre Müfredat Programı, Lise Müfredat Programlarının Esbâb-ı Mûcibe Lâyihası programları, araştırma kapsamı gereği cumhuriyet sonrası programlar inceleneceği için incelemeye dâhil edilmemiştir.

2006 ve 2018 yıllarında yapılandırılan programlar dışında her iki kurumun da programlarının yıllarında eş güdümlülük görülmemiştir. 1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı mevcuttur ancak 1997 yılında oluşturulan MEB İlköğretim Okulu

Türkçe Eğitimi Yazı Dersi Öğretim Programı yazma becerisi için geliştirilmiş bir programdır. Bu yüzden eş güdümlülüğü sorgulanmamıştır. İlköğretim (birinci ve ikinci kademe) Türkçe dersi için hazırlanan 1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitimi Programı mevcuttur ancak çalışma kapsamından dolayı bu program incelenmemiştir. Programların yenilenmesi farklı yıllarda gerçekleştirilmiş, öğretim programlarının lisans programlarına göre daha sık yenilendiği belirlenmiştir.

4. 1. 2. Programların Güncellenme Gerekçeleri

Öğretmen yetiştirme programlarında 1997, 2006, 2009 ve 2018 yıllarında program güncelleme çalışmaları gerçekleştirilmiştir.

Tablo 17. YÖK programların güncellenme gerekçeleri

YÖK	Yıllar	Güncellenme Gerekçeleri
1997		Ana ve yan dal uygulaması.
2006		Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulaması.
		Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulaması.
		2003-2004 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından, ilköğretim programlarında yapılan değişiklikler.
		Yapılan akademik etkinliklerde, öğretmen yetiştirme programlarının; çağımızın gerektirdiği bilgi ve becerilere sahip öğretmenler yetiştirmedeki yeterliliklerinin tartışılması.
		Avrupa Yükseköğretim Alanı lisans programlarından beklenen öğrenme çıktılarını tanımlamak, bu çıktılara ulaşmak için öğretilmesi gereken konular, süre ve yöntemleri belirlemek ve öğrenme çıktılarını aynı yöntemlerle ölçüp değerlendirmek amacını taşımaktadır.
		Eski programın aksayan yönleri.
		1997'deki yapılandırmada kaldırılan bazı genel kültür derslerinin oranı artırılması, lisans programlarında yer alan toplam ortak derslerin dışında yaklaşık %25 oranındaki dersleri belirleme yetkisinin üniversitelere verilmesi ve bu derslerin oranının kısmi olarak artırılması.
2012-2013		4+4+4 12 yıllık kesintisiz eğitim.
2018		Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri.
		Öğretmen Strateji Belgesi (2017-2023) (öğretmenlikle ilgili yeni yeterlikler, yeni hedefler ve beklentiler).
		Kalkınma Planı (2014-2018), MEB'in Stratejik Planı (2015-2019)
		Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi.
		Avrupa yükseköğretim alanında Bologna sürecine uyum, kalite ve akreditasyon çalışmaları, aynı alanda eğitim veren lisans programları için çekirdek programlar oluşturma, %25 oranında seçmeli derslere yer verilmesi ve seçmeli ders havuzlarının oluşturulmasının ihtiyaç haline gelmesi.
		Alan eğitimine yönelik derslerle öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin yeniden oluşturulması ve programlarda bunlara ağırlık verilmesi, öğretmenlik uygulamalarının daha geniş bir zamana yayılması ve daha yapılandırılmış bir biçimde gerçekleştirilmesi.

Millî Eğitim Bakanlığının yeniden hazırlayarak uygulamaya koyduğu ders programlarıyla uyumlu hale getirilmesi.

Yapılan değerlendirmeler sonucu, alan eğitimine yönelik derslerle öğretmenlik meslek bilgisi derslerinin yeniden oluşturulması ve programlarda bunlara ağırlık verilmesi, öğretmenlik uygulamalarının daha geniş bir zamana yayılması ve daha yapılandırılmış bir biçimde gerçekleştirilmesi.

Tablo 18. MEB programların güncellenme gerekçeleri

MEB	Yıllar	Güncellenme Gerekçeleri
2006		Yapılandırmacı Yaklaşım
2012-2013		Sekiz yıllık zorunlu ilköğretim uygulaması
2016-2017		4+4+4 12 yıllık kesintisiz eğitim
		Öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilik ve gelişmeler doğrultusunda çağın gereklilikleri, ferdin ve toplumun değişen ihtiyaçları
		Değerler ve değer eğitimi
		Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi
		Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi.
		21. yüzyıl becerileri
		Kalkınma Planları, 64. Hükümet Programı Eylem Planı (130 ve 132 numaralı Eylemler), 65. Hükümet Programı (2017 yılı Orta Vadeli Program), 2014-2019 MEB Stratejik Planı, OECD Eğitim Raporları

Tabloya baktığımızda programlar çeşitli sebeplerle yenilenmişlerdir. MEB öğretim programları daha çok eğitim sistemindeki değişiklikler, öğrenme öğretme teori ve yaklaşımlarındaki yenilikler, çağın gereklilikleri, ferdin ve toplumun değişen ihtiyaçları nedeniyle yenilenmişlerdir. 2017 yılından itibaren ise değerler eğitimi ve Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi programların değişmesinde etkin rol oynamıştır. YÖK programlarına baktığımızda eğitim sistemindeki değişiklikler lisans programlarının da güncellenmelerini zorunlu kılmıştır. 2007 yılında YÖK’ün yayınladığı Eğitim Fakültesi Lisans Programları yayınında lisans programlarının uygulanması ile ilgili esaslarda “ders programlarının uygulanmasında, yeni ilköğretim programlarının yapılandırmacı bir felsefesinin gereği olarak, önce deneyim ve yaşantılardan yola çıkılması, daha sonra kavram ve tanımlamalara ulaşılması” ve “ders konularının Millî Eğitim Bakanlığının ilgili kademe için hazırladığı ders programları ile ilişkilendirilmesi” gerektiği belirtilmiştir (YÖK, 2007b: 66). Programların güncellenme gerekçelerine bakıldığında 2018 yılına kadar Yükseköğretim Kurulunun

programların güncellenme gerekçelerini açıklarken eğitim sistemindeki değişiklikler ve öğretim programlarının yenilenmesi dışında Millî Eğitim Bakanlığına yeterli atıfta bulunmadığı görülmüştür. YÖK, Haziran 2007 tarihli Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları adlı yayınında Eğitim Fakülteleri Program Geliştirme Çalıştay'ının Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı ile İlköğretim Genel Müdürü'nün katılımıyla gerçekleştirildiği ifade edilmiştir (YÖK, 2007a: 7). 2018 yılına kadar yapılan programların güncellenme gerekçelerinde ciddi bir iş birliğinin yapılmadığı düşünülmektedir. 2018 yılında MEB 2017 yılında yayınladığı öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri ve öğretmen strateji belgesi program güncellenirken dikkate alınmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının yeniden hazırlayarak uygulamaya koyduğu ders programlarıyla uyumlu hale getirilmesi ifadesine yer verilmiş ve Millî Eğitim Bakanlığından görüş alındığı açıklanmıştır. Tüm bunlara rağmen özellikle 2018 programında yapılan güncellenmelerin MEB öğretim programlarını uygulamada öğretmen adaylarına yeterince yetkinlik kazandıracak şekilde yapılandırılmadığı düşünülmektedir.

4. 1. 3. Lisans Programlarındaki Derslerinin Öğretim Programına Etkisi

4. 1. 3. 1. Alan Eğitimi Derslerinin Öğretim Programına Etkisi

Tablo 19. 1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda Yarıyıllara Göre Zorunlu Alan Eğitimi Derslerinin Gösterimi

1.Yarıyıl				2.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K	Dersin Adı	T	U	K
Türk Dilbilgisi I: Ses Bilgisi	2	0	2	Türk Dilbilgisi I: Şekil Bilgisi	2	0	2
Osmanlı Türkçesi I	2	0	2	Osmanlı Türkçesi II	2	0	2
Edebiyat Bilgi ve Teorileri	3	0	3	Yazılı Anlatım II	2	0	2
Yazılı Anlatım I	2	0	2				
3.Yarıyıl				4.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K	Dersin Adı	T	U	K
Türk Dilbilgisi III: Kelime Bilgisi	2	0	2	Türk Dilbilgisi IV: Cümle Bilgisi	2	0	2
Eski Türk Edebiyatı I	2	0	2	Eski Türk Edebiyatı II	2	0	2
Yeni Türk Edebiyatı I	2	0	2	Yeni Türk Edebiyatı II	2	0	2
Sözlü Anlatım	2	0	2	Anlama Teknikleri: Okuma ve Dinleme	2	0	2
				Dil ve Kültür	2	0	2

5.Yarıyıl				6.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K	Dersin Adı	T	U	K
Eski Türkçe ve Metin İncelemeleri	2	0	2	Orta Türkçe ve Metin İncelemeleri	2	0	2
Konuşma ve Yazma Eğitimi	2	2	3	Çağdaş Türk Edebiyatı	3	0	3
Metin Bilgisi	2	0	2	Çocuk Edebiyatı	3	0	3
Yeni Türk Edebiyatı III	2	0	2				
Türk Halk Edebiyatı	3	0	3				

7.Yarıyıl				8.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K	Dersin Adı	T	U	K
Yaşayan Türk Lehçeleri	2	0	2	Türkiye Türkçesi	2	0	2
Tiyatro ve Canlandırma	3	2	3				
Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi	2	2	3				

Programda seçmeli dersler hariç alan eğitimi derslerinde 60 teorik, 6 uygulama, 63 kredi verilmiştir. Programda yan alan sosyal bilgiler derslerinin yer alması, alan eğitimi derslerini sınırlandırmıştır. Programda 4. yarıyıl “Dinleme ve Okuma Eğitimi”, 5. yarıyıl “Konuşma ve Yazma Eğitimi” dersleri verilmiştir. Ancak bu derslerin birleştirilip verilmesi “Dinleme ve Okuma Eğitimi” derslerinde uygulama ders saatine yer verilmemesi öğretmen adaylarının alan eğitimi yönünden yetersiz olacağı düşünülmektedir. Programda 7. yarıyıl “Tiyatro ve Canlandırma” ve “Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi” derslerinin uygulama ders saatlerinin bulunması programın olumlu yönlerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 20. 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı’nda Yarıyıllara Göre Alan Eğitimi Derslerinin Gösterimi

1.Yarıyıl				2.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K	Dersin Adı	T	U	K
Yazı Yazma Teknikleri	1	2	2	Türk Dil Bilgisi II: Şekil Bilgisi	2	0	2
Türk Dil Bilgisi I: Ses Bilgisi	2	0	2	Edebiyat Bilgi ve Kuramları II	2	0	2
Edebiyat Bilgi ve Kuramları I	2	0	2	Yazılı Anlatım II	2	0	2
Yazılı Anlatım I	2	0	2	Sözlü Anlatım II	2	0	2
Sözlü Anlatım I	2	0	2	Osmanlı Türkçesi II	2	0	2
Osmanlı Türkçesi	2	0	2				

3.Yarıyıl					4.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K		Dersin Adı	T	U	K
Türk Dil Bilgisi	2	0	2		Türk Dil Bilgisi	3	0	3
III: Sözcük Bilgisi					IV: Cümle Bilgisi			
Türk Halk	2	0	2		Türk Halk	2	0	2
Edebiyatı I					Edebiyatı II			
Eski Türk	2	0	2		Eski Türk	2	0	2
Edebiyatı I					Edebiyatı II			
Yeni Türk	2	0	2		Yeni Türk	2	0	2
Edebiyatı I					Edebiyatı II			
					Genel Dilbilimi	3	0	3
5.Yarıyıl					6.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K		Dersin Adı	T	U	K
Anlama Teknikleri	2	2	3		Anlatma Teknikleri	2	2	3
I: Okuma Eğitimi					I: Konuşma Eğitimi			
Anlama Teknikleri	2	2	3		Anlatma Teknikleri	2	2	3
II: Dinleme Eğitimi					II: Yazma Eğitimi			
Çocuk Edebiyatı	2	0	2		Yabancılarla	2	0	2
Dünya Edebiyatı	3	0	3		Türkçe Öğretimi			
					Özel Öğretim	2	2	3
					Yöntemleri II			
7.Yarıyıl					8.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K		Dersin Adı	T	U	K
Tiyatro ve Drama Uygulamaları	2	2	3		Seçmeli II	3	0	3
Türkçe Ders Kitabı İncelemeleri	2	0	2		Seçmeli III	2	0	2

2006 programına baktığımızda uygulama ders saatinin 14 olması yetersiz olarak değerlendirilmektedir. Anlama Teknikleri: Okuma Eğitimi I, Anlama Teknikleri: Dinleme Eğitimi II, Anlatma Teknikleri: Konuşma Eğitimi I, Anlatma Teknikleri: Yazma Eğitimi II ile Tiyatro ve Drama Uygulamaları derslerinin 2 saat uygulaması bulunmaktadır. Ancak Anlama Teknikleri: Okuma Eğitimi I, Anlama Teknikleri: Dinleme Eğitimi II, Anlatma Teknikleri: Konuşma Eğitimi I, Anlatma Teknikleri: Yazma Eğitimi II derslerinin 5 ve 6. yarıyıllarda yoğunlaştırılması ve 2’şer saat uygulamalarının bulunması programın olumsuz bir yönü olarak değerlendirilmektedir. 6. yarıyıl da yer alan “Özel Öğretim Yöntemleri II” dersinin uygulama ders saatinin bulunması öğretmen adaylarının dört temel dil becerisini

geliştirdiği düşünülmektedir. Kurdayıoğlu ve Tüzel'in (2008) yaptığı araştırmalarda 2006-2007 Türkçe öğretmenliği lisans programlarında MEB tarafından belirlenen Türkçe öğretmenliği yeterliliklerinin alan ve alan eğitime yönelik derslerde %48'inin ve alan derslerinin %12'sinin ancak karşılanabildiği saptanmıştır (Aykaç ve Stebler, 2019: 118). Bu durum programın alan yeterliliğini sağlamada yeterli olamayacağını göstermektedir.

2011 programı 2006 programıyla benzerdir. Anlama Teknikleri: Okuma Eğitimi I, Anlama Teknikleri: Dinleme Eğitimi II, Anlatma Teknikleri: Konuşma Eğitimi I, Anlatma Teknikleri: Yazma Eğitimi II ile Tiyatro ve Drama Uygulamaları derslerinin 2 saat uygulaması bulunmaktadır. 2006 programındaki durum bu program içinde söylenebilir.

Tablo 21. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda Yarıyıllara Göre Alan Eğitimi Derslerinin Gösterimi

1.Yarıyıl				2.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K	Dersin Adı	T	U	K
Edebiyat Bilgi ve Kuramları 1	2	0	2	Edebiyat Bilgi ve Kuramları 1	2	0	2
Osmanlı Türkçesi 1	2	0	2	Osmanlı Türkçesi 2	2	0	2
Türk Dil Bilgisi 1	2	0	2	Türk Dil Bilgisi 2	2	0	2
				Dil Eğitiminin Temel Kavramları	2	0	2
3.Yarıyıl				4.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K	Dersin Adı	T	U	K
Çocuk Edebiyatı	3	0	2	Seçmeli 1	3	0	2
Türkçe Öğrenme ve Öğretim Yaklaşımları	2	0	2	Türkçe Öğretim Programları	2	0	2
Türk Halk Edebiyatı 1	2	0	2	Türk Halk Edebiyatı 2	2	0	2
Yeni Türk Edebiyatı 1	2	0	2	Yeni Türk Edebiyatı 2	2	0	2
Türk Dil Bilgisi 3	2	0	2	Türk Dil Bilgisi 4	2	0	2
Eski Türk Edebiyatı 1	2	0	2	Eski Türk Edebiyatı 2	2	0	2
5.Yarıyıl				6.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K	Dersin Adı	T	U	K
Seçmeli 2	2	0	2	Seçmeli 3	3	0	2
Dinleme Eğitimi	3	0	3	Yazma Eğitimi	3	0	3
Okuma Eğitimi	3	0	3	Konuşma Eğitimi	3	0	3
Dilbilimi	2	0	2	Metindilbilim	2	0	2

7.Yarıyıl				8.Yarıyıl			
Dersin Adı	T	U	K	Dersin Adı	T	U	K
Seçmeli 4	2	0	2	Seçmeli 6	2	0	2
Seçmeli 5	2	0	2	Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi	3	0	3
Dil Bilgisi Öğretimi	2	0	2	Dünya Edebiyatı	2	0	2
Tiyatro ve Drama Uygulamaları	2	0	2				

2018 YÖK Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda uygulama saatleri azaltılmış, alan eğitimi derslerinin uygulamaları ise tamamen kaldırılmıştır. Alan eğitimi dersleri olan Okuma Eğitimi, Dinleme Eğitimi, Konuşma Eğitimi, Yazma Eğitimi, Tiyatro ve Drama Uygulamaları derslerinin uygulamaları kaldırılmış; teorik ders saatleri artırılmıştır. Bu durum 2018 MEB Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın uygulanması aşamasında sorunlara neden olabilecektir. Türkçe dersi öğretim programlarının temelinde dört temel dil becerisi dinleme, okuma, konuşma ve yazma vardır. Kazanımlar bu öğrenme alanlarının altında yapılandırılmasına rağmen 2018 lisans programında uygulama ders saatlerine yer verilmemiştir. 2018 programında 7. yarıyılta verilen “(AE) Dil Bilgisi Öğretimi” dersinin uygulama ders saati 0'dır. Türkçe öğretim programlarında yer alan dil bilgisi kazanımlarının gerçekleştirilmesinde sorunlara sebep olabilecektir. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda “(AE) Türkçe Öğretim Programları” dersi, 4. yarıyılta verilmiştir. Bu dersin uygulama ders saati ise 0'dır. Ancak Türkçe öğretmen adayları mesleğe başladıklarında Türkçe öğretim programlarını uygulayacaktır. Buna bağlı olarak “Türkçe Öğretim Programları” dersinin son yarıyıllarda ve uygulamalı olarak öğretimi yapılmalıdır. Ders saatlerindeki uygulamanın azaltılması, nitelikli öğretmen yetiştirme açısından programın niteliğini etkileyebilecek en önemli sorunlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır (Aykaç ve Stebler, 2019: 135). Öğretmen adayları, hizmete başladıklarında dört temel dil becerisi üzerine kurulu öğretim programını bu alanda deneyim elde edemediğinden uygulayacaklardır.

4. 1. 3. 2. Meslek Bilgisi Derslerinin Öğretim Programlarına Etkisi

Tablo 22. 1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Öğretmenlik Formasyon Derslerinin Yarıyıllara Göre Gösterimi

Yarıyıl	Dersin Adı	T	U	K
1	Öğretmenlik Mesleğine Giriş	3	0	3
2	Okul Deneyimi I	1	4	3
3	Gelişim ve Öğrenme	3	0	3
4	Öğretimde Planlama ve Değerlendirme	3	2	4
5	Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme	2	2	3
6	Sınıf Yönetimi	2	2	3
6	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3
7	Özel Öğretim Yöntemleri II	2	2	3
7	Okul Deneyimi II	1	4	3
8	Rehberlik	3	0	3
8	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5

1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda 24 teori, 24 uygulama, 36 kredi bulunmaktadır. Programda tüm yarıyıllarda öğretmenlik formasyon derslerine yer verilmiştir. Programda öğretmenlerin hizmet öncesi staj olanağı bulduğu 2. yarıyıl "Okul Deneyimi I", 7. yarıyıl "Okul Deneyimi II" ve 8. yarıyıl "Öğretmenlik Uygulaması" derslerine yer verilmiştir. Ancak "Öğretmenlik Uygulaması" dersinin son yarıyıl tek ders olarak verilmesi öğretmenlerin yeterince tecrübe edinmemesine neden olacağı düşünülmektedir. "Okul Deneyimi I" dersinin öğretmen adaylarının yeteri kadar teorik bilgiyi edinmeden görmeleri, programın olumsuz yönü olarak değerlendirilmektedir.

Tablo 23. 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerinin Yarıyıllara Göre Gösterimi

Yarıyıl	Dersin Adı	T	U	K
1	Eğitim Bilimine Giriş	3	0	3
2	Eğitim Psikolojisi	3	0	3
3	Eğitim İlke ve Yöntemleri	3	0	3
4	Eğitim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı	2	2	3
5	Özel Öğretim Yöntemleri I	2	2	3
5	Sınıf Yönetimi	2	0	2
6	Ölçme ve Değerlendirme	3	0	3
7	Okul Deneyimi	1	4	3
7	Rehberlik	3	0	3
7	Özel Eğitim	2	0	2
8	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2
8	Öğretmenlik Uygulaması	2	6	5

2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda meslek bilgisi derslerinde 28 teori, 14 uygulama, 35 kredi bulunmaktadır. Programda tüm yarıyıllarda meslek bilgisi

derslerine yer verilmiştir. “Okul deneyimi” ve “Öğretmenlik Uygulaması” derslerinin uygulama saatlerinin az olması ve bu derslerin son senede verilmesi, öğretmen adaylarının tecrübe edinmelerinde yetersiz olacağı söylenebilir.

2011 programı 2006 programıyla aynıdır. 2011 programının bazı derslerin kredi sayılarında farklılık mevcuttur. Ayrıca 2011 programında 1. yarıyla “Üniversite Yaşamına Geçiş” dersi eklenmiştir.

Tablo 24. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Meslek Bilgisi Derslerinin Yarıyllara Göre Gösterimi

Yarıyıl	Dersin Adı	T	U	K
1	Eğitime Giriş	2	0	2
1	Eğitim Felsefesi	2	0	2
2	Eğitim Psikolojisi	2	0	2
2	Eğitim Sosyolojisi	2	0	2
3	Öğretim Teknolojileri	2	0	2
3	Öğretim İlke ve Yöntemleri	2	0	2
3	Seçmeli 1	2	0	2
4	Türk Eğitim Tarihi	2	0	2
4	Eğitimde Araştırma Yöntemleri	2	0	2
4	Seçmeli 2	2	0	2
5	Sınıf Yönetimi	2	0	2
5	Eğitimde Ahlak ve Etik	2	0	2
5	Seçmeli 3	2	0	0
6	Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	2	0	2
6	Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi	2	0	2
6	Seçmeli 4	2	0	2
7	Öğretmenlik Uygulaması 1	2	6	5
7	Özel Eğitim ve Kaynaştırma	2	0	2
7	Seçmeli 5	2	0	2
8	Öğretmenlik Uygulaması 2	2	6	5
8	Okullarda Rehberlik	2	0	2
8	Seçmeli 6	2	0	2

2018 programında 2006 programındaki “Okul Deneyimi” dersi kaldırılmış, “Öğretmenlik Uygulaması 1” ve “Öğretmenlik Uygulaması 2” şeklinde 7. ve 8. yarıyıllarda verilmiştir. Aykaç ve Stebler (2019)’in 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programının Öğretim Elemanlarının Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi adlı çalışmada akademisyenler, okul uygulamalarının yalnızca son sınıfta olmasını program açısından olumsuzluk olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretim elemanları bu çalışmada öğretmenlik uygulama dersleri ve saatlerinin artırılması, okul deneyimi dersinin alt sınıflara alınması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir.

4. 1. 3. 3. Genel Kültür Derslerinin Öğretim Programlarına Etkisi

Tablo 25. 1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Genel Kültür Derslerinin Yarıyıllara Göre Gösterimi

Yarıyıl	Dersin Adı	T	U	K
1	Yabancı Dil I	3	0	3
1	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I	2	0	2
2	Yabancı Dil II	3	0	3
2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2
3	Bilgisayar	2	2	3

1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda 12 teori, 2 uygulama, 13 kredi bulunmaktadır. Programın, genel kültür derslerinde yeterli olmadığı değerlendirilmektedir. İlk üç yarıyıldan sonra genel kültür derslerine yer verilmemiştir.

Tablo 26. 2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Genel Kültür Derslerinin Yarıyıllara Göre Gösterimi

Yarıyıl	Dersin Adı	T	U	K
1	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi	2	0	2
1	Yabancı Dil I	3	0	3
2	Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi II	2	0	2
2	Yabancı Dil II	3	0	3
3	Bilimsel Araştırma Yöntemleri	2	0	2
3	Bilgisayar I	2	2	3
4	Bilgisayar II	2	2	3
4	Etkili İletişim	3	0	3
5	Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2
6	Türk Eğitim Tarihi	2	0	2
6	Uygarlık Tarihi	2	0	2
7	Seçmeli I	2	0	2
8	Dil ve Kültür	2	0	2
8	Seçmeli II	2	0	2

2006 Türkçe öğretmenliği Lisans Programı ve 2011 Türkçe öğretmenliği Lisans Programı'nda genel kültür derslerinde 30 teori, 6 uygulama, 33 kredi bulunmaktadır. Programda tüm yarıyıllarda genel kültür derslerine yer verilmiştir. Programda “Bilgisayar I” ve “Bilgisayar II” derslerinde uygulama ders saatinin bulunması öğretmen adayları için olumlu olarak değerlendirilebilir.

Tablo 27. 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı Genel Kültür Derslerinin Yarıyıllara Göre Gösterimi

Yarıyıl	Dersin Adı	T	U	K
1	Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi 1	2	0	2
1	Yabancı Dil 1	2	0	2
1	Türk Dili 1	3	0	3
1	Bilişim Teknolojileri	3	0	3
2	Atatürk ilkeleri ve İnkılap Tarihi 2	2	0	2
2	Yabancı Dil 2	2	0	2
2	Türk Dili 2	3	0	3
3	Seçmeli 1	2	0	2
4	Seçmeli 2	2	0	2
5	Seçmeli 3	2	0	2
5	Topluma Hizmet Uygulamaları	1	2	2
6	Seçmeli 4	2	0	2

2018 programında genel kültür derslerinde 26 teorik, 2 uygulama ders saati bulunmaktadır. Genel kültür dersleri, son yarıyıllarda verilmemiştir. 2006 programında “Bilgisayar I” ve “Bilgisayar II” dersleri 2 saat uygulama şeklinde yer almıştır. 2018 programında Bilgisayar I” ve “Bilgisayar II” dersleri birleştirilerek “Bilişim Teknolojileri” dersi olarak verilmiş ve bu dersin 2’şer saat bulunan uygulama saatleri de kaldırılmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle öğretmen adayları için önemli sayılabilecek bu dersin uygulamasının kaldırılması, öğretim programlarının amaçlarını gerçekleştirmede öğretmenleri yetersiz kılacağı düşünülmektedir.

Programlar yenilenirken bazı derslerin kaldırıldığı bazı derslerin eklendiği görülmektedir. 2006 programında 5 ve 6. yarıyıllarda verilen “Özel Öğretim Yöntemleri I-II” dersinin 2018 programda kaldırıldığı görülmektedir. Ancak bu dersle öğretmen adayları alan eğitiminde aldıkları teorik bilgileri farklı yöntem ve tekniklerle uygulama alanı bulmaktaydılar. Bu durum dört temel dil becerileri üzerine kurulmuş öğretim programlarında yer alan kazanımların edinilmesini güçleştireceği düşünülmektedir (Alver ve Aydın, 2019).

2018 programında “Sözlü Anlatım I” ve “Sözlü Anlatım II ” derslerinin kaldırılması öğretim programlarındaki dinleme ve konuşma öğrenme alanlarındaki kazanımların gerçekleştirilmesini zorlaştıracak şekilde değerlendirilmektedir. Ayrıca programda “Yazılı Anlatım I” ve “Yazılı Anlatım II” dersleri de kaldırılmıştır. Bu dersler yerine Türk Dili 1-2 dersleri konulmuştur. Ancak bu dersler, kaldırılan derslerin içeriğini tam olarak karşılamadığı görülmüştür. Türkçe öğretmeni adaylarının yazma

becerisini kazandırabilmeleri için yazma becerilerinin güçlendirilmesi gerekmektedir (Çiftçi, 2011: 409).

4. 1. 4. Öğretmenlerin Hizmet Öncesi Eğitimdeki Staj Azlığı

1997 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda "Okul Deneyimi I" "Okul Deneyimi II" şeklinde 2. ve 7. yarıyıllarda verilmiştir. Bu ders, 1 teori, 4 uygulama, 3 krediden oluşmaktadır. "Öğretmenlik Uygulaması" dersi tek ders olarak son yarıyılta verilmiştir. Bu dersin 2 saat teori, 6 saat uygulama, 5 saat kredi bulunmaktadır. 2006 ve 2011 programlarında "Okul Deneyimi" ve "Öğretmenlik Uygulaması" dersleri 7. ve 8. yarıyıllarda verilmiştir.

2018 lisans programında "Okul Deneyimi" dersi çıkarılmış, "Öğretmenlik Uygulaması" derslerine ait içerikler birleştirilerek "Öğretmenlik Uygulaması 1" ve "Öğretmenlik Uygulaması 2" dersleri eklenmiştir. Bu dersler 7. ve 8. yarıyıllarda verilmektedir. Ancak bu durum öğretmenlerin hizmet öncesinde tecrübe edinmesini zorlaştırmaktadır. "Öğretmenlik Uygulaması" dersleri, hizmet öncesi öğretmen eğitiminde öğretmen adaylarının lisans öğrenimi boyunca öğrendiği teorik bilgileri sınıf ortamında uygulamaya dönüştürmesi açısından önemlidir (Yeşilyurt, 2010: 29).

Öğretmenlik uygulaması dersinde öğretmen adaylarından öğretmenlik mesleğinin yeterliklerini geliştirme, kendi alanının ders programını anlayabilme, kullandıkları ders kitapları ve diğer araç gereçleri kullanabilme, değerlendirebilme ve gerektiğinde ek öğretim malzemesi geliştirebilme, ölçme ve değerlendirme yapabilme ve son olarak çalışmalarını rehber öğretmeni, 31 üniversite uygulama dersi hocası ve gerekirse diğer stajyer arkadaşlarıyla paylaşarak kendilerini geliştirmeleri beklenmektedir (Yeşilyurt, 2010: 30-31). Bu dersler kısaca öğretmen adaylarına deneyim, tecrübe kazandırmakta ve lisans eğitimi süresince edindiği bilgileri sınıfta nasıl uygulayacağını göstermektedir. 20. Millî Eğitim Şûrası'nda alınan tavsiye kararlardan biri, öğretmen yetiştirme programlarında öğretmenlik uygulamalarının artırılması gerektiğidir (MEB, 2021: 11). Lisans eğitiminde öğretmen adaylarının kazandığı yeterlilikler, eğitimin niteliğinin artırılması açısından oldukça önemlidir (Yeşilyurt, 2010: 2). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması derslerinin uygulanma süresi, gelişmiş ülkelerin öğretmen yetiştirmedeki uygulamalarına bakıldığında sınırlı kalmaktadır (Yeşilyurt, 2010: 20).

SONUÇ VE ÖNERİLER

İnsanlar yaşamlarını sürdürebilmek, karşılaştıkları olayları anlamlandırmak ve açıklamak, sorunları çözebilmek için öğrenmeye ihtiyaç duymuşlardır. Öğretmen, “mesleği bilgi öğretmek olan kimse, hoca, muallim, muallime” olarak tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2011). Bir ülkenin kalkınmasında eğitimin rolü büyüktür. Eğitimin sisteminin temel unsuru öğretmenlerdir. Eğitim kalitesini, niteliğini artıracak olan nitelikli öğretmenlerdir. Eğitim sisteminin iyileştirilmesi öğretmenlerin niteliği ile doğru orantılıdır. Nitelikli bir öğretmenin yetişmesini sağlayacak olan unsurun başında öğretmenin aldığı eğitim gelmektedir. Bu eğitim lisans düzeyinde öğretmen yetiştirme programları ile gerçekleştirilir. Eğitim sisteminde nitelikli bireyler yetiştirmenin temeli, öğretmenlik mesleğinin yeterliklerini kazanmış nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesidir (Aykaç ve Stebler, 2019: 117). Öğretmen yetiştirme programlarının, çağın ve bireyin ihtiyaçlarına, bilimsel teknolojik gelişmelere cevap verecek şekilde yenilenmesi gerekir (Aykaç ve Stebler, 2019: 117). Öğretmen, öğretim programlarının amaçlarını gerçekleştirebilecek; alan eğitimi, meslek bilgisi ve genel kültür alanlarında donanımlı olacak şekilde yetiştirilmelidir.

Geçmişten günümüze öğretmen yetiştiren kurumlar değişiklik göstermiştir. Selçuklu Devleti’ndeki medrese ile başlamış, Osmanlı Devleti’ndeki medreseler ile devam etmiş, bunu dârümuallimînler, ilköğretmen okulları, yüksek öğretmen okulları, eğitim enstitüleri, köy enstitüleri, eğitim yüksekokulları ve son olarak da eğitim fakülteleri takip etmiştir. (Işık, 2019: 44). Öğretmen yetiştirmede köklü bir geçmişe sahip olan ülkemiz, diğer alanlarda olduğu gibi Türkçe öğretmeni yetiştirmek amacıyla da programlar geliştirilmiştir. Programlar, eğitim sistemini iyileştirme, bir önceki programdaki eksiklikleri giderme ve çağın değişimine uymak gayesiyle yeniden yapılandırılmıştır. Bunun yanı sıra çağın gerektirdiği becerileri öğrencilere kazandırmak öğretim programlarıyla mümkündür. Dört temel dil becerilerinin (dinleme/izleme, okuma, konuşma, yazma) geliştirilmesi ise Türkçe öğretim programları ile gerçekleşmektedir. Türkçe öğretimi, anlama ve anlatma becerilerine dayalı sistemli bir programla gerçekleştirilir. Türkçe dersi öğretim programları, bireylerin dil becerilerini geliştirerek etkili iletişim kurmalarını

hedeflemektedir. Türkçe dersi öğretim programı, öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri dinleme/izleme, konuşma, okuma ve yazma ile ilgili dil becerilerini ve zihinsel becerileri kazanmaları, bu becerileri kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmeleri, etkili iletişim kurmaları, Türkçe sevgisiyle, istek duyarak okuma ve yazma alışkanlığı edinmelerini sağlayacak şekilde bilgi, beceri ve değerleri içeren bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Türkçe dersi öğretim programı; dil becerilerinin ve yeterliliklerinin geliştirilmesini, diğer tüm alanlarda öğrenme, kişisel ve sosyal gelişme ile mesleki becerileri edinmenin ön şartı olarak kabul etmektedir (MEB, 2019: 8).

Araştırma, 1998 yılında YÖK'ün eğitim fakültelerini, birliği sağlamak amacıyla yeniden yapılandırılması sonucunda oluşturulan 1997 yılı sonrası Türkçe öğretmenliği lisans programları ve Türkçe dersi öğretim programlarının incelenmesi ile başlamıştır. Bu çalışmada, 1997 sonrası YÖK Türkçe öğretmenliği lisans programları ve MEB Türkçe dersi öğretim programlarının eş güdümlülük açısından incelenerek sorunlara dikkat çekilmeye çalışılmıştır.

İnceleme neticesinde, 2006 ve 2018 yıllarında yapılandırılan programlar dışında her iki kurumunda programlarının yıllarında eş güdümlülük gözetilmemiştir.

Programların güncellenme gerekçelerine bakıldığında 2018 yılına kadar Yükseköğretim Kurulu, programların güncellenme gerekçelerini açıklarken eğitim sistemindeki değişiklikler ve öğretim programlarının yenilenmesi dışında Millî Eğitim Bakanlığına yeterli atıfta bulunmadığı görülmüştür. YÖK, Haziran 2007 tarihli Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları adlı yayınında Eğitim Fakülteleri Program Geliştirme Çalıştayı'nın Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanı ile İlköğretim Genel Müdürü'nün katılımıyla gerçekleştirildiği ifade edilmiştir (YÖK, 2007a: 7). 2018 yılına kadar yapılan programların güncellenme gerekçelerinde ciddi bir iş birliğinin yapılmadığı düşünülmektedir. 2018 yılında MEB 2017 yılında yayınladığı öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri ve öğretmen strateji belgesi program güncellenirken dikkate alınmıştır. Millî Eğitim Bakanlığının yeniden hazırlayarak uygulamaya koyduğu ders programlarıyla uyumlu hale getirilmesi ifadesine yer verilmiş ve Millî Eğitim Bakanlığından görüş alındığı açıklanmıştır. Tüm bunlara rağmen özellikle 2018 programında yapılan güncellenmelerin MEB öğretim programlarını uygulamada

öğretmenlere yeterince yetkinlik kazandıracak şekilde yapılandırılmadığı düşünülmektedir.

2018 YÖK Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda alan dersleri uygulama saatlerinin kaldırılması, MEB Türkçe dersi öğretim programlarının uygulanmasında sorunlara yol açabileceği şeklinde değerlendirilmektedir. Bu nedenle uygulama saatlerinin artırılması önerilmiştir.

2006 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'ndaki Anlama Teknikleri 1: Okuma Eğitimi, Anlama Teknikleri 2: Dinleme Eğitimi, Anlatma Teknikleri 1: Konuşma Eğitimi, Anlatma Teknikleri 2: Yazma Eğitimi derslerinin 2'ser olan uygulama ders saatleri 2018 programında kaldırılmıştır. Sevim ve Şeref (2015), Türkçe Öğretmen Adaylarının Okuma Eğitimi Dersiyle İlgili Görüş ve Önerileri adlı çalışmasında, okuma eğitimi derslerinde uygulama etkinliklerine yeterince yer verilmediğini ifade etmişlerdir. Türkçe dersi öğretim programlarının temelinde ise dört temel dil becerisi dinleme, okuma, konuşma ve yazma vardır. Programda kazanımlar bu öğrenme alanlarına göre oluşturulmuştur. Öğretmen adaylarına bu alandaki uygulama eğitiminin verilmemesi öğretim programların hedeflerine ulaşmasında problemler oluşturacağı ön görülmektedir. Çoban (2010)'ın Türkçe Öğretmenliği Lisans Programlarının değerlendirilmesi adlı çalışmasında derslerin uygulama saatlerinin yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmış ve derslerin uygulama saatlerinin artırılması gerektiği önerilmiştir.

2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nda (AE) Türkçe Öğretim Programları dersi, 4. yarıyılta verilmiştir. Bu dersin uygulama ders saati ise 0'dır. Ancak Türkçe öğretmen adayları mesleğe başladıklarında Türkçe öğretim programlarını uygulayacaktır. Buna bağlı olarak Türkçe öğretim programları dersinin son yarıyıllarda ve uygulamalı olarak öğretimi yapılması önerilebilir. 2018 programında 7. yarıyılta verilen "(AE) Dil Bilgisi Öğretimi" dersinin uygulama ders saati 0'dır. Türkçe öğretim programlarında yer alan dil bilgisi kazanımlarının gerçekleştirilmesinde sorunlara sebep olabilecektir. 2006 programında 5 ve 6. yarıyıllarda verilen Özel Öğretim Yöntemleri I-II dersinin yenilenen programda kaldırıldığı görülmektedir. Ancak bu dersle öğretmen adayları alan eğitiminde aldıkları teorik bilgileri farklı yöntem ve tekniklerle uygulama alanı bulmaktaydılar.

Bu durum dört temel dil becerileri üzerine kurulmuş öğretim programlarında yer alan kazanımların edinilmesini güçleştirecektir (Alver ve Aydın, 2019).

Güncel lisans programında Okul Deneyimi dersi çıkarılmış, Öğretmenlik Uygulaması derslerine ait içerikler birleştirilerek Öğretmenlik Uygulaması 1 ve Öğretmenlik Uygulaması 2 dersleri eklenmiştir. Ancak bu derslerin yine son iki yarıyılta verilmesi öğretmenlerin hizmet öncesinde tecrübe edinmesini zorlaştıracığı düşünülmektedir. 20. Millî Eğitim Şûrası tavsiye kararlarına göre öğretmen yetiştirme programlarında öğretmenlik uygulamalarının faaliyetlerinin artırılması gerektiği ifade edilmiştir (MEB, 2021: 11). Öğretmenlik Uygulaması dersleri, hizmet öncesi öğretmen eğitiminde öğretmen adaylarının lisans öğrenimi boyunca öğrendiği teorik bilgileri sınıf ortamında uygulamaya dönüştürmesi açısından önemlidir (Yeşilyurt, 2010).

20. Millî Eğitim Şûrası (2021)'nda alınan tavsiye kararlarından biri, nitelikli öğretmen yetiştirmek için Millî Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler, ilgili kamu, özel ve sivil toplum kuruluşları arasında eş güdümün sağlanması, iş birliğinin artırılması ve disiplinler arası çalışmaların geliştirilmesi kararıdır. Bu çalışma sonucuna göre lisans programlarının ve öğretim programlarının işlevselliği için her iki kurumun da daha eş güdümlü çalışması gerektiği söylenebilir.

Çalışmanın sonuçları doğrultusunda önerileri şu şekilde sıralamak mümkündür:

Lisans programlarında alan eğitimi derslerinin uygulamalarına yer verilmelidir. Programlar kuramsal ağırlıklı yerine uygulama ağırlıklı olmalıdır.

Sözlü Anlatım I-II ve Özel Öğretim Yöntemleri I-II derslerine lisans programlarında tekrar yer verilmelidir.

Öğretmen yetiştirme programlarında Öğretmenlik Uygulaması derslerinin uygulamaları artırılmalı ve bu derse programda ilk iki yarıyıl hariç daha önceki yarıyıllarda yer verilmelidir.

Öğretmen yetiştirme programları ve öğretim programları yenilenirken Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu daha fazla ortak çalışmalarda bulunmalıdır.

Millî Eğitim Bakanlığı ve Yükseköğretim Kurulu arasında daha sıkı iş birliği olmalıdır. Her iki kurum da çalışmalarında eş güdümlülüğü artırmalıdır.

Çalışma neticesinde, LGS’de yer alan sözel mantık sorularına yönelik lisans programlarında herhangi bir derse yer verilmediği görülmüş, günümüzde ise öğretmenlerden bu sorulara yönelik konu anlatımı beklenir olmuştur. Bu nedenle lisans programlarında bu alana yönelik bir derse yer verilebilir ya da var olan bir ders içeriğinde gösterilebilir.

KAYNAKÇA

- Abazaoğlu, İ., Yıldırım, O. ve Yıldızhan, Y. (2016). Geçmişten Günümüze Türk Eğitim Sisteminde Öğretmen Yetiştirme. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, (4)6, 143-160.
- Akçay, A. ve Kardaş, M. N. (Editörler). (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programları*, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Alver, M. ve Aydın, E. (2019). Examination of the Restructured Turkish Teaching Undergraduate Program. *International Education Studies*, 12(11), 125-138.
- Alver, M. ve Bıçak, N. (2018). 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı'na İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 7(4), 2480-2501.
- Alver, M. ve Sancak, Ş. (2016). 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen/Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanı Görüşleri. *Turkish Studies*, 11(14), 31-60.
- Alver, Mehmet ve Aydın, Edanur (2019, Nisan). *The Twelfth International Congress of Educational Research. Yeniden Yapılandırılan Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı'nın İncelenmesi* [Özet]. XII. International Congress Of Educational Research sunulan bildiri, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Rize. Erişim adresi: http://www.eab.org.tr/eab/media/kitap/EAB_Kongre_Kitap_2019_Ozet.pdf
- Atatürk Üniversitesi: https://itunesu-assets.itunes.apple.com/apple-assets-us-std-000001/CobaltPublic/v4/39/f1/ff/39f1ffa2-04cb-608d1943c4f3462fc3e7/311-49367209463512631459_Do_.Dr._Hayri_ERTEN_Necmettin_E.__niv.__lah._Fak._KONYA_G_zlem_sonradan_gelen_son.pdf 8 Şubat 2022'de alınmıştır.
- Aydın, E. (2017). Türkçe Dersi Öğretim Programlarının (2015 ve 2017) Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 12(28), 41-66.
- Aykaç, N. ve Stebler, M. Z. (2019). 2018 Türkçe Öğretmenliği Lisans Programının Öğretim Elemanlarının Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 116-138.

- Ayrancı, B. ve Mutlu, H. H. (2017). 2006, 2015 ve 2017 Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırılması. *International Journal of Language Academy*, 119(130), 165-176.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(1), 1-9.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır ?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Barası, M. (2020). 2018 Ortaokul Türkçe Dersi Öğretim Programının 21. Yüzyıl Becerileri Açısından İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Baskan, G. A. (2001). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-25.
- Bulut, K. (2019). 2006 ve 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 24(3), 862-881.
- Çetin, A., Ünsal, S. ve Hekimoğlu, E. (2021). 2018-2019 Öğretim Yılında Güncellenen Öğretmen Yetiştirme Lisans Programının İncelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 52, 337-358.
- Çetin, N. Ü. (2019). Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Sınırlılıklar. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Ankara.
- Çiftçi, M. (2011). Türkçe Öğretmeni Yetiştirme Programı Sorunu. *Turkish Studies*, 6(1), 404-409.
- Çoban, A. (2010). Türkçe Öğretmenliği Lisans Programlarının Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 5(3), 961-973.
- Doğan Kahtalı, B. ve Çelik, Ş. (2020). 2019 Türkçe Öğretim Programı'nda Ölçme ve Değerlendirme ile Türkçe Öğretmenlerinin Ölçme ve Değerlendirme Araçlarını Kullanma Düzeyleri. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, (6)2, 237-244.
- Ege Üniversitesi. 2011 Yılı Müfredatı Türkçe Öğretmenliği Lisans Programı. <https://ebp.ege.edu.tr/DereceProgramari/Detay/1/345/2940/932001> 19 Ocak 2022'de alınmıştır.
- Ergin, M. (2013). *Türk dil bilgisi*. Bayrak Basım Yayım Tanıtım: İstanbul.

- Esemen, A. (2020). 2019 İlkokul Türkçe Öğretim Programı ve Türkçe Ders Kitaplarının Eleştirel Okuma Becerisi Açısından İncelenmesi. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Bursa.
- Eyüp, B. (2008). İlköğretim İkinci Kademe 1981 İle 2005 Türkçe Programlarının Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Erzurum.
- Eyüp, B. (2012). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğinin Genel Yeterliklerine Sahip Olma Durumları Üzerine Bir İnceleme. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 233-247.
- Eyüp, B. (2020). Türkçe öğretmenleri ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri: Bir içerik analizi (2000-2019). *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (21), 536-558.
- Güzel, A. (2003). Eğitim Fakültelerinde Türkçe Öğretmenliği Bölümünün Kuruluşu Ve Hedefleri. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*.
- Işık, K. (2019). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme Sisteminin Geleceğine Yönelik Eğitim Yönetimi Akademisyenlerinin Görüşleri. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi. Ankara.
- Karataş, Z. (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1).
- Karataş, Z. (2017). Sosyal Bilim Araştırmalarında Paradigma Değişimi: Nitel Yaklaşımın Yükselişi. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1).
- Kavak, Y., Aydın, A., ve Akbaba-Altun, S. (2007). *Öğretmen yetiştirme ve eğitim fakülteleri (1982-2007)*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu Yayını.
- Kılıç, F. ve Erkal, M. (2021). Ortaokul (5-6-7-8) Türkçe Dersi Öğretim Programları Dinleme/İzleme Kazanımları (2006-2015-2019) ve Metin - Strateji İlişkisinin İncelenmesi. *Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 1-25.
- Kurudayıoğlu, M. ve Tüzel, S. (2011). Türkçe Eğitimi Lisans Programının Türkçe Öğretmeni Özel Alan Yeterlikleri Açısından İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 1(2), 40-51.

- Kutlubay, H. (2015). 1928'den Günümüze Kadar Türkçe Öğretimi Programlarında Dil Bilgisi Öğretiminin Durumu. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Denizli.
- Küçükahmet, L. (2007). 2006-2007 Öğretim Yılında Uygulanmaya Başlanan Öğretmen Yetiştirme Lisans Programlarının Değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 203-218.
- MEB (2003). Cumhuriyet Döneminde İlköğretime Öğretmen Yetiştirmenin Tarihi Gelişimi. *Millî Eğitim Dergisi*, 2003 (160).
- MEB (2006). *Türkçe dersi öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2009). İlköğretim Türkçe (1-8. sınıflar) Dersi Öğretim Programında Değişiklik Yapılması. *Millî Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi*, 72617, 128-140.
- MEB (2015). *Türkçe Dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2017a). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2017b). *Türkçe Dersi (1-8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2017c). Müfredatta Yenileme ve Değişiklik Çalışmalarımız Üzerine. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklama-si-program.pdf 25 Ocak 2022'de alınmıştır.
- MEB (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2019). *Türkçe dersi öğretim programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2021). 20. Millî Eğitim Şûrası Kararları. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitim-suralari/dosya/12> 26 Ocak 2022'de alınmıştır.
- Nitel Araştırmada Veri Analizi: Tema Analizi, Betimsel Analiz, İçerik Analizi ve Analitik Genelleme. <http://www.nirvanasosyal.com/h-392-nitel-arastirmada-veri-analizi-tema-analizi-betimsel-analiz-icerik-analizi-ve-analitik-genelleme.html> 25 Şubat 2022'de alınmıştır.
- Okumuş, K. ve Subaşı, M. (2017). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Durum Çalışması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 419-426.

- Savaş, N. (2021). 2006 ve 2018 Türkçe Dersi Öğretim Programlarının Ortaokul Dil Bilgisi Öğretimi Açısından Karşılaştırılması. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Afyon.
- Sevim, O. ve Şeref, İ. (2015). Türkçe öğretmen adaylarının okuma eğitimi dersiyle ilgili görüş ve önerileri. *Ekev Akademi Dergisi*, 19(61), 343-356.
- Şahin, D. ve Bayramoğlu, C. D. (2016). 2015 Türkçe Öğretim Programının Metin Tür Ve Tema Seçimi Bakımından Değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 11(3), 2095-2130.
- Temizyürek, F. ve Balcı, A. (2015). *Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Okulları Türkçe Programları*. (2.baskı). Ankara: Nobel Yayınları.
- Topuzkanamış, E. (2021). Yeni Türkçe Öğretmenliği Lisans Programının Ortaokula Uygunluğu. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(2), 565-582.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK Yayınları.
- Uçgun, D. (2006). Cumhuriyet Döneminde Türkçe Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi. Ankara.
- Üstün, H. (2021). Türkçe Lisans Programlarında Öğrenim Gören Uluslararası Öğrenciler İçin Türk Dili ve Kompozisyona Dersine Yönelik Kelime Sıklığı Çalışması. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale.
- Yağmur Şahin, E. ve Abacı, O. (2019). Dil Bilgisi Öğretiminin Önemi, Amaçları ve İlkeleri: Bir Literatür Özeti. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 286-294.
- Yeşilyurt, E. (2010). Öğretmenlik Uygulaması Eğitim Programının Standart Temelli ve İhtiyaca Cevap Verici Modeller Işığında Değerlendirilmesi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi. Elazığ.
- Yıldız, M. A. (2012). Türkçe Öğretmenliği Lisans Programında Yer Alan “Öğretmenlik Uygulaması” Dersinin Değerlendirilmesi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Kilis.
- YÖK (1998). Eğitim Fakültesi Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari-mart-1998.pdf> 20 Ocak 2022’de alınmıştır.

- YÖK (2007a). Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları. <https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari.pdf> 21 Ocak 2022’de alınmıştır.
- YÖK (2020b). Gönüllülük çalışmaları dersi. https://basin.yok.gov.tr/InternetHaberleriBelgeleri/%C4%B0internet%20Haber%20Belgeleri/2019/351_yok_gsb_protokolu.pdf adresinden 1 Ocak 2022’de alınmıştır.
- YÖK (2007b). Öğretmen Yetiştirme ve Eğitim Fakülteleri (1982-2007). https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Ogretmen-Yetistirme/2.pdf 09 Ocak 2022’de alınmıştır.
- YÖK (2018a). Öğretmen Yetiştirme Lisans Programları. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/YeniOgretmenYetistirmeLisansProgramlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf 25 Ocak 2022’de alınmıştır.
- YÖK (2018b). Yeni öğretmen yetiştirme lisans programları. <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yeni-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari> adresinden 19 Ocak 2022’de alınmıştır.
- YÖK (2020a). YÖK'ten eğitim fakültelerinin müfredatlarına yönelik tarihi karar. <https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2020/egitim-fak%C3%BCltelerine-yetki-devri.aspx> adresinden 26 Ocak 2022’de alınmıştır.